

„COMUNIONE E LIBERAZIONE“ BROLIJOS REKOLEKCIJOS

„MES PAŽINOME MEILĘ“

RIMINI, 2025 m. BALANDŽIO 11-13 d.

„Mes pažinome meilę“

„COMUNIONE E LIBERAZIONE“
BROLIJOS REKOLEKCIJOS

Rimini 2025 m.

Viršelyje: *Naino našlės sūnaus prisikėlimas*. Mozaika. Monrealės Katedra, pietinė šoninė nava.
© Ultreya archyvas/G. Chiaramonte nuotrauka, Monrealės arkivyskupijai leidus.

Bendrystės ir Išsilaisvinimo („Comunione e Liberazione“) Brolijos rekolekcijų „Mes pažinome meilę“ proga Šventasis Tėvas Pranciškus siunčia nuoširdų sveikinimą, vildamasis, kad maldos ir apmąstymų dienos pažadins troškimą užmegzti ryšį su prisikėlusiu Kristumi, įsisąmoninus, kad niekas nėra atskirtas nuo jo gailestingos širdies. Šiais palinkėjimais Jo Šventenybė patikina minėsiąs visus maldose ir suteikia savo apaštališkąjį palaiminimą.

Kardinolas Pietro Parolin, Jo Šventenybės valstybės sekretorius,
2025 m. balandžio 11 d.

Penktadienio vakaras, balandžio II d.

Johannes Brahms

Simfonija Nr. 4 e-moll, op. 98

Filadelfijos orkestras – Riccardo Muti

“Spirto Gentil” Nr. 19, (Philips) Universal

■ ĮŽANGINIS PASVEIKINIMAS

Davide Prosperi

Popiežius Pranciškus Šventąją Dvasią įvardijo „*bendrystės kūrėja* [...], *gebančia įveikti atskirtį* [...]. Ji sukuria tikinčiųjų bendruomenę, derindama kūno vientisumą su jo dalių daugiu. Taip ji augina Bažnyčią, padėdama jai peržengti žmogiškąsias ribas, nuodėmes ir bet kokius papiktinimus“¹. Tad šaukimės Šventosios Dvasios, kad suteiktų mums kaip malonę širdies klusnumą ir taip sukurtų erdvę Viešpaties iniciatyvai.

Nusileiski, Šventoji Dvasia

Labas vakaras visiems, sveiki atvykę. Tikrai jaudinantis vaizdas, matant čia šiam veiksmui susirinkusią visą mūsų tautą, visus kartu.

Pirmiausia dabar perskaitysiu Šventojo Tėvo telegramą:

„Bendrystės ir Išsilaisvinimo („Comunione e Liberazione“) Brolijos rekolekcijų „Mes pažinome meilę“ proga Šventasis Tėvas Pranciškus siunčia nuoširdų sveikinimą, vildamasis, kad maldos ir apmąstymų dienos pažadins troškimą užmegzti ryšį su prisikėlusiu Kristumi, įsisąmoninus, kad niekas nėra atskirtas nuo jo gailestingos širdies. Šiais palinkėjimais Jo Šventenybė patikina minėsiąsias visus maldose ir suteikia savo apaštališkąjį palaiminimą.“ Kardinolas Pietro Parolin, Jo Šventenybės valstybės sekretorius.“

¹ Pranciškus, *Bendroji audiencija*, 2019 m. birželio 19 d.

Mums labai džiugu čia vėl visiems susirinkus – 19 tūkstančių atvyko į Riminį, apie du tūkstančiai stebi vaizdo ryšiu iš Sicilijos, Sardinijos ir Lacijaus, dar trys su puse tūkstančių prisijungė iš savo namų. Be to, vaizdo ryšiu prisijungusios 20 šalių, dar 59 šalys artimiausiomis savaitėmis taip pat dalyvaus Rekolekcijose.

Kodėl džiaugiamės? Nes šioji tauta leidosi į kelionę, mes einame keliu, kurio gerumą patvirtino Popiežius, pats mus tėviškai lydintis. Kardinolas Angelo Scola, su kuriuo mačiausi praėjusią savaitę, taip pat paragino mane tvirtai žengti šiuo keliu. Gavome puikią dovaną: tokia, beje, pažodinė termino *charizma* reikšmė. Kaip sako Šv. Paulius: „Kristaus liudijimas jūsų tarpe tapo tvirtas. Todėl jums nestinga jokios malonės dovanos“, ir pratęsia: „Ištikimas yra Dievas, kuris jus pašaukė į savo Sūnaus, Jėzaus Kristaus, mūsų Viešpaties, bendrystę!“²

Pabrėšiu du dalykus kaip įvadą į šių dienų darbą.

1. Atsakomybė charizmai

Būtent Jo ištikimybė – Dievo ištikimybė – įgalina mūsų atsakomybę. Po pastarojo Šventojo Tėvo laiško daugelis jūsų manęs klausėte, ką reiškia būti atsakingam už charizmą šiandien, ypač susidūrus su nuolatine pagunda, kurią Giussani minėjo jau pirmosiose Brolijos rekolekcijose 1982 m., pritardamas jam parašiusios jaunos studentės minčiai: „Galvos palinkusios ties savo ir kitų klaidomis, ties savo problemomis ir projektais. Atrodo neįtikėtinais sunku pakelti akis nuo savęs į tają Esatį. Šitaip Kristui tikrai nepavyksta jokios mūsų dalies pasiūlyti, mes jam nesuteikiame šlovės. Mes galvojame apie Kristų ir darome tai Kristaus vardu, bet neatpažįstame prisikėlusio Viešpaties, pergalingo ir esančio“³.

Tai kokios atsakomybės iš mūsų reikalaujama? Leiskite pateikti literatūrinę analogiją. Istorinis laikas, kurį dabar išgyvename, priimena situaciją, kurioje buvo atsidūrę mano labai mėgstamo romano „Žiedų valdovas“ veikėjai, Morijos kasyklose pradingus Gandalfui – personažui, kuris iki tol buvo jų vedlys. Kai atrodė, kad visai įsigalėjo nusivylimas ir sumaištis, draugijos nariams teko žengti esminį brandos žingsnį, visiems kartu prisiimti atsakomybę. Netekę galimybės

² Žr. 1Kor 1.6-7.9.

³ L. Giussani, *Una strana compagna*, BUR, Milano 2017, 33 p.

Gandalfu sekti fiziškai, jie turi nuspręsti, ar eiti tuo keliu, kuriuo jis juos vedė, ar pasitikėti jo pažadu, kad jų likimo, kitaip tariant, jų misijos, įgyvendinimas nuo šiol tenka pačiai draugijai. Tai skambus raginimas apsispręsti, visiškai pasitikėti savo draugyste ir tęsti misiją, kuriai jie buvo suburti.

Šiandien toliau sekti Juo, kuris mus pirmasis pamilo, reiškia eiti keliu, į kurį Šventoji Dvasia mus atvedė Jo valia, per kun. Giusani'ui dovanotą charizmą. Būtent šiame kelyje Jo buvimo *malonė* nuolat atsinaujina, ir vis sulaukiame to įrodymų. Kaip pavyzdį paminėsiu neseniai įvykusį viešą renginį, organizuotą „Comunione e Liberazione“ judėjimui priklausančių Milano studentų (CLU, tiksliau MDU, t.y., *Memores Domini* grupės) – jo metu jaunimas itin drąsiai vertino mūsų dabartį.

Neseniai dalyvavau už Lotynų Ameriką atsakingų narių susirinkime, vykusiame Brazilijoje, mačiau, kaip tikėjimas ten kuria gyvenimą, žadina viltį ir mezga dovanojančios meilės [*caritas*. Čia ir toliau *caritas* bus verčiama „dovanojanti meilė“, atsisakant nusistovėjusio, tačiau prasminį laiką susiaurinančio, atitikmens „artimo meilė“ (*vert. past.*)] saitus net atšiauriausioje aplinkoje. Vienas mūsų bičiulis iš Kubos papasakojo, kad šiuo metu jo šalis skęsta baisiame skurde, kuris diktuoja ir jų karitatyvinės veiklos tikslus: važinėti po kaimus, rinkti maistą ir dalinti jį labiausiai skurstantiems. Jis paminėjo, kad elektros energija žmonėms tiekiamą tik dvi ar tris valandas per dieną, nors jos visada reikia buityje – pradedant maisto ruošą ir baigiant mobiliojo telefono ar kompiuterio įkrovimu. Niekam vis dėlto nėra žinoma, kuriuo metu elektra bus tiekiamą, galbūt ją įjungs būtent tada, kai jie ne namie ir dirba karitatyvinį darbą. Nieko nebodami jie vis tiek jį dirba. Kodėl? Kaip paaiškino mūsų bičiulis iš Kubos, jam ir kitiems jo draugams karitatyvinė veikla esmingai svarbi ugdant tikėjimą, todėl būtinesnė už maisto gaminimą.

Tad ir mes čia susirinkome tam, kad patvirtintume istorijos, į kurią buvome įtraukti, vaisingumą: visur nuolat regime jos daigus ir vaisius – mus stebinančius, Bažnyčios pripažįstamus, visiems rodomus.

Tą jautriais žodžiais teigia ir kardinolo Farrell'o – nuoširdžiai jam dėkoju, kad ir šiais metais čia su mumis dalyvauja – straipsnis leidiniui „Tracce“, kurį raginu dar sykį perskaityti. Kardinolas tiesiogiai

ir aiškiai įvardija faktą, kad per Giussani'ui suteiktą „ugdytojo charizmą“ veikė „apvaizdinga Šventosios Dvasios valia, jame atskleidusi tai, kas vėliau įkvėps Vatikano II Susirinkimą“. Farrell'as pastebi: „Neeilinė šio aistringų kunigo, ištikimo Bažnyčios tarno, ugdymo ir evangelizavimo veikla ir šiandien Bažnyčiai „rodo kryptį“. Toliau priduria: „Kun. Giussani'o charizma ir nenuilstamas apaštalavimas nėra dovana vien tik Bažnyčiai. Tai kun. Giussani'o indėlis pasauliui, nes visas pasaulis laukia Tiesos, susitaikinimo ir vilties, galinčių ateiti tik iš Kristaus“⁴.

Jeigu tai galioja pačiam kun. Giussani'ui, tai galioja ir viskam, kas iš jo užgimė – tam ir esame čia! Esame pašaukti dar sykį įsisąmoninti savo dėkingumą už gautą malonę, kurią Bažnyčia šiandien vėl mums patvirtina. Reiškia, pirmoji kiekvieno iš mūsų atsakomybė charizmai reiškia rūpinimąsi mūsų vienybe, mūsų draugyste.

2. Judėjimas – tai draugystė, kurios tikslas Kristaus šlovė

Judėjimas tai pirmiausia draugystė. Draugystę Giussani's nusako žodžiais „draugija vedama į likimą“⁵. Priklausydama draugijai, mūsų širdis atsimaino, mumyse užgimsta radikalesnis atsivėrimas Kristaus meilei. Tą liudija ir šis sunkiai sergančios draugės laiškas, prašant priimti ją į Broliją: „Brangus Davide, man 52 metai. Aš niekada nebuvau Brolijos nare, bet joje norėčiau nugyventi man likusius mėnesius. Dėkoju šiam judėjimui už viską, ką man davė, ir patikiu jam savo vaikus – būtent jie prašė, kad prisijungčiau prie Brolijos.“ Taip ji ir pasielgė, jos pačios žodžiais tariant „įtikėjusi visus siejančio tikėjimo vienybe ir tvirtumu“.

Kaip jau sakėme Metų pradžios dieną, toks atsivėrimas galiausiai tampa misionierišku polėkiu⁶. Perskaitysiu jums šį trumpą laišką kaip vieną iš daugybės pastaraisiais mėnesiais gautų liudijimų. Gavau jį iš

⁴ K. J. Farrell, «Ha preso sul serio l'uomo, ha preso sul serio Cristo», *Tracce*, n. 2/2025, 13 p.

⁵ „Draugystė yra draugija vedama į likimą, nes antraip tai bus tik niekinga apgaulė, pražūtingas nesusipratimas. Taisyklė reiškia sekti mūsų draugiją, vedama į likimą, mus kviečiantį į save, tai yra į Kristaus esatį. Reiškia, turime nepamiršti, kad ši draugija nėra pats Kristus, bet joje yra Kristus, jis jos šaknis, kilmė, stiprybė, likimas“ (L. Giussani, *Uomini senza patria. 1982-1983*, BUR, Milano 2008, 142 p.).

⁶ Žr. D. Prosperi, *Chiamati cioè mandati: l'inizio della missione*, suppl. *Tracce*, no. 10/2024, pp. 8ss. [Lt: Pašaukti tai yra siųsti: misijos pradžia, https://lt.clonline.org/default.asp?id=625&id_n=20357, 8 p. ir toliau]

savo vidurinės mokyklos mokytojos Silvijos, dabar jau pensininkės ir *Memores Domini* narės (man tai buvo staigmena, mat daugybę metų nepalaikėme ryšių): „Brangus Davide, netrukus išvyksiu į Jeruzalę, ten dirbsiu Patriarchate. Mano gyvenimas buvo dramatiškai gražus, todėl kupina dėkingumo ši paskutinį jo tarpą galiu paaugoti Viešpačiui. Šie metai sunkūs ir skaudūs, bet sykiu tai Jubiliejaus metai, todėl tikiuosi, kad Viešpats priims mano gyvenimo auką Jo šlovei. Kaip ir Anna Vercors, aš daugiau neturiu nieko, ką galėčiau paaugoti taikai ir judėjimo vienybei.“

Išpūdinga, kai daugybėje pasaulio vietų matai, kad gilų pasišventimą šiai mūsų draugystei, išreiškiantį autentišką asmeninį polėkį, dar būtinai lydi ir aistra Bažnyčios statymui. Knygoje „Aš revoliucija“ Giussani's aiškina, kad esama dviejų „objektyvių sąlygų“, Kristaus iškeltų Bažnyčios statymui. Pirmasis objektyvus veiksnys: „ten, kur esu aš, krikščioniškasis aš, viskas manyje mėgina apversti įprastą santykių dinamiką“, idant „tuo, kas esu ir koks esu, savo stiprybe ar savo silpnumu, mėginčiau kurti šią naują vietą“⁷, tai yra krikščionių bendrystę.

Antrasis objektyvus veiksnys neleidžia pirmajam tapti mano savasties projekcija, kreipdamas į susisaistymą su „daug platesne regima vienybe“, tai yra „visuotinės Bažnyčios bendruomene“. Tai skatina „jungtis [...] prie Vyskupų, esančių vienybėje su Romos Vyskupu, Petro įpėdiniu“. Giussani's pakomentuoja: „Būtent šių dviejų veiksmų dialektikoje klostosi ir įvyksta krikščioniškasis atsivertimas“ ir dar patikslina, kad „antrasis atsivertimo aspektas daug radikalesnis, [...] būtent jo metu tenka ištarti: „Mano matmuo ateina ne iš manęs“⁸.

Mūsiškis tikėjimo ir statymo kelias įrašytas į didesnę bendrystės patirtį, į Bažnyčios „mes“, peržengiantį mūsų požiūrį ir mūsų matmenį.

Tęsdamas šią temą, pacituosiu paskutinę Giussani'o mintį, pamitą iš 1985 m. CL studentų (CLU) Rekolekcijų, kurias „Libreria Editrice Vaticana“ Jubiliejaus proga publikavo naujoje knygoje „Viltį įžiebiantis susitikimas“ (pirmuosius egzempliorius galite rasti

⁷ L. Giussani, *Una rivoluzione di sé. La vita come comunione (1968-1970)*, Rizzoli, Milano 2024, 144-145 p.

⁸ *Ten pat*, 145-147 p.

čia parodų centro knygų stenduose, o knygynuose knyga pasirodys balandžio 24 d.): „Jungtis į draugiją kelyje į likimą: štai kas yra krikščioniškoji moralė. Juk „Bažnyčia“ yra pirminis draugijos kelyje į likimą pavadinimas, reiškiantis būtent, „bendrystę“ [*ecclesia*]. Dalyvavimas šiame vyksme osmoso būdu, osmosiniu spaudimu formuoja nuostatas: tai sveikas būdas pakeisti savo veidą ir, kaip sakoma Evangelijoje, sukurti *metanoia*, naują mąstyseną“⁹.

Pirmasis atsivertimas, kuriam esame pašaukti, tai ištikimybė – toji ištikimybė, apie kurią prabyla T. S. Elioto „*Uolos*“ choras: „Tada atrodė, kad žmonės turi žengti toliau iš šviesos į šviesą, Žodžio šviesoje/ Per Kančią, per Auką, išganyti nepaisant jų negatyvios esaties; / Žvėriški kaip visada, kūniški ir įnikę savin kaip visada, savanaudžiai ir pusakliai kaip visada, / Tačiau vis kovojoantys, vis įtvirtinantys, vis atnaujinantys savo žygį keliu, kurį šviesa nušvietė; / Dažnai stabčiodami, gaisruodami, nuklysdami, užtrukdami, sugrįždami ir vis tiek tik šiuo vieninteliu keliu eidami“¹⁰. Kitaip tariant, mes pašaukti būti ištikimi Dievo meilei, esančiai Jo Bažnyčioje, mus pasiekusiai ir apkabinusiai šios draugijos rankomis ir veidais, draugijos gal varganos ir netobulos, tačiau esančios tikru – tikru! – Jo meilės, Jo paties ženkle, nes Dievas – tai meilė: *Deus caritas est*¹¹. Jis yra tas, kuris mus pasirinko ir mūsų neapleidžia¹².

Dabar paklauskime kun. Giussani'o šiame trumpame vaizdo įrašė, jis iš įvado į 1991 m. Brolijos rekolekcijas:

[*rodomas vaizdo įrašas*]

„Radau malda, kurioje apibendrinama viskas, ką per šią dieną apmąstysime. Tik kartą per metus susitinkame, todėl kaskart turime pakartoti pamatinius dalykus, nesistebėdami, kad vieni kitiems tariame tuos pačius dalykus, nes jie vieninteliai suteikia gyvenimui išminties, pašalina iš gyvenimo kvailybę. Ši Ambraziejaus apeigų malda byloja: „Saugok savo šeimą“, savo bendruomenę, savo tautą,

⁹ L. Giussani, *L'incontro che accende la speranza*, LEV, Città del Vaticano 2025, 88 p.

¹⁰ T.S. Eliot, *Cori da "La Rocca"*, BUR, Milano 2010, 99 p.

¹¹ 1 Jn 4,16.

¹² „Ir tai pats nuostabiausias dalykas: Kristus myli šią draugiją, sudarytą iš tokių vargdienių kaip aš ir tu“ (L. Giussani, „*Uomini senza patria*“, op. cit., 142 p.).

„o Dieve, savo meilės ištikimybe“, dėl tos pačios istorijos, kuria ją sukūrei, „ir visada palaikyk mūsų egzistencijos trapumą savo Malone, vieninteliu mūsų vilties pamatu“. Malone tėra viena: Slėpinys, tapęs Marijos sūnumi, kūnu, kuriame įsikūnijo Kristus, vienintelis mūsų vilties pamatas. Be Kristaus būtume tamsiausioje sumaištyje, „mokestis“ už kurią būtų mūsų nuosmukis į beribį smurtą“¹³.

Tad susitikome čia, šiandien mes vėl čia tam, kad grįžtume drauge dar sykį prie „tų pačių dalykų, kurie, vieninteliai suteikia gyvenimui išminties“.

Dabar perduodu žodį monsinjorui Giovanniui Paccosi'ui, nuoširdžiai jam dėkodamas, kad ir šiomet sutiko mus lydėti šioje kelionėje, gilinantis į tris teologines dorybes. Aptarę tikėjimą ir viltį, šiomet kalbėsime apie dovanojančią meilę [*caritas*].

¹³ L. Giussani, *Un avvenimento nella vita dell'uomo*, BUR, Milano 2020, 13-14 p.

■ ĮVADAS
Giovanni Paccosi

„Dievo meilė pasirodė tarp mūsų“¹⁴

Nelauktai – tikrai nelauktai – aš ir vėl esu čia. Pernai pradėjau tardamas, kad esu tik „pirmas pasitaikęs ramstelis“... tad dabar jau galiu vadintis „patvirtintu ramsteliu“! Iš tiesų, tai džiaugiuosi gavęs progą čia būti ir su jumis aptarti dieviškąją dovanojančią meilę [*caritas*]-„trečioji Dievo šventovės kolona [kaip ją vadina kun. Giussani’s]“¹⁵.

Kelionė, į kurią mėginsime leistis, nebūtų įmanoma be ankstesnės, mūsų nukeliautos per pastarųjų dvejų metų rekolekcijas, kurių metu tėvas Lepori’s mokė apie tikėjimą ir, pernai, apie viltį. Nuo tikėjimo į viltį, į dovanojančią meilę [*caritas*]. Ši kelią apibendrina mums gerai žinoma ištrauka iš *Krikščionybės iššūkio ištakų*: „Tad pripažįstant Kristų ir sekant juo (tikėjimas), atsiranda būdingas egzistencinis elgesys, dėl kurio žmogus ryžtingai ir nenuilstamai keliauja kol kas dar nepasiekto tikslo link, tikras dėl ateities, nes viskas remiasi į Jo esatį (viltis); atsiduodant Kristui ir prie ko prisišliejant atsiskleidžia naujas meilės viskam jausmas (dovanojanti meilė [*caritas*]) ir duoda ramybės patirtį, esminę keliaujančio žmogaus patirtį“¹⁶.

Kai Davide mane pakvietė, labai susirūpinau, tačiau dabar – dar sykį nuoširdžiai kartoju – esu labai dėkingas už šią galimybę apmąstyti ypatingai savitą kun. Giussani’o ištarmę apie dovanojančią meilę [*caritas*]. Tad jaučiu, kad neatlyginamas Dievo švelnumas man ir apgailėtinas mano paties būvis yra visai nebendramačiai dalykai. Atrodo, nenoriu nieko nuo savęs tarti, man tiesiog pakaktų prakalbinti kun. Giussani’į ir viskas, nes suvokiu kiek toli esu pats nuo dovanojančios meilės kaip gyvenimo formos. Dovanojančia meile [*caritas*] norėčiau gyventi, nes be meilės nėra ir gyvenimo; norėčiau ir noriu toliau jos mokytis drauge su jumis.

¹⁴ Žr. Benediktas XVI, Enciklika *Deus caritas est*, 17.

¹⁵ L. Giussani, *Si può vivere così?*, BUR, Milano 2009, 321 p.

¹⁶ L. Giussani, *Krikščionybės iššūkio ištakos*, Tyto Alba, Vilnius 2005, 110 p.

Sunkumas, kurį savyje ir kituose aptikau, yra toks: kalbėdami apie dovanojančią meilę [*caritas*], kuri apimą judesį, darymą, mes manome, kad jau žinome, kas tai. Iš tikrųjų taip nėra, tad tikiuosi galėsiantis apie šią dovaną perteikti dar kažką, kas smarkiai pranoksta mūsų žinojimą. Esu dėkingas ir už šiais mėnesiais, ypač pastarosiomis dienomis, daugelio jūsų, man parašiusių, išsakytus lūkesčius ir maldas – jie man buvo lyg didis apsikabinimas, gražiausias mūsų vienybės, mus apėmusios charizmos ženklas, juk nepaisant visos mūsų menkystės ar nesusivokimo, mes Jėzų mylime ir norime jį pažinti. Net ir ši tokia konkreti vienybė yra dovanojanti Kristaus meilė [*caritas*] tarp mūsų.

Šiais mėnesiais Bažnyčia atveria mums beribes duris, „Šventąsias duris“, kad priimtume dovanojančią Viešpaties meilę [*caritas*] Jubiliejaus metais, kurie prasidėjo ir kviečia mus būti „vilties piligrimais“. Keliaudami (kaip tas einantis žmogus iš dainos, kurią girdėjome¹⁷) į Kristaus širdį, tą begaline meile liepsnojančią širdį, kuriai popiežius skyrė *Dilexit nos*¹⁸. Tuo jau nurodau vieną tekstą, pravartų mūsų mokymuisi ir dalykų, kuriuos aptarsime, gilinimui.

Imkimės dabar temos. *Karitatyvinės veiklos prasmėje*, šiame neilgame, bet vertingame rašinyje, įvesdamas dovanojančios meilės [*ca-*

¹⁷ «Bright young sun, it looks like the morning's come, / And its all come so easy like the heavens are wishing me well. / And those dawning eyes brought forth my own sunrise, / Well it's been a long time since the beat of my heart was a friend, / It's been a long time since I felt I was breathing again. // In you I found my home from home, / Left all that I knew for a love that I know. // So fresh air, open ways, mild nights, wild days, / wondering in wonder, pondering what wandering we'll do. / I guess I kun.'t care about what? When? Or where? / Because I'm starting to realise the question worth asking is, who? / I'm starting to realise the question worth answering is you. // In you I found my home from home, / Left all that I knew for a love that I know / And that grip you prized me from I was already trying to lose. / It was holding me, to hold me back from you! // I guess its funny, this two-fold irony; / I guess its funny, this two-fold irony, / My greatest victory was my own defeat, / greatest victory in my own defeat.» („Jauna sušvyto saulė, atrodo, atėjo rytas/ Ir viskas vyksta taip savaime, kad rodos, jog Dangūs linki man visko geriausio. / Ir šiomis aušros akimis patekėjo mano saulė, /Jau seniai nejutau savo širdies plakimo it bičiulio, /Jau seniai nesijaučiau vėl kvėpuojantis. // Tavyje atradau savo namus toli nuo namų, /palikau viską, ką žinojau, dėl meilės, kurią pažįstu. // Gaivus oras, atsivėrę keliai, švelnios naktys, laisvės dienos, / stebuklo apstulbintas, svarstydamas kurlink keliausime. / Spėju, man jau nerūpi kas, kada ar kur, / juk pradedu suprasti, kad klausimą verta kelt tik apie asmenį, / pradedu suprasti, kad klausimas, vertas atsakymo, esi tu. // Tavyje atradau savo namus toli nuo namų, /palikau viską, ką žinojau, dėl meilės, kurią pažįstu. / Ir glėbys, kuriuo mane nugalėjai, iš kurio mėginau išsivaduoti, /laikė mane, kad pas tave sugrąžintų. // Kuriožiška, manau, ši dvejopa ironija, / Kuriožiška, manau, ši dvejopa ironija, / Mano didžiausia pergalė tapo mano paties pralaimėjimas /didžiausia pergalė mano paties pralaimėjime» (Roo Panes, *Home From Home*, iš albumo *Little Giant*, 2014, © CRC Music).

¹⁸ Pranciškus, Enciklika „*Dilexit nos*“, 2024 m. spalio 24 d.

ritas] temą, kun. Giussani's pirmiausia išdėsto prigimtinę žmogaus asmens struktūrą, nuo to paties jis pradeda – tuo įsitikinome pernai – ir kalbą apie viltį puikiajame 1961 m. straipsnyje, mums tąkart tarnavusiame orientyru¹⁹.

Pradžioje, įvardijančioje karitatyvinės veiklos tikslą, skaitome šiuos žodžius: „Visų pirma, mūsų prigimtyje įrašytas *poreikis* domėtis kitais“, o toliau pridurta: „Mes tą teisingai vadiname egzistencijos dėsniu“. Tai toks pat egzistencijos dėsnis kaip valgyti, gerti ar miegoti, kitaip tariant, mūsų domėjimasis kitais įrašytas pačioje žmogiškosios būtybės struktūroje. Todėl, jis priduria, „atsiduodame karitatyvinei veiklai, kad patenkintume šį poreikį. [...] Domėjimasis kitais, bendravimas su kitais leidžia mums vykdyti svarbiausią, dar daugiau – vienintelę gyvenimo priedermę, t.y. realizuoti, išpildyti save. Mes dirbame karitatyvinį darbą, kad išmoktume atlikti šią priedermę“²⁰.

Taip domėjimasis kitais, bendravimas su kitais iš sykio susiejamas su didžiąja priederme: išpildyti save. Tačiau kartu su šia priederme – svarstymo eiga, lyginant su pernykšte, manau, čia turime truputį pakeisti – įsiveržia susitikimas su Kristumi. Mane stebina tai, kad pirmoje pastraipoje kun. Giussani's sako „domėtis“ kitais, „bendrauti“ su kitais, bet nesako „*dovanoti save*“ kitiems: tą jis padarys trečioje pastraipoje, kalbėdamas apie Kristų ir atskleidamas priežastį, kodėl iš prigimties mes domimės kitais: „Bet Kristus leido mums suprasti gilią viso to priežastį, atskleidamas mums galutinį būties ir gyvenimo dėsni: meilę. Kitaip tariant, aukščiausias mūsų būties dėsnis yra dalytis su kitais būtimi, dalytis savimi. Visa tai mums sako tik Jėzus Kristus, nes Jis žino, kas yra viskas, kas yra Dievas, iš kurio mes gimstame, kas yra Būtis. Tačiau šis pasinėrimas į ontologiją iš karto tampa susijaudinusiū žvilgsniu į Jėzų: „Įstengiu paaiškinti sau visą žodį „meilė“, kai pagalvoju, kad Dievo Sūnus, mylėdamas mus, neatsiuntė mums savo turtų, kaip būtų galėjęs padaryti, radikaliai apversdamas mūsų padėtį, bet pasidarė vargšu kaip ir mes, „dalinosi“

¹⁹ L. Giussani «Dalla speranza alla pienezza della gioia (1961)», dabar Id., *Porta la speranza. Primi scritti*, Marietti 1820, Genova 1997, 155-162 p. Taip pat žr. L. Giussani, *Realità e giovinezza. La sfida*, Rizzoli, Milano 2018, 139-146 p.

²⁰ [L. Giussani], *Il senso della caritativa. Scopo, Conseguenze, Direttive*, Editrice Nuovo Mondo, Milano 2018, 5-6 p.

su mumis mūsų niekiniu buvimu. Mes einame dirbti karitatyvinį darbą, kad išmoktume gyventi kaip Kristus“²¹.

Dovanojančią meilę [*caritas*], išpildančią mūsų širdies troškimą mylėti ir būti mylimiems, atrandame, kai sutinkame Kristų, kai suvokiame Kristų, nes Kristus mums save perduoda; ir tada šioje draugystėje, sudarančioje dalį Jo meilės mums, galime „išmokti gyventi kaip Kristus“, kad save įgyvendintume. Aš pats savęs neišpildau, negaliu pats vienas savęs išsipildyti. Ir nepakanka, nes tėra tik graži iliuzija, „tenkintis pačiu savimi“, kaip skelbia šiandien vyraujantis požiūris į žmogų, suvedantis viską į psichologiją. Tiesos apie save, tiesos iš didžiosios T, mes neturime ir nepasiekiamo vieni patys. Veikia mes patys priklausome šiai tiesai. Meilė, grožis, laimė, tiesa atsiskleidžia susitikime su Juo, atėjusiu mums į pagalbą: „Mes pažinome meilę“²². Vykstant susitikimui mumyse prasideda laipsniškas Kristaus „išiveržimas“, atliepiantis širdies poreikius, prasideda mąstysenos pokytis, atvesiantis mus į vienovę su Jėzumi, vadinasi, į savęs išpildymą.

Rytoj labiau pasigilinsime į šį Kristaus „išiveržimą“ į mūsų žmoniškumą.

Pakviesti, mylimi

Dabar norėčiau prisiminti kai kurias pastaraisiais mėnesiais skaitytas ištraukas, kuriose naujai atradome susitikimą, neseniai ar labai seniai mus pasiglemžusį ir dabar toliau mus pasiglemžiantį ir kerintį. Pradžios dieną ir vėliau Bendruomenės mokymuose, skirtuose *Religiamam jausmui*, atpažinome save kaip pašaukimo objektą, apibrėžiantį ir mūsų užduotį: liudyti, kad gyvenimas yra pripažinta ir trokštama priklausomybė Kitam, Tau, kuris mus kuri („*Aš esu*“ tu, kuris mane kuri“²³). Esame pašaukti dalyvauti Kristaus kvietime padaryti Tėvo meilę regimą. „Giussani's sako: „Didysis pašaukimas [...], kurį Dievas įgyvendino savo plane pasauliui, yra Kristaus pašaukimas“ [...]. Parodyti Tėvo planą ir meilę, [...] tą nuolat Jį generuojančią Tėvo meilę“²⁴.

²¹ *Ten pat*, 7.

²² 1 Jn 3,16.

²³ L. Giussani, *Religinis jausmas*, Tyto alba, Vilnius 2000, 146 p.

²⁴ D. Prosperi, *Chiamati cioè mandati: l'inizio della missione*, op. cit., 5 p. [Lt: Pašaukti tai yra siųsti: misijos pradžia, https://lt.clonline.org/default.asp?id=625&id_n=20357, 5 p.]

Pradžios dieną Davide kiekvieną ištrauką susiedavo su kuriuo nors asmeniu, išskildavusiu tarsi tos dalies simbolis: samariete, Jokūbu, šventąja Bernadeta, Francu ir Franciska. Pirmiausia, pagalvojus apie samarietę, mus apima jaudulys vėl atradus, kad ir mes, kaip ji, buvome – ir dabar esame – pašaukti iš meilės visų mūsų vargų painiovoje: „staiga atrasti, kad esi norima, trokštama, mylima – bet pasinaudosime Giussani'o mėgstamu žodžiu: maldaujama – Mesijo, Kristaus, likimo, To, kuriam skirta mūsų širdis ir kurio visada laukiame, sąmoningai ar nesąmoningai“²⁵.

Popiežius Pranciškus neseniai vykusią visuotinę audienciją skyrė samarietės istorijai: „Ji nelaukė, kad vidurdienį prie šulinio sutiks žmogų, net priešingai, tikėjosi nesutikti visai nieko. Tiesą sakant, vandens iš šulinio jie eina semtis neįprastą valandą, tvyrant dideliam karščiui. Galbūt ši moteris gėdijasi savo gyvenimo, galbūt ji pasijuto teisiama, pasmerkta, nesuprasta, ir dėl to atsiskyrė, nutraukė su visais santykius. Kad nuvyktų į Galilėją iš Judėjos, Jėzus galėjo pasirinkti kitą kelią ir nekirsti Samarijos. Dėl įtemptų žydu ir samariečių santykių tai būtų buvę dar saugiau. Vietoj to, jis panorą praeiti ta vieta ir sustoja prie to šulinio būtent tą valandą!“²⁶.

Taip nutiko ir mums: Jis panorą su mumis susitikti. Mes buvome pašaukti ir pakerėti, paveikti, įveikti kaip Jokūbas, kuris laimi tik leisdamasis nugalimas Slėpinio („*Home From Home*“, graži Roo Panes daina, tą nuostabiai perteikia: „Mano didžiausia pergalė mano pralaimėjime“²⁷). Tarsi [Dievas] jam būtų taręs: „Taip, tu laimėjai, bet tavo pergalė nesusideda iš to, kad mane 'pasisavinsi'. Ji susideda iš tavo tapimo Mano, tavo suvokimo, kad priklausai Man; dar daugiau – tavo galutinio sutikimo visiškai atsiduoti Man, visiškai nuo Manęs priklausyti“²⁸. Tada Bernadeta mums parodė, kad gautas pašaukimas atskleidžia gyvenimo užduotį – liudyti Jį – ir niekas negali mums sutrukdyti būti kartu su Juo pagrindiniais Jo misijos veikėjais:

²⁵ *Ten pat.*

²⁶ Pranciškus, *Bendroji audiencija*, 2025 m. kovo 26 d.

²⁷ Roo Panes, *Home From Home*, iš albumo *Little Giant*, 2014, © CRC Music.

²⁸ D. Prosperi, *Chiamati cioè mandati: l'inizio della missione*, op. cit., 7 p. [Lt: Pašaukti tai yra siųsti: misijos pradžia, https://lt.clonline.org/default.asp?id=625&id_n=20357, 7 p.]

„Man nebuvo pavesta jus įtikinti, man buvo pavesta jums tai pasakyti!“²⁹.

Esame kviečiami liudijimui, misijai, didžiai užduočiai statyti Bažnyčią. Tai gali apimti ir kankinystę (kankinystė ir liudijimas yra tas pat). Prieš kelias savaites perskaičiau, kad daugiau nei 380 milijonų krikščionių (kas septintas visame pasaulyje) yra persekiojamas³⁰. Šiandien laikraštis *Il Foglio* rašo apie skaudų Nikaragvos Bažnyčios persekiojimą³¹.

Davide, prisimindamas Franz'o ir Franziskos Jägerstätter istoriją, priminė mums svarbų dalyką: liudijimo, kuriam esame pašaukti, negalėtume atlikti be mūsų bendrystės, iš tiesų jis sutampa su mūsų bendryste, kurioje gyvena Kristus, su mūsų vienybe konkrečiomis, gražiomis ar dramatiškomis aplinkybėmis, kuriose atsiduriame. Liudytoju esi ne vienas būdamas, o vienybėje, taip kaip bendrystė su žmona palaikė Franc'ą kankinystėje.

Apibendrinant: dovanojančios meilės [*caritas*] negalima paaiškinti vien mūsų širdyse slypinčiu meilės poreikiu, net jei mylėti ir būti mylimais norime ir esame šio troškimo sudaryti. Ji ima reikštis susitikimu, kvietimu, kuriuo Kristus mums perteikia save, mums perduoda save, paversdamas tuos, kurie leidžiasi būti Jo užkariauti, savo užduoties dalininkais. Kol kartu su šventuoju Pauliumi ištariama: „Gyvenu jau ne aš, tai Kristus manyje gyvena. Ir šį gyvenimą, gyvenamą kūne, aš gyvenu tikėjime į Dievo Sūnų, kuris mane pamilo ir atidavė save už mane“³².

Manau, kad po popiežiaus Pranciškaus vasario 2 d. laiško visi pasijutome labai mylimi: kai po kelių dienų popiežius pateko į ligoninę, mane sujaudino mintis, kad, nebodamas tokio didelio silpnumo akimirkos, jis siekia sutvirtinti mūsų bendrą kelionę. Tarp daugybės rūpesčių, turbūt jį apnikusių, jis prisiminė mus! Koks palankumo, meilės mūsų istorijai ženklas, kaip ir telegrama, kurią ką tik gavome! Jo priminimai apie sunkumus mūsųose sukėlė daug klausimų, tam

²⁹ Bernadette cituojama F. Trochu, *Bernadette Soubirous*, žr. D. Prosperi, *Chiamati cioè mandati: l'inizio della missione*, op. cit., 8 p. [Lt: Pašaukti tai yra siųsti: misijos pradžia, https://lt.clonline.org/default.asp?id=625&cid_n=20357, 8 p.]

³⁰ Žr. F. Piana, «OpenDoors, cresce il numero dei cristiani perseguitati nel mondo», *Vatican News*, 2025 m. sausio 15 d.

³¹ M. Matzuzzi, «La polizia controllerà le omelie. La persecuzione senza fine in Nicaragua», *Il Foglio*, 2025 m. balandžio 11 d., 1 p.

³² Gal 2,20-21.

buvo reikalingas ir Davidės vasario 28 d. laiškas, turėjome prisiminti pastaruosius metus ir geriau įsisąmoninti, kad mums visiems reikia atsivertimo ir pokyčių. Klausimas nėra „kas klydo?“ ar „kada suklydo?“, bet apie mane ir tave. „Kokia mano, kokia mūsų nuostata susidūrus su šiais dalykais?“.

Iš tiesų išvydau, kad nuoširdžiai sekant Bažnyčios autoritetu, gyvenimas mūsųose staiga ima augti. Pavyzdžiui, manyje pačiame – o man artimiausias (paradoksaliai „artimas“) ir geriausiai pažįstamas yra Lotynų Amerikos judėjimas – auga nustebimas ir dėkingumas regint naująjį polėkį, apėmusį daugelį sekėjų, kurie su visu rimtumu pasinešia į misiją, nusiteikę tarnauti Bažnyčiai, kuriančiai nuostabius dalykus. Leisiu sau paminėti mūsų didį bičiulį Alejandro Marius'ą, kuriam Venesuelos Bažnyčia, kaip turbūt skaitėte judėjimo interneto svetainėje³³, patikėjo užduotį vadovauti visiems darbams, susijusiems su kiekvieno venesueliečio mylimo šventojo gydytojo José Gregorio Hernández'o kanonizavimu. Jums galbūt sunku įsivaizduoti, ką Hernandezas reiškia kiekvienam Venesuelos žmogui: tai tarsi kiekvieno draugas! Ir kad būtent vienas iš mūsųškių yra pašauktas rūpintis šiuo įvykiu (popiežius jau pasirašė dėl kanonizavimo) yra neįtikėtina! Dar prisimenu, kaip plėtėsi judėjimas Gvatemaloje, ten spalio mėnesį surengta pirmoji Pradžios diena ir prasidėjo Bendruomenės mokykla. Paminėsiu ir pirmą susitikimą Havanoje, *Encuentro Habana*, Kubos sostinėje. Tą pasirodymo viešumoje veiksmą tokiomis sudėtingomis aplinkybėmis organizavo bičiuliai, apie kuriuos pasakojo Davide, dalyvaujant vyskupui bei nuncijui (judėjimo svetainėje tam skirtas puikus straipsnis³⁴). Ilgiau nesiaplėsiu, bet tai buvo tikras gyvenimo pliūpsnis, užgimstantis iš paprasto sekimo veiksmo: turbūt kuo giliau pajuntamas Kristaus, charizmos poreikis, tuo labiau priartėjama prie esmės.

Mes nesam ištikimi tikintieji

Tačiau ne visada pasižymime šiuo paprastumu, ir netgi dažnokai atrodo, kad priešinamės sekimui, nes norėtume patys diktuoti sąlygas. Dabar Gavėnia: įsižiūrėkime į šį savo priešinimąsi.

³³ A. Marius, „La santità è anche per me“, 2025 m. kovo 25 d., *clonline*.

³⁴ A. Calavia Arespachoga, „Cuba. Una strana gioia, una strana compagnia“, 2025 m. balandžio 7 d., *clonline*.

Gavėniai pasiekus kulminaciją, artėjant Didžiajai savaitei, sustiprėja mūsų neištikimybės, mūsų blogio ir poreikio keistis suvokimas. Būtent dėl mūsų silpnumo, dėl mūsų nuodėmės, dėl mūsų blogio Kristus aukoja save, atiduoda save už mus kančioje ir mirtyje ant kryžiaus – į tai pasinersime per ateinančių dienų liturgiją. Vien Jėzaus kančios vaizdai, kuriuos šiandien išvydome ekranuose įeidami į salę, įvedė mus į šį Slėpinį: jei sutelksime dėmesį į tai, kaip Marija ir Jėzus žvelgia vienas kitą, giliau išgyvensime Kristaus kančią, kurias jis prisiėmė ir pasidalijo su Marija iš meilės mums. Jėzaus žvilgsnis kituose Duccio paveiksluose visada nukreiptas į žemę, tačiau dviejose scenose, kai stovi priešais Pilotą ir kai vainikuojamas erškėčiais, jis žvelgia į mus, į žiūrovus, tarsi sakytų mums: „O tu? Ką tau reiškia šios mano kančios? Kurioje esi pusėje?“

Eidamas į Rekolekcijas, kiekvienas iš mūsų šaukiasi atsivertimo, kitaip tariant, kad Jo buvimas įveiktų mūsų niekingumą ir išdavystę. Ir darome tai, nes „pažinome meilę“.

Kaip reiškiasi priešinimasis šiam pripažinimui?

Visų pirma, man atrodo, kad daug kartų mummyse kyla abejonė, ar mes iš tikrųjų mylimi, ar mums atleista – abejonė, ar Dievas iš tikrųjų nori mums gero. Kaip Adomas ir Ieva, imame abejoti ar mūsų neapgavo. Jei šiai abejonė leidžiame augti, ji mus paralyžiuoja, veda į vangumą, į dvasinį vangumą, dėl kurio mus apninka nuovargis ir neveiklumas, neįsileidžiame į save siekio taisyti, paprasčiausiai sekti. Geriausiu atveju tai virsta desperatišku aktyvumu: turiu pats išsisukti, pats išsikapstyti, nes juk esu vienas.

Kai perskaičiau praeitą vasarą išleistą kun. Giussani'o knygą „Aš revoliucija“, skyriuje apie 1970 m. gruodžio mėn. Péguy centro Rekolekcijas radau puslapius apie „Blogio kilmę mummyse“³⁵ – jie mane sukrėtė ir iškėlė klausimų. Jais norėčiau pradėti, nes manau, gali paskatinti mus ryžtingai įsitraukti į kovą, kurią turime šiomis dienomis išgyventi.

Abejonė ar esame mylimi mus liūdina. „Liūdesys, kuris mummyse pirmiausia slypi religiniame lygmenyje, santykio su Dievu lygmenyje, ypač atsakomybės prieš Kristų lygmenyje, t. y. tikrosios istorijos, krikščionybės istorijos, Bažnyčios istorijos, bendruomenės

³⁵ L. Giussani, *Una rivoluzione di sé. La vita come comunione (1968-1970)*, op. cit., 211-233 p.

istorijos lygmenyje, šis liūdesys suaustas iš tokio siaubingai lengvo užmaršumo, tokio nepaaiškinamo, iš pažiūros nepaaiškinamo, lengvai apimančio nuobodulio (nuvalkiotų dalykų pojūčio, įspūdžio, kad blaškaisi tuštumoje, abstrakčių žodžių įspūdžio, kai susiduri su pasiūlymu be turinio ar bent jau pasiūlymu, kuris mummyse nesukelia jokio konkretaus atbalsio, neižvelgiame ryšio su jokia gyvenimo dalyku – kai trumpai tariant, jaučiamės pašaliečiais)³⁶.

Giussani's iš karto paaiškina – šio jautimosi pašaliečiais ištakos yra blogis, blogis slypintis mummyse. Kad padėtų mums susivokti, jis atkreipti mūsų žvilgsnį „į tuos savo tris ar keturis kambarius namuose, į tai, kaip elgiesi su žmona, kaip elgiesi su vyru, kaip elgiesi su tėvais, kaip elgiesi su bendruomenės draugais, su grupės draugais, su mokyklos draugais ar bendradarbiais“. Ir tada išsako negailestingą vertinimą: „Mūsų gyvenimas namie, mūsų gyvenimas darbe, mokykloje, mūsų sambūvis daugeliu atvejų yra tarsi niekis. Koks tai bespalvis, koks tai beformis, koks bežodis dalykas be jokio gyvenimo, žodžiu, toks naujos asmenybės nebuvimas!“³⁷.

Blogio kilmė yra melas

Abejonės, liūdesys, užmaršumas, nuobodulys, naujos asmenybės nebuvimas: tai mummyse slypintis blogis. O blogis yra melas. Galbūt blogį tapatiname su skausmu, su kuriuo mums dažnai tenka susidurti. Tačiau „čia reikėtų pašalinti nesusipratimą: blogis, tikrasis blogis yra ne kentėjimas. Šis iš tiesų atveria kelią į prisikėlimą. Jei tai būtų tikras blogis, Kristus nebūtų jo prisiėmęs ant savo pečių ir savo kūnu, jis nebūtų miręs“. Blogio ištaka, nuodėmės ištaka yra *melas*, tai melas. „Yra tik vienas blogis: prisiminkime, kad šv. Jonas sutapatiną blogį su žodžiu „melas““³⁸.

Melas vyrauja dėl mūsų neištikimybės Dievui. Kokia tad blogio kilmė? Neištikimybė Dievui. Ne kaip ketinimas (antraip šiandien čia nebūtume atvykę, nebūtume prisiėmę ir šios finansinės naštos), o kaip konkretus nutolinimas kasdieniame gyvenime: „Pagalvokime apie inerciją, patogumą, apie smilkalų deginimą patogumų stabui, jis sta-

³⁶ *Ten pat*, 216 p.

³⁷ *Ten pat*, 217-218 p.

³⁸ *Ten pat*, 218 p.

bas visiems – ir buržuazijai, ir socialistams, pamąstykite apie neištikimybę Dievui!“ Blogis mummyse įsitvirtina dėl mūsų neištikimybės Dievui. Kaip tu galėtume įsitikinti? Pažvelgę į savo vertinimų ištaką: „Bet – tai pats radikaliausias taškas – iš kur kyla vertinimo ištarmės apie gyvenimą, apie tai, kas apsimoka, tavo dalyvavimo ir veiklos būdo naudingumo vertinimai? [ir klausimas:] Kokia tavo nepasitenkinimo priežastis? [...] Ir tas tavo nerimas, bloga savijauta, subtilus ar smurtingas reiklumas gyvenimui, tavo aplinkai, tas tavo surūgęs veidas, iš kur visa tai, kokia viso to priežastis? [...] *neištikimybė Dievui* kaip kriterijus, kaip programinis tavo vertinimų turinys“³⁹.

Toliau kun. Giussani's atskleidžia konkrečią šios neištikimybės formą: „Neištikimybė Dievui – tai *neištikimybė jo Faktui mūsų istorijoje* ir mūsų gyvenime, neištikimybė Jo istorijai mummyse“. Neištikimybė šiai konkrečiai istorijai, galbūt dėl tariamos ištikimybės nuomonei, kurią šiuo klausimu susidarėme: „Mes nepažįstame Dievo kitaip, tik per mums nutikusį faktą. [...] Neištikimybė Dievui, tai yra jo Faktui, jo istorijai: štai kur blogio ištaka ir dėl to jo esmė“. Todėl jis pareiškia, kad „*blogio ištaka slypi susitikimo užmarštyje*“⁴⁰.

Kun. Giussani's padeda mums suprasti, kad jei pamiršime susitikimą, imame vėl taikyti savo pačių matmenį. „Iš ko susideda ši nedorybė, ši neištikimybė Dievui? *Blogis reiškia matuoti pagal savo paties matmenį*“, tai yra „pasaulietiškas kriterijus“. Pasaulietišku kriterijumi, kurį taikome „tiek valgydami, tiek gerdami, tiek būdėdami, tiek būdraudami, tiek miegodami, pradedant politiniais ir visuomeniniais įvykiais ir baigiant tuo, kas daroma *in cubiculis vestris* (jūsų kambarių paslapyje)“. Kriterijus, pasireiškiantis tuo, kaip „priimame draugus arba nepriimame kitų, kaip įsileidžiame ar neįsileidžiame, kaip keliamės, kaip gulamės, visur ir visame kame“⁴¹.

Būdami įtraukti į susitikimą, patalpinti istorijoje, leidžiamės nušalinti melo, blogio. Šie žodžiai tikrai tarsi kalavijas prasiskverbė į mano širdį. Aptardamas šio pasaulietinio kriterijaus taikymo įvairovę Giussani's mini Kaino, potvynio ir Babelio atvejus: „O Kainas? O potvynis? O Babelis? Trys didieji atvejai, slėpingai atskleidžiantys įvairius kraštutinumus, į kuriuos atveda mūsų matmuo, mūsų pre-

³⁹ *Ten pat*, 219-220 p.

⁴⁰ *Ten pat*, 220-221 p.

⁴¹ *Ten pat*, 224 p.

tenzija patiems tvarkytis pasaulyje. Smurtas, savęs įtvirtinimas net ir smurtu: Kainas, instinktyvumas, mechaniškas gyvūniškumas. Potvynis: žmogus jau visa galva panardintas malonumų atoveiksmiuose. Ir Babelis, puikavimasis žmogaus galia: visi kartu esame Dievas⁴².

Mes leidžiame blogiui save nugalėti iki pat menkystės, kurios imame gėdytis – tai, mano nuomone, įspūdingiausia citata: „Kas iš mūsų nesijautė pažemintas girdėdamas savo paties ištartą melagystę, galbūt viešai ištartą, kai imi nutuokti, jog kiti supranta, kad tu meluoji, tačiau vis tiek nesiliauji melavęs? Tai siaubinga. Kuris iš mūsų nėra patyręs tokio pažeminimo ar pažeminimo, kai piktnaudžiaujama savo ar kitų kūnu, tą aiškiai suvokiant ir vis dėlto nesiliaujant? Kas iš mūsų nepatyrė pažeminimo jausdamas visą savo purvinumą, niekšišumą, ribotumą, egocentiškumą, savanaudiškumą? Kas nepatyrė visiško prieštaraavimo tarp savo pareiškimų, savo žodžių ir valios save įtvirtinti, troškimo veikti ir dominuoti? Kam iš mūsų trumpam neatsivėrė akys suvokiant savo veiksmą, tačiau vis tiek paklūstant tos jėgos traukai?“⁴³.

Taip pradedame įsisąmoninti didžiulį, ironišką, apgailėtiną prieštaraavimą ir jame grimztame: atsiskirdami nuo Dievo, nuo šios istorijos, iš tiesų taikome ne savo kriterijų, ne savo matmenį, o apgailėtinai prisiimame pasaulietiško kriterijų. Tiesą sakant, mūsų veikimo būdas numato tik šią alternatyvą: „Suvokti ir veikti pagal Dievo, pagal idealo matmenį, arba pagal kitų primestą mąstyseną: arba pagal Dievo arba pagal pasaulio matmenį – trumpai tariant, nėra jokio vidurio kelio. Tu nesi naujas dievas, galintis sukurti trečią kelią tarp šiųdviejų: arba dėsiesi prie Dievo, arba būsi, kaip sakoma Biblijoje, vergas; [...] „pasaulio vergas““. O pasaulio kriterijus yra pasaulio valdovo kriterijus: velnias. „Nes pasaulis, kaip anksčiau jį apibrėžėme, yra būtent tokio Dievo antiteze grįsto kriterijaus geometrinė vieta. Ir pasaulis mus užpuolė, mus užplūdo: prigimtinė nuodėmė. Prigimtinė: iš šaknų einanti“⁴⁴.

Giussani's tęsia: „Pirmoji bausmė [už mūsų blogį] yra ta, kad mūsų gyvenimo turinys tampa bergždžias, mūsų įsipareigojimas bendruomenei nueina vėjais. Tačiau tai ne bendruomenė prapuola,

⁴² *Ten pat*, 225-226 p.

⁴³ *Ten pat*, 228 p.

⁴⁴ *Ten pat*, 228-229 p.

ir ne Dievo istorijos galia pasirodo mažesnė. Tai tavo paties blogis: neištikimybė istorijai. Ir dar viena bausmė [...] tai suišorinėjimas, formalizavimas: „*Labiis me honorant*“, jie mane šlovina žodžiais, bet jų širdis nuo Manęs toli. Kokia baisi bausmė! Ir dėl šios priežasties šioje tuštumoje, šioje širdies dykroje ar nutolime nuo širdies priešas aptinka tarpą, pro kurį į tave skverbiasi. Tada, išlikdamas bendruomenėje, išlikdamas krikščioniškame įsipareigojime – tuščiame ar išoriniame – metams bėgant tu atsiduri jo pakraštyje, atsiduri tarsi išorėje, ir gana menkučio vėjo pūstelėjimo paskutiniam saito likučiui nutraukti. Tuomet kaltinsi Dievo istoriją, kaltinsi bendruomenę iki pat sandoros nutraukimo, jei tai įmanoma. [Štai kur esmė, galutinis taškas. Tačiau iškart po to, jis priduria] Bet tai neįmanoma. Kaip byloja Ozėjas, visi Ozėjo knygos skyriai, bausmė už blogį atvestų į sandoros nutraukimą tada, jei Dievas nebūtų labiau užsispyręs už tave, kitaip tariant, jei Dievas nebūtų už tave ištikimesnis: „Kadangi aš esu Dievas, o ne žmogus, tai dėl to aš tavęs neapleisiu“⁴⁵.

Vargšai nusidėjėliai: „Tu žinai, kad tave myliu“

Tad visą šį mūsų blogį, nešantį mums kančias ir paliekantį mus be alibi, turime įsisąmoninti ne tam, kad pultume į neviltį ar būtume negailestingai apkaltinti, bet siekdami vilties, atsivertimo, sugrįžimo pas Jį. Kokiu būdu? „Šis atsivertimas pirmąją jo pradžios akimirką nuskamba kaip šauksmas. Atsivertimas yra šauksmas. Galiu būti palaidotas šimtą metrų po velėna, po savo klaidų velėna, po užkietėjusiu savo matmeniu, negalėjimu ar negebėjimu suardyti šio savo matmens, virtusio baisia antkapio plokšte: todėl atsivertimas – tai šauksmas. Šauksmas – tai vis dar išliekantis gyvenimas: šauksmas“⁴⁶.

Kitais žodžiais jis tai pasako knygoje „*Susitikimas įžiebiantis viltį*“, kurią neseniai paminėjo Davide: „Mes skurdžiai! O klausimas yra skurdo išreiškimas. Didžiausias mūsų nusikaltimas yra nesimelsti“⁴⁷. Mūsų malda ši vakarą, mūsų didi ir trokštama šių dienų tyla (norėkime to tikrai!) tebus kupina šito šauksmo, reiškiančio troškimą sugrįžti pas Tėvą, kaip sūnus palaidūnas, kuris taria: „Aš pakilsiu, aš

⁴⁵ *Ten pat*, 230 p.

⁴⁶ *Ten pat*, 231 p.

⁴⁷ L. Giussani, *L'incontro che accende la speranza*, op. cit., 109 p.

eisiu pas savo tėvą⁴⁸; tai šauksmas, į kuri įsilieja Viešpaties Jėzaus meilė, gailestingumas ir malonė.

Pabaigai perskaitysiu keletą ištraukų iš „*Šventųjų nekaltųjų paslapties*“, kuriuose Péguy su ypatingu švelnumu apibūdina atsivertimą. Atsivertimas, sako jis, ne savo nuodėmių surikiavimas į sąrašą, o savęs atidavimas Jam. Kaip to pavyzdį jis papasakoja apie piligrimą, pagaliau pasiekusį taip trokštą Šventovę, kurios link keliavo. Piligrimas nužvelgia supurvintus savo batus ir, prieš žengdamas vidun, puola juos valyti, tačiau kažkurią akimirką paima viršų tikslas, nugali Esatis, troškimas būti su Kristumi, tad nors nubrauktas galbūt dar ne visas purvas, jis vis tiek žengia vidun ir Jo glėbyje išpildo savo kelionę.

Tai Dievas byloja: „Aš priimu jūsų atgailą. Jūs geri žmonės, geri vyrukai. / Bet jei norite per naktis gromuliuoti ir perkramtyti visą dienos nedėkingumą, / Visas dienos karštines ir kartėlius, / Ir jei norite per naktis atrajoti visas savo karčias dienos nuodėmes [...]. / Nesudarinėkite sąskaitų ir nomenklatūrų. / Per daug tame išdidumo. / Be to, tai laiko švaistymas. Per didelis popierizmas. / Kai piligrimas, kai svečias, kai pakeleivis/ Ilgai ėjęs kelių purvu, / Prieš peržengdamas bažnyčios slenkstį, rūpestingai valosi kojas, / Prieš įeidamas, / Nes jis švarus žmogus. / Ir gatvių purvas neturi teršti bažnyčios grindų. / Bet tą padaręs, nusišluostęs kojas prieš įeidamas, / Vos įėjęs, jau negalvoja apie savo kojas, / Jau nežiūri nuolat, ar visai švarios jo kojos. / Dabar jo širdis, dabar jo akys, dabar jo balsas/ Skirti tik tam altoriui, kuriame Jėzaus kūnas / Ir Jėzaus kūno atminimas ir laukimas / Amžinai švyti. [...] / Tegul jūsų sąžinės perkratymai ir atgailos /Nepavirs į sąstingį ir šiaušimąsi piestu, / Kietasprandžiai žmonės, / Tegu jie virs didesniu jūsų klusnumu, tegul jūsų sąžinės perkratymai ir jūsų atgailos ir gailėjimaisi, net patys karčiausi/ Virsta atpalaiduojančiu atgailavimu, vargšai vaikeliai, nuolankumo atgailavimais / Ir atsida vimu į mano rankas ir atsižadėjimu. / (Jūsų išvadavimu.) / Bet aš jus pažįstu, jūs visada tie patys / Pasirenę man sudėt dideles aukas su sąlyga, kas jas pasirinksite patys. / Bevelytumėt sudėt man dideles aukas su sąlyga, kad jos nebus tos, kurių prašau aš. / Užuoat aukoję man tas nedideles, kurių jūsų prašau. / Tokie esate, jus pažįstu. /

⁴⁸ Lk 15,18.

Viską padarysite dėl manęs, išskyrus tą trupinėlį atsidavimo,/ Man reiškiančio viską“⁴⁹.

Tegul tyla palaiko mus šiame pasidavime, atsidavime, savasties atidavime, kad įsileistume Jį ir galėtume nuoširdžiai tarti iš mūsų blogio gelmės: „Tu žinai, kad tave myliu“⁵⁰. „Mes pažinome meilę“.

⁴⁹ Ch. Péguy, «Il mistero dei santi innocenti», in Id., *I misteri*, Jaca Book, Milano 1997, 298-299, 301 p.

⁵⁰ Jn 21,17.

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šventųjų Mišių liturgija: Jer 20, 10-13; Ps 17, 18; Jn 10, 31-42

CISTERSŲ ORDINO GENEROLO ABATO
TĖVO MAURO-GIUSEPPE LEPORI'O HOMILIJA

„Jėzus vėl pasitraukė anapus Jordano, kur pradžioje Jonas buvo krikštijęs, ir apsistojo tenai. Daugelis ėjo pas jį [...]. Ir daugelis įtikėjo jį tame krašte“.

Galbūt mes turime gyventi šiomis rekolekcijomis taip tarsi būtume vieni iš tų, kurie eina ieškoti Jėzaus į dykumą, ten, kur krikštijo Krikštytojas, ieškoti atstumto Jėzaus, nustumto į šoną Jėzaus, kurį norima bet kokia kaina pašalinti. Ir būtent ten, buvodami ten, kur Jis *lieka*, kur Jis laikosi, kur Jis *yra* – paslėptas, bet esantis – būtent ten, ir vien tik dėl to, kad ten jo ieškojo, „daugelis Juo įtikėjo“. Mes taip pat galime būti užklupti tikėjimo Juo ir, šį tikėjimą priimdami, sykiu susivienyti su Jo šlove, su tuo, kad Jis Dievo Sūnus, kad yra Tėve ir Tėvas Jame, ir tuo pat metu, tuo pačiu tikėjimo veiksmu susivienyti su Jo kryžiumi, su Jo atmesta, atstumta, nemylima, nepripažinta esatimi.

Šioje dykumoje mums dovanojamas tikėjimas Kryžiaus šlove, nukryžiuotojo prisikėlimu, gyvenimu iš mirties.

Tada galime vėl keliauti su tikėjimu, tarsi uždegtu dovanojančios meilės [*caritas*], užklumpančios meilės Viešpačiui, kaip giedama Psalmėje, kurią ką tik deklamavome: „Myliu tave, Viešpatie, mano stiprybe! Viešpatie, mano uola, mano tvirtove, mano gelbėtojai! Mano Dieve, mano uola, kur randu pastogę, mano skyde ir mano išganymo jėga, mano tvirtove!“

Taip, myliu Tave, Meile, kuri per asmenį esi visa jėga, visas prieglobstis, visas išlaisvinimas, visas išganymas, kokio tik man reikia, kad galėčiau gyventi, kad būčiau savimi. Viskas Tavo, nes viskas sukurta, kad priklausytų Tau, viskas sukurta, kad ir aš galėčiau tarti, kaip Tu sakai apie Tėvą: „Tu manyje, ir aš Tavyje“ (plg. Jn 10, 38). Esame apibrėžti kartu mus vienijančios bendrystės, darančios mus esminius vienas kitam, vardan tos dovanojančios meilės [*caritas*], nuolat liepsnojančios trejybinės Jūsų Bendrystės ugnies, kuri apima

mane ir, mane apimdama, padaro, kad būčiau viena širdis, viena siela su visais „apimtais“, visais užkluptais susitikimo su Tavimi, Tavo amžinosios meilės bendrystės ir toje bendrystėje.

Ir jei taip nutinka, tai nutinka viskas! Viskas išpildoma manyje, kiekviename iš mūsų, tarp mūsų ir mumyse pasauliui. „Ugnies būvis yra deginti ir paversti savimi tai, kas prie jos prisiartina“, – rašė šv. Kotryna Sienietė (228 laiškas). *Ugnis yra dovanojanti meilė* [*caritas*]. Ir viską, ką sugriebia, ši ugnis paverčia bendryste, „Kristaus būtimi“, vadinasi, „visų būtimi“, priklausymu neribotai laisvei save dovanoti ir leisti būti paimtu, gebėjimu keisti pasaulį būtent toje vietoje, kurioje pasaulis tave pagriebia, kad atmestų, kad pašalintų tave kaip Jėzų.

Bet būtent todėl, kad esi ugnis, Kristau, ir todėl, kad leidiesi sugriebiamas, tie, kas tave sugriebia, lieka sugriebti ugnies, dovanojančios meilės [*caritas*]. Ir galų gale viskas bus ugnis, viskas bus degantis krūmas, sudegantis Kristaus meilėje, Dvasioje, kuri nieko nesunaikina, nes tai Dievo Meilė [*Caritas*] asmenyje, leidžianti mums būti Dievuje, nes Dievas yra mumyse.

Šeštadienio rytas, balandžio 12 d.

Franz Schubert

Sonata arpedžionei ir fortepijonui D821

Violončelė, Mstislav Rostropovich – fortepijonas, Benjamin Britten

„Spirto gentil“ Nr. 18, (Decca) Universal

Angelus

Šlovinimai

■ PIRMOJI MEDITACIJA Giovanni Paccosi

„Ko vertas gyvenimas, jei nėra atiduodamas?“⁵¹

Šį ryt man nelengva kalbėti. Vakar vakare mane pasiekė žinia apie netikėtą mano brangios draugės Elsi mirtį. Norėčiau jums perskaityti ką ji man parašė prieš kelias dienas, ruošdamasi į ligoninę operacijai, po kurios turėjo pagyti, tačiau jos metu užklupo mirtis, ir ji išėjo pas Viešpatį. „Viešpats man davė dovaną praleisti Gavėnią vienybėje su Juo, ruošdamas mane suvokimui, kad mano gyvenimas priklauso tik nuo Jo. Tarpsniais jaučiau pagunda tą pamiršti, bet Dievas yra didesnis ir lydi mus pulku liudytojų, kurie už mane meldžiasi ir mane lydi. Šiandien Viešpats savo begaline meile jau prašo manęs lydėti Jį, susivienyti su Jo skausmu šią Didžiąją savaitę, todėl kartu su Juo aš aukosiu kiekvieną skaudulį, kiekvieną auką“. Tegul Viešpats iš tiesų suteikia jai džiaugsmą ir gyvenimą. Prisimenu daugybę šiuo metu kenčiančių bičiulių.

Apimti Kristaus meilės

„Gelbėk mus nuo blogio“, ką tik prašėme maldoje, *Tève mūsų*. Išgelbėk mus nuo blogio, kuris yra melas, kad šiandien galėtume

⁵¹ P. Claudel, *L'Annuncio a Maria*, Bur, Milano 2010, 179 p.

kalbėtis apie dovanojančią meilę [*caritas*] ir išgirsti žodžius, kurie antraip atrodytų abstraktūs ir tolimi.

Morkaus evangelijos 12 skyriuje parašyta: „Vienas Rašto aiškintojas [...] priėjo prie Jėzaus ir [...] paklausė jį: „Koks yra visų pirmasis įsakymas?“. Jėzus atsakė: „Pirmasis yra šis: *Klausyk, Izraeli! Viešpatis, mūsų Dievas, yra vienintelis Viešpatis; tad mylėk Viešpatį savo Dievą visa širdimi, visa siela, visu protu ir visomis jėgomis*. Antrasis: *Mylėk savo artimą kaip save patį*. Nėra įsakymo, didesnio už šiuodu“⁵².

Knygoje „*Krikščionybės iššūkio ištakos*“ Giussani's rašo: „Vadinasi, žmogaus gyvenimo prasmė, jame esantis absoliučiai unikalūs ir asmeninis likimas priklauso nuo tokios absoliučiai unikalios ir asmeninės meilės, kokia spinduliuoja Jėzus, kalbėdamas apie aukščiausiąjį kriterijų Paskutiniame Teisme“⁵³. Tai egzistencijos dėsniš. Būtent tokio atsivertimo mes prašome: Kristaus meilės, virstančios mūsų dovanojančia meile [*caritas*]. Todėl kalbama ne apie gyvenimo taisykles, kurios turi būti taikomos mūsų pastangomis, bet apie Kristaus gyvenimo tėkmę mumyse, apie nuostabą, matant, kaip jis įsiveržia į mus, kaip jis teka mūsų širdyje, mūsų esybėje, Jo širdies, Jo esybės naujovę. „Šie dalykai – sako kun. Giussani – užuot atsidūrę tariamai išaiškinančios analizės banalybėje, įžengia į mus tarsi per osmosą, tarsi per osmosinį spaudimą; jie įžengia į mus, jei žvelgiame į Kristaus slėpinį taip, kaip Jonas ir Andriejus, stebėję, kaip jis kalba ir neįsiterpdavę“⁵⁴.

Tai ne pastanga: tikrajame atsivertime nėra jokio moralizavimo, tai malonė. Susitikimas, kurio metu Kristus įsiveržia į mūsų gyvenimą, atveria *nuolatinį* pasinėrimą įvykyje. Jei priimame šį *nuolatinį* Paslapties veržimasi į istoriją tokį, koks jis mus pasitinka dabar ir čia, jis *nuolat* mus transformuoja į naują kūrinį. Štai kodėl pradedant kalbėti apie dovanojančią meilę [*caritas*] atmintyje išnyra tai, ką kun. Giussani's pasakė susirinkime, kurio tekstas išleistas knygoje *Ar galima taip gyventi?*: „Dovanojanti meilė [*caritas*] yra gražiausia iš visų šiųmetinių temų (nors giliai po ja, neregimybėje, kurioje skleidžiasi, pati išpūdingiausia tema yra tikėjimas: juk Esatį tu suvoki neregė-

⁵² Mk 12,28-31.

⁵³ L. Giussani, *Krikščionybės iššūkio ištakos*, op. cit., 93-94 p.

⁵⁴ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 322 p.

damas. Jeigu ją, šią Esatį, priimi neregimybėje, tai ateina į tavo ir dovanojančios meilės [*caritas*] nuovoka)⁵⁵.

Tikėjime, iš skurdžių į vargšus

Mums besistengiant kuo geriau suvokti dovanojančią meilę [*caritas*], po visu tuo aptinkame būtent tikėjimo temą. Pakartosiu tėvo Lepori'o žodžius ištartus prieš dvejus metus vykusiose rekolekcijose: „*Tikėjimas yra toji erdvė mumyse, kuri sutampa su Kristaus įvykiu, su Kristumi, kuris atėjo ir dalyvavo, kad mus išgelbėtų. Tikėjimas yra atsivėrimas įvykiui mumyse – Kristaus, mūsų Gelbėtojo, įvykiui. Nėra nieko daugiau, nieko svarbiau ką turėtume suprasti apie tikėjimą, apie tai, kas yra tikėjimas, apie tai, ką jis turi mums reikšti. Ne tikėjimas mus gelbsti: tikėjimas leidžia Gelbėtojui išgelbėti mus, išgelbėti pasaulį. Be Kristaus, be Kristaus įvykio tikėjimas neturi turinio, neturi prasmės*“⁵⁶.

Tikėjimas Kristumi leidžia Jam pakeisti mūsų būties šaknį, mes Jame atmainomi tūkstantoji dalelė po tūkstantosios. Tūkstantoji dalelė po tūkstantosios, taip manyje viskas vyksta. Galbūt didieji šventieji viskas patiria akimirksniu, tačiau visais atvejais tai kelionė. Ji atmaino mus, keičia mūsų *skurdą* ir savo meile mumyse padaro mus *vargšais*, *Dievo vargšais*, elgetomis Jame, kad Jis išlaisvintų mus nuo melo, paremto mūsų klaidingu (įsivaizduojamu) kriterijumi. Iš skurdžių paverčia Dievo vargšais! Buvau sužavėtas perskaitęs šiuos žodžius „*Aš revoliucijoje*“: „Jis daug dėmesio skyrė skurstančiam broliui. „Jis atsigrėžė ir pajuto užuojautą visai tai miniai, nes ši buvo tarsi kaimenė be piemens“. Jis buvo šviesa. Tai buvo ne tik paralyžuotųjų, aklųjų, kurčiųjų, beduonių skurdas, bet ir sielos, sumaišties ir tamsos skurdas, fariziejiškos puikybės, pasiklydimo ir išdidumo skurdas – skurdas kojos, kurią reikia pagydyti, akies, kurią reikia atverti, ausies, kuriai vėl reikia girdėti, beduonio alkio, kuriam numalšinti reikia turtuolio kvietimo, pasidalinimo savo stalu. Jėzus gyvena giliu ir visišku dalijimusi, savęs dovanojimu broliams, su kuriais Tėvo valia susitinka, kad išlaisvintų juos nuo visokio skurdo. [...] Jis norėjo ištraukti brolius iš skurdo, kad jie taptų „vargšais“: Viešpaties

⁵⁵ *Ten pat*, 360 p.

⁵⁶ M.-G. Lepori, *Gli occhi fissi su Gesù, origine e compimento della fede*, suppl. *Tracce*, n.5/2023, 32 p.

vargšais, Dievo vargšais. Dievo vargšas nėra tas, kurio koja kreiva, tas, kurio akis pamušta, tas, kurio ausis kurčia ar užgulta, tas, kuris neturi pinigų kišenėje ar tas, kuris alkanas: Dievo vargšas yra laukiantysis išganymo, ateinančio iš Dievo, ir tiek. Tai reiškė prikelti iš skurdo sutiktą brolių, padarant jį iš skurdžiaus vargšu; iš skurdžiaus, iš vargdienio, iš *egenus* (bėdžiaus) Dievo vargšu, laukiančiu išganymo, ateinančio iš Viešpaties⁵⁷.

Ši Jėzaus žvilgsnio naujuma, ši mus išlaisvinanti gailėstinguma (kurio dėka pasijuntame namuose, savuose namuose, kaip dainuojama toje girdėtoje dainoje⁵⁸), mus paverčiantį iš *skurdžių vargšais*, ištroškusiais Jo, saviškiams, mums perteikia pats Kristus, „kad meilė, kuria mane pamilai, būtų juose ir aš būčiau juose“. Tai perteikiama apaštalų bendruomenei, perduodama iš Jo Bažnyčiai, kuri savo ruožtu tai perteikia⁵⁹. Prisiminkime pirmąjį stebuklą, pirmąjį

⁵⁷ L. Giussani, *Una rivoluzione di sé*, op. cit., 262-263 p.

⁵⁸ «Mi casa son tus ojos que despiertan / que miran con asombro las mañanas. / Que traen a este mundo las certezas / del Mundo donde habita la Esperanza. // Escucho el regocijo de las notas / que traen a mi vida tus palabras. / Las notas de ese canto me acompañan / porque en tu voz también está mi casa. // Mi casa está en el centro de la vida / donde se agita el pulso de Tu Casa. / Mi casa está en el centro de la vida / donde se aviva el fuego de Tu Casa. // Y bailan en mis ojos los colores / diversos de los rostros que me abrazan. / Colores de la tierra y de los trigos / colores tiernos de lejanas razas. // Mi casa es la amistad que me donaste / la risa que se asoma a tu llegada. / Tus manos que se estrechan con mis manos / tus ojos que levantan mi mirada.. – „Mano namai – tai tavo akys, nubundantčios ir žvelgiančios nu nuostaba į rytą. Jos neša šiam pasauliui tikrumą Pasaulio, kuriame gyvena Viltis. Girdžių gaidų džiaugsmą, tavo žodžių nešamą į mano gyvenimą. Šios giesmės gaidos lydi mane, nes ir tavo balse yra mano namai. Mano namai gyvenimo vidury, kur plaka sujudinta Tavo namų širdis. Mano namai gyvenimo vidury, kur plieskia Tavo namų ugnis. Ir šoka mano akyse įvairių veidų, mane apkabinančių, spalvos. Spalvos tai žemės ir spalvos kviečių, švelnios tolimų rasių spalvos. Mano namai – draugystė, kurią man dovanojai, šypsena nušvintanti tau atvykus. Tavo rankos, laikančios mano rankas, tavo akys, pakylėjančios mano žvilgsnį“ (P. Giovanetti – J. Bossart, „Mi casa“).

⁵⁹ „Iš tiesų niekas nėra matęs Dievo, koks jis yra kaip toks.. Tačiau Dievas mums nėra visiškai neregimas, nėra tiesiog neprieinamas. Dievas pirmas mus pamilo, kaip teigiama cituojamame *Jono laiške* (1 Jn 4, 10), ir ta Dievo meilė mums pasirodė, tapo regima per tai, kad jis „atsiuntė į pasaulį savo viengimį Sūnų, kad mes gyventume per jį“ (1 Jn 4, 9). Dievas tapo regimas: Tėvą galime išvysti Jėzuje (plg. Jn 14, 9). Iš tiesų Dievą galima matyti įvairiopa. Meilės istorijoje, kuri pasakojama Biblijoje, jis pats eina mūsų link, stengiasi mus laimėti – iki pat Paskutinės vakarienės, iki pat širdies perdūrimo ant kryžiaus, iki pat pasirodymų po Prisikėlimo ir didžiųjų darbų, kuriais jis per apaštalų veikimą rodė kelią gimstančiai Bažnyčiai. Ir vėlesniais Bažnyčios metais Viešpats nebuvo pasitraukęs: jis vis iš naujo artinasi prie mūsų – per žmones, kuriuose jis išvystamas; per savo žodį, sakramentus, ypač Eucharistiją. Dievo meilę patiriame, jo buvimą čia ir dabar suvokiame ir tą buvimą atpažinti kasdieniame gyvenime mokomės Bažnyčios liturgijoje, jos maldoje, gyvoje tikinčiųjų bendruomenėje. Jis pirmas mus pamilo ir pirmas toliau myli; todėl į tai galime atsakyti meile. Dievas mums neįsako jausti jausmą, kurio neįstengiame savyje sužadinti. Jis myli mus, leidžia mums savo meilę pamatyti bei patirti, ir iš to Dievo „pirmumo“ mumyse kaip atsakas gali kilti meilė“ (Benediktas XVI. Enciklika *Deus caritas est*, 17).

didį meilės darbą, aprašytą Apaštalų darbuose, paralyžiuotojo išgydymo prie gražių Šventyklos durų stebuklą: tai stebuklas vardu Jėzus. „Petras jam tarė: „Sidabro nei aukso aš neturiu, bet ką turiu, tą duosiu. Jėzaus Kristaus Nazariečio vardu kelkis ir vaikščiok!“⁶⁰. Žmogiškoji tikrovė, kurioje skurdas tapo vargšų maldavimu akimis, širdimi kreipiantis į Jėzų, naujojo gyvenimo šaltinį (kaip pažadėjo samariečiai: „O kas gers vandenį, kurį Aš jam duosiu, tas nebetroks per amžius. ir vanduo, kurį jam duosiu, taps jame versme vandens, trykštančio į amžinąjį gyvenimą“⁶¹), naują meilę, trykštančią iš Jo per juos – ir mus! – visiems. Kaip jis sakė: „Aš juose, ir tu manyje, kad jie būtų tobuloje vienybėje, kad pasaulis pažintų, jog tu esi mane siuntęs ir mylėjai juos taip, kaip ir mane mylėjai“⁶².

Štai kodėl giliau po tuo slypinti „tema yra tikėjimas“, to esmė – palikti erdvės Jo veikimui: „Nė vienas iš mūsų negali būti savimi, tai yra būti tikrai, jei netiesia rankos elgetaudamas, meldamas jį sukūrusio Dievo jį išpildyti: „Viešpatie, kuris pradėjai šį gerą darbą, kuris vadinasi mano vardu ir pavarde, vesk mane į išsipildymą“. Juk gebėjimas mylėti dovanojančia meile [*caritas*] reiškia gebėjimą žvelgti į žmones ir su jais elgtis, žvelgti į dalykus ir su jais elgtis taip, kaip žvelgia ir elgiasi Dievas“⁶³.

Kad būčiau savimi, kas įgyvendinčiau savo egzistencijos dėsni, o su juo ir moralę – ši reiškia „tiesą savyje, santykiuose ir pasaulyje“⁶⁴ – kad gyvenčiau dovanojančia meile [*caritas*], aš negaliu apsieiti be šio Kristaus „įsiveržimo“ į mane.

Jėzus to prašo už mus Jn 17 maldoje: „Teisingasis Tėve, pasaulis tavęs nepažino, o aš tave pažinau. Ir šitie pažino, jog tu mane atsiuntei. Aš pagarsinau tavo vardą, ir dar garsinsiu, kad meilė, kuria mane pamilai, būtų juose ir aš būčiau juose“⁶⁵. To galime tik prašyti, turime to prašyti ir tiek, nes tokia mūsų gyvenimo tiesa.

⁶⁰ Apd 3,6.

⁶¹ Jn 4,14-15.

⁶² Jn 17,23.

⁶³ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 359 p.

⁶⁴ L. Giussani, *Una rivoluzione di sé*, op. cit., 241 p.

⁶⁵ Jn 17,25-26.

Dovanojanti meilė [*caritas*], paslaptingas Dievo artumas

Dabar galime grįžti prie puikaus apibendrinimo pateikto „*Ar galima taip gyventi?*“: „Dovanojanti meilė [*caritas*], ši trečioji kolona laikanti Dievo šventovę, tai yra pasaulį, nurodo giliausią turinį, atskleidžia artumą, atskleidžia giliąją esmę tos Esaties, kurią tikėjimas pripažįsta“⁶⁶. Popiežius Benediktas XVI enciklikoje *Deus caritas est* – štai nuoroda į dar vieną tekstą, kurį būtinai reikia perskaityti – savo ruožtu teigia, kad dovanojanti meilė [*caritas*] yra tikėjimo turinys, kad Dievas, į kurį tikime, yra Meilė ir tiek, begalinė Meilė, bet taip pat pabrėžia, kad ją atrandame susitikimo įvykyje. Jis tai perteikia ištarme, kurią popiežius Pranciškus pakartojo apaštališkajame paraginime *Evangelii Gaudium*⁶⁷ ir kita daugybe progų: „DIEVAS YRA MEILĖ; kas gyvena meilėje, tas gyvena Dieve, o Dievas gyvena jame“ (1 Jn 4, 16). Šie *Pirmojo Jono laiško* žodžiai nepaprastai aiškiai perteikia krikščioniškojo tikėjimo šerdį: krikščioniškąjį Dievo paveikslą, taip pat iš to kylantį žmogaus ir jo kelionės paveikslą. Be to, toje pačioje eilutėje Jonas mums pateikia, taip sakant, glaustą krikščioniškosios egzistencijos formulę: „Mes pažinome ir įtikėjome meilę, kuria Dievas mus myli“ [Pirmojo Jono laiško trečiame skyriuje, 16 eilutėje, yra frazė, kurią mes pasirinkome savo rekolekcijų pavadinimui: „Mes pažinome meilę“]. Įtikėjome Dievo meile – taip krikščionis gali išreikšti svarbiausią savo gyvenimo pasirinkimą. [Toliau yra sakiny, kurį popiežius Pranciškus pakartojo daug sykių]. Apsisprendimui tapti krikščionimi pradžia pirmiausia duoda ne etinis siekis ar kokia nors didi idėja, bet susitikimas su tam tikru įvykiu, su Asmeniu, atveriančiu gyvenimui naują horizontą ir sykiu duodančiu tvirtą kryptį“⁶⁸.

Čia manau galįs tarti, kad kun. Giussani'o mintis, net ir vartojamais žodžiais, labai tiksliai dera su Bažnyčios mokymu.

⁶⁶ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 322 p.

⁶⁷ „Nenuilstamai kartoju Benedikto XVI žodžius, atvedančius į Evangelijos šerdį: „Apsisprendimui tapti krikščionimi pradžia pirmiausia duoda ne etinis siekis ar kokia nors didi idėja, bet susitikimas su tam tikru įvykiu, su Asmeniu, atveriančiu gyvenimui naują horizontą ir sykiu duodančiu tvirtą kryptį“ (Pranciškus, Apaštališkasis paraginimas *Evangelii gaudium*, 7).

⁶⁸ Benediktas XVI, Enciklika *Deus caritas est*, 1.

„Mes pažinome meilę“: susitikime atrandū, kad Dievas yra meilė, kad dovanojanti meilė [*caritas*] yra tikrovės medžiaga. Susitikimo įvykis mane žavi, traukia ir ima atskleisti tikrąjį gyvenimo audinį, pasaulio metmenis, tai yra Meilė. Po šios pirmosios pastabos, dar nepaaiškinęs, kas yra dovanojanti meilė [*caritas*], kun. Giussani's pabrėžia, kad esame įpareigoti ją pripažinti, nes protas atpažįsta tai, kas atitinka jo pamatinius poreikius, net jei negali to išsamprotauti iš patirties: „Susiduriame su veiksmu, atitinkančiu mūsų širdies poreikius – iš tiesų, juos ištraukiančius, panašiai kaip žmogus, pasistiebiantis ant kojų pirštų, kad pamatytų tai, ką norėtų matyti, bet dar nemato, tempia kaklą, bet dar nemato, bet tas dalykas yra, nes girdisi jo balsas – o tai nepaaiškinama, tai yra neišsamprotaujama iš to, kas žmogaus patirtyje“⁶⁹.

Viskas mumyse šaukia apie troškulį mylėti ir būti mylimam, nenugalimą poreikį kaip ir tiesos, teisingumo, laimės poreikis, tačiau būtent susitikimas juos „ištraukia“ ir iškelia į sąmonę, vaizduotei neprieinamą. Dovanojanti meilė [*caritas*] kaip paslaptingas Dievo artumas, nėra išsamprotaujama iš to, ką žmogus patiria. Mes galime pradėti ją atrasti tik todėl, kad Jis mums ją apreiškia. Mes negalėtume jos pažinti, jei Dievas napanorėtų mūsų įsileisti į jos artumą. Tokiu būdu kun. Giussani's išlaiko vienybėje mūsų būties struktūros, jos prigimties, vientisumą – ji reikalauja dovanojančios meilės [*caritas*] ir siekia jos, prašo mylėti ir būti mylima – nenuspėjamu naujumu įvykio, kuris tą atskleidžia vaizduotei neprieinamu būdu. Atrandi, kad ji tave atitinka, tačiau iki susitikimo su Kristumi negali būti paaiškinama, išvedama iš asmeninės patirties. Jis taip pat primena būtinybę kalbėti, ir net nuolatos kalbėti, apie dovanojančią meilę [*caritas*], kad mumyse po truputį būtų „klostytųsi“ kažkas „daugiau nei žodis, daugiau nei mintis“⁷⁰.

Kun. Giussani's po truputį tęsia to kažko, „daugiau nei žodis, daugiau nei mintis“, aprašymą – žino, kad jei apibrėžimą pateiktų iškart, manytume, kad tas dalykas mums jau žinomas – ir pabrėžia jo etimologinę reikšmę: „*caritas*“ kilęs iš *charis*, graikiškai reiškiančio „neatlyginamai“ arba „neatlygintinumas“. „Dovanojanti meilė [*ca-*

⁶⁹ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 323 p.

⁷⁰ L. Giussani, *Si può (veramente?) vivere così?*, BUR, Milano 2025, 450 p.

ritas] kyla iš graikų *charis*, reiškiančio „neatlyginamai“ arba „neatlygintinumas“. Todėl dovanojanti meilė [*caritas*] nurodo aukščiausią meilės reikšimosi formą.“ Tada imasi apibrėžti: tai meilės santykiai, kurie kuriami visai nesiekiant jokio atsako, be atlygio, be jokių „priežasčių“: „Dovanojanti meilė [*caritas*] veikia iš tyros meilės, [tik iš meilės] [...]. Duota ir atlikta – daugiau jokio priedėlio, jokio priedo.“ Tik gėris, kito likimas. Kito likimą mes atradome, kai Jėzus atėjo į pasaulį (ir net šiandien aš vis dar Jį sutinku). Tik turint esantįjį Kristų, gimsta šis kentėjimas, kuris Jam yra likimas, mano ir kiekvieno kito likimas: „Santykis su jo likimu tai santykis su Esatimi, nes jo likimas tapo tuo, kuris vaikšto gatvėmis, kuris ima vaikus ant rankų, kuris žvelgia į visuomenę ir verkia nuo kalvos viršūnės, kuris palaikomas piktadariu, žudikas išlaisvinamas, o jis nukryžiuojamas. Dovanojanti meilė [*caritas*] yra tyra meilė, – sakoma, – ji išsitenka gėrio kitam troškime, tai yra gėris-gėris norintis kito, kitaip tariant, savo likimo, savo santykio su Kristumi“⁷¹.

Tad dovanojančios meilės [*caritas*] motyvas, jos priežastis – neturėdama priežasties, neturėtų ir prasmės – „visiškai ir išimtinai yra meilės objektas, tikrasis meilės objektas. Koks tas tikrasis meilės objektas? Tai kito gėris, kito likimas, o todėl ir jo santykis su Kristumi“⁷². Reiškia, kai šv. Paulius Pirmojo laiško korintiečiams 13 skyriuje apibūdina meilę daugeliu būdvardžių – „Meilė kantri, meilė maloninga, ji nepavydi, meilė nesididžiuoja ir neišpuiksta. Ji nesielgia netinkamai, nieišsko savo naudos, nepasiduoda piktumui, pamiršta, kas buvo bloga, nesidžiaugia neteisybe, su džiaugsmu pritaria tiesai. Ji visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi ir visa ištveria. Meilė niekada nesibaigia“⁷³ – kas atsispindi akyse? Kristus, nes būtent Kristaus meilė yra didžiadvasiška, geranoriška, nepavydi, nesigirianti, nesipuikuojanti, nepritrūkstanti pagarbos, nieškananti sau naudos, nepykstanti, neįsimenanti patirto blogio („Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką daro“, – ištaria kalamas prie kryžiaus), nesidžiaugia neteisybe, tačiau džiaugiasi tiesa, atleidžia už viską, viskuo tiki, visko viliasi, viską ištveria.

⁷¹ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 324-325 p.

⁷² *Ten pat*, 325 p.

⁷³ 1Kor 13,4-8a.

Dovanojančią meilę [*caritas*] – ji neturės pabaigos, nes ateina iš Dievo – Paulius apibūdina regėdamas kaip ji reiškiasi Kristuje, tad parodo ją mums kaip pažadą, išsipildantį tuose, kas leidžiasi būti Jo atmainyti. Sekimas Kristumi, atėjus malonei, vyksta atsiliepiant į Jo begalinę meilę. Vyriausieji prisimins 1987 metų Brolijos rekolekcijas, per kurias kun. Giussani's nuolat cituodavo vieną interviu su Motina Terese iš Kalkutos. Atsakydama pokalbio vedėjui, kuris matydamas Dievo meilės seserų darbus, sujaudintas jos paklausė, kodėl seserys visa tai daro, Motina Teresė tarė: „Jos myli Jėzų“ – ir pakartojo: „Jos myli Jėzų ir tą meilę paverčia gyvu veiksmu. Tarnauti vargingiausiems iš vargšų nėra mūsų pašaukimas. Mūsų pašaukimas yra priklaustyti Kristui“⁷⁴.

O kun. Etienne Pernet, Dievo meilės „sesučių“ kongregacijos Via Martinengo gatvėje įkūrėjas, rašė: „Daugelis mano, kad tai, ką darote, yra nuostabu, tačiau nepamirškite, kad tai yra tik priemonė, o ne jūsų pašaukimo tikslas. Jei to nesuprasite, būsite viso labo tik labdaringos, altruistiškos asmenybės. Nemanykite, kad tai buvo pridėta vėliau. Ne, mano dukros, jūs gimėte iš minties, kad pirmiausia turite būti apaštalais. Nepakanka vien tik jūsų uolumo rūpintis ligoniais namuose, taip pat uoliai turite dirbuotis dėl Jėzaus Kristaus karalystės atėjimo pas darbininkus ir pas vargšus“⁷⁵. Iš skurdžių į vargšus.

Čia mes suprantame, kad meilės įsakymų ne du, bet vienas vieningas ir kad jame slypi pažadas, o ne valios primetimas („Privalai...“; „privalai...“): besąlyginė ir viską aprėpianti Dievo meilė atveria galimybę, kad iš Jo į mus meilei artimui, meilei kito likimui „trykštų“ kaip gyvenimo dėsnių.

Sujaudintas savęs dovanojimas

Grįžkime prie *Ar galima taip gyventi?*: kone istoriškai, pro patirties prizmę atskleidęs dovanojančią meilę [*caritas*] kaip gyvenimo dėsni, toliau kun. Giussani ją nusako kaip krikščionišką, o ne bendrinę sąvoką. Praėjus beveik vieneriems metams po kun. Giussani'o mirties, Benediktas XVI kažką panašaus išdėstė jau minėtoje enciklikoje

⁷⁴ L. Giussani, *La convenienza umana della fede*, Bur, Milano 2018, 237 p.

⁷⁵ Žr. Tėvas Etienne Pernet, *Instructions de notre vénéré père, 1890 m. lapkričio 13d., pro manuscripto*, 373 p.

Deus caritas est, parodydamas krikščioniškosios agapės savitumą lyginant su žmogiškosios meilės formomis. Kun. Giussani's šį savitumą aprašo taip, kaip jis apsireiškė Kristuje. Pirmasis jį perteikiantis žodis – dovana, grynas savęs dovanojimas. Iš tiesų jis sako: „Žmogui Slėpinys pasirodo kaip neatlygintinumas, tai yra, kaip dovanojanti meilė [*caritas*]. Galima dar pridėti tai, ką sakė šv. Jonas: pati Dievo prigimtis yra dovanojanti meilė [*caritas*]. [...] „*Deus caritas est*“. [...] Dievo prigimtis pasirodo kaip neatlygintinumas, nes ji dovanojo save žmogui. Dovana tai pirmasis žodis, į kurį kreipiasi terminas „neatlygintinumas“, „dovanojanti meilė [*caritas*]“ ar „meilė“. Grynoji dovana, kaip sakėme – negražinama. Negražinama reiškia, kad tai grynoji dovana. Dievo prigimtis yra duoti, ji pasirodo žmogui kaip davimas, dovana – negražinama, gryna“⁷⁶.

Ji pasireiškia kaip meilė, tai yra, atskleidžia mums savo artumą: viskas Dieve yra dovanojanti meilė [*caritas*]. Ir jei meilė yra Jo esybė, ji pirmiausia suteikia mums būtį. Neišgalio to perteikti kitais žodžiais, nei tais, kuriuos pavartojo kun. Giussani's: „Dievas atiduoda save, suteikia save žmogui. O kas yra Dievas? Būties šaltinis. Dievas duoda žmogui būtį: Jis duoda žmogui galimybę būti; galimybę būti daugiau, augti; Jis duoda žmogui galimybę būti visiškai savimi, augti iki savo išsipildymo [didžioji gyvenimo pareiga: išsipildyti pačiam sau], tai yra, Jis duoda žmogui galimybę būti laimingam“⁷⁷.

Dar jis priduria vieną „niuansą“: „Kristus mums duoda daugiau nei būtų reikėję mums išganyti“⁷⁸, kad galėtume įvykdyti gyvenimo pareigą – save išpildyti. Jis dovanoja mums save, o tai yra daug daugiau, negu reikėtų, nes turime gyvenimą. Daug daugiau nei reikalinga.

Manajame San Miniato miestelyje gražiąją Šventojo Kryžiaus šventovę puošia XVIII a. dailininko Antonio Domenico Bamberini'o freskų ciklas, kurio tema – Jėzaus kančia. Ciklas prasideda Gimimu, po kuriuo yra kartušas su lotynišku užrašu: „*Initium crucifixionis Iesu: quot enim palea, tot tenerrima eius carni dira cruce*. Jėzaus nukryžiovimo pradžia: kiek šapelių perveria jo švelniausiąjį kūną, tiek iš tiesų bus baisių kryžių“. Antroje scenoje vaizduojamas

⁷⁶ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 326-327 p.

⁷⁷ *Ten pat*, 327 p.

⁷⁸ *Ten pat*, 328 p.

Jėzaus Apipjaustymas, praėjus aštuonioms dienoms po jo gimimo. Po freska parašyta: „*Pretiosus iste sanguis humanæ redemptioni satis sed non redemptoris amoris*“. Tai reiškia: „Šio brangaus kraujo būtų pakakę žmonių atpirkimui, bet jo nepakako [išreikšti] Išganytojo meilei.“ Kristaus meilės neatlygintumas reiškia šį perpildymą, viršijantį tai, kas būtina, ir šis viską apimantis neatlygintumas toks perpildantis, kad pripildo mus nuostaba ir dėkingumu: „Jis padarė daugiau, nei buvo būtina, kad mus išganytų. Kad mus išganytų, Kristui būtų užtekę tarti: „Tėve, atleisk jiems“ – to būtų pakakę. Kai jis prigulė Paskutinei vakarienei, galėjo tarti: „Tėve, atleisk jiems“. To būtų pakakę iš tiesų, buvo gana pasakyti: „Taip, Tėve, siųsk mane“ ir įeiti į Marijos iščias, tapti vaiku, tapti žmogumi. Vien to būtų užtekę. Tačiau ne: „Bet kur buvo pilna nuodėmės, ten dar apstesnė tapo malonė“⁷⁹.

Kuo labiau žvelgiame į Kristaus meilės veidą, tokią perpildytą lyginant su būtinuoju saiku, tuo labiau mumyse pradeda netilpti, veržtis dovanojanti meilė [*caritas*] kaip mūsų atsakas, pirmiausia pasireiškiantis kankinančiu mūsų nedėkingumo įsisąmoninimu. Kankinimasis, kad nesugebame atsilipti į tokią begalinę meilę, jau yra dovanojančios meilės [*caritas*] užuomazga mumyse, nes net šis mūsų nedėkingumas yra apkabintas ir atpirktas per kraštus besiveržiančioje Kristaus meilėje. Daug didesnė, begalinai didesnė negu būtina.

Antrasis žodis, kurį kun. Giussani's įveda po „savęs dovanojimo“, yra „sujaudintas“. Savęs dovanojimas išreiškia Kristaus jausmą. *Sujaudintas savęs dovanojimas*. Jis „atleidžia žmogaus išdavystę, žmogaus nepripažinimą, išsiblaškymą...“⁸⁰, mūsų išsiblaškymą, mūsų išdavystę. Kun. Giussani's cituoja ištrauką iš Jeremijo knygos, apibendrinančią sujaudintą Dievo žvilgsnį į mūsų vargą, pasitelktą ir 2016 m. tėvo Julián'o Carrón'o⁸¹ vestų rekolekcijų pavadinimui: „Amžina meile aš pamilau tave, todėl patraukiau tave prie savęs [t.y. pasidalinau su tavimi savo prigimtimi], pasigailėdamas tavo niekio“, aš visada šitaip suprantu šitą sakinį. Ką reiškia „pasigailėdamas tavo

⁷⁹ *Ten pat.*

⁸⁰ *Ten pat.*

⁸¹ J. Carrón, „*Ti ho amato di un amore eterno, ho avuto pietà del tuo niente*“, suppl. *Tracce*, n. 6/2016. [Amžina meile aš pamilau tave, pasigailėdamas tavo niekio, <https://lt.clonline.org/detail.asp?c=1&p=0&id=967>]

niekio“? Apie ką kalbama? Apie jausmą, jausmą! Apie vertybę, kuria yra jausmas. Nes prisirišimas yra jausmas; būti „prisirišusiam prie“ yra jausmas ir kartu vertybė⁸².

Jėzaus susijaudinimas Evangelijų susitikimuose

Absolūtus neatlygintinumas įžengė į pasaulį su Jėzumi. Jis dovanoja save mums iš didžiulio gailesčio ir jaudulio. Kristaus dovana yra „sujaudintas savęs dovanojimas“. Todėl dabar norėčiau vėl pasitelkti kelias Evangelijos ištraukas, kad stotume į akistatą su Kristaus neatlygintinumu ir sujaudinta meile mums, kaip tą mums perteikė kun. Giussani's, mokęs ir mokantis mus pamatyti savyje erdvę Kristui ir ją atverti.

Kun. Giussani's rašo: „Ši gailestingumą – „tavojo niekio pasigailėjimą“ – taip nuostabu atrasti Evangelijoje. Pavyzdžiui, kai – tai pasakoma dukart – vieną vakarą jis pamato savo miestą nuo kalvos ir verkia virš savo miesto, galvodamas apie jo griūtį. Po kelių savaičių tas miestas jį nužudys, bet Jam tai nesusiję dalykai. Arba tą kitą vakarą prieš suėmimą: šventyklos aukso spindesyje, nutviekstame besileidžiančios saulės, *edákruse* – „pravirko“, sakoma graikiškame tekste, regėdamas savo miesto likimą. Gailestis toks kaip motinos, apsvijusios rankomis sūnų, kad neleistų jam žengti į mirtiną pavojų, į kurį jis eina“⁸³.

Evangelijoje visi išgydymai, visi stebuklai, visi palyginimai, pradedant Kanos vestuvėmis ir baigiant Lozorius prisikėlimu, atskleidžia šį absoliutų neatlygintinumą, šį matmenį be saiko, išreikštą būdvardžiu „sujaudintas“. Pavyzdžiui: „Jam atveda moterį, nutvertą svetimaujančią, ir klausia, ar jo manymu, reikėtų laikytis Mozės įstatymo, liepiančio užmušti nusidėjėlę akmenimis, ar ne. Jis išklauso, žvelgdamas savo skvarbiu žvilgsniu, tiesiog kiaurai permatydamas žmonių širdis, paskui pasilenkia ir ranka braižo ženklus dulkėse, tartum sakytų: „Jūsų žodžiai yra dulkėse parašyti žodžiai“. Kaltintojai mano jį įkliuvus į spąstus ir reikalauja atsakyti. Jis atsitiesia: „Kas iš

⁸² L. Giussani in J. Carrón, *«Ti ho amato di un amore eterno, ho avuto pietà del tuo niente»*, op. cit., p. 41. [Amžina meile aš pamilau tave, pasigailėdamas tavo niekio, <https://lt.clonline.org/detail.asp?c=1&p=0&cid=967>]

⁸³ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 330-331 p.

jūsų be nuodėmės, tegu pirmas sviedžia į ją akmenį“. Galime įsivaizduoti tą mirtiną tylą, kuri stojo po tokių jo žodžių. Pamažu visi vienas po kito nosisuka ir išeina, o jis pasilenkęs dar braižo simbolius bei ženklus ant žemės; sumišusi moteris viena stovi priešais Jėzų. Jis jos klausia: „Ar niekas tavęs nepasmerkė?“, o ji: „Niekas“. Ir Jėzus jai taria: „Nė aš tavęs nepasmerksiu. Eik ir daugiau nebenusidėk“⁸⁴.

Didelį įspūdį man daro tai, kaip šią Evangelijos istoriją Giussani's pasitelkia viename dialoge iš knygos „*Jėzaus patrauklumas*“, kurią neseniai vėl išleido „Bur-Rizzoli“ leidykla: „Moterį nutvertą svetimaujant užmušdavo akmenimis. Nebūdavo jokios kitos išeities, toks Mozės įstatymas: ją užmėtydavo akmenimis. Pagalvokite apie tą moterį iš evangelijos, kaip ji turėjo jaustis. O šis žmogus, kuris pasilenkęs priešais rašė žemėje, atsistoja ir taria: „Taip, jei Mozės įstatymas, kaip sakote, ją liepia užmušti, užmuškite ir tegu pirmą akmenį meta tasai š jūsų, kuris be nuodėmės“: visus tai turėjo priblokšti, toks dalykų permatymo, toks prievolių apibrėžimo, toks sąvokų patikslinimo būdas mums buvo visiškai negirdėtas. Tai šiek tiek primena iškiliausias muzikos akimirkas: jos iškyla be jokios nuspėjamos priežasties“⁸⁵.

Kun. Giussani's knygoje „*Ar galima taip gyventi?*“ aprašo Lozorius mirties istoriją, pabrėždamas Jėzaus ašaras, liudijusias itin stiprų ryšį su draugu: „Kai sužinojo, kad mirė Lozorius, vienas iš jo draugų („Tada jis pravirko“), Jėzus vis dar buvo toli, laukė trijų dienų kelionė. Vos sužinojęs, pravirko. Netoliese buvę judėjai vėliau pasakys: „Nejau tasai, kas išgydė žmogų nuo gimimo aklą, negalėjo apsaugoti nuo mirties savo draugo?“. Pagalvokite, kiek buvo jausmo tame ryšyje“⁸⁶.

Pajutus, koks atjautingas Kristaus gailestingumas, mumyse nubunda šios meilės ilgesys, net jei buvome ją nustumę šalin kaip neįmanomą dalyką, kaip kokią iliuziją. Beribis švelnumas. Prisiminime, kaip jis pasakoja Zachiejaus istoriją: „Buvo toks mafijos bosas tame krašte, dideliame mieste, kuris minimas ir šiandien, – Jeriche. Taigi jis buvo mafijos bosas, muitininkų viršininkas, patsidavęs romėnams. Išgirdo, kad apylinkėse pasirodė Jėzus, nes visi tame krašte

⁸⁴ L. Giussani, *Krikščionybės iššūkio ištakos*, op. cit., 55-56 p.

⁸⁵ L. Giussani, *L'attrattiva Gesù*, BUR, Milano 2025, 67 p.

⁸⁶ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 331-332 p.

apie jį kalbėjo. Zachiejus praėjo pro minią ir išsiropštė į sikomorą, ne labai aukštą medį, kad galėtų Kristų pamatyti, mat pats buvo mažo ūgio. Minia artėja, Jėzus kalba, Jėzus praeina, sustoja priešais: „Zachiejau, vertinu tave, apsilankysiu tavo namuose. Eik, nes apsilankysiu tavo namuose“. Nežinau ką Zachiejus vėliau nuveikė gyvenime, galbūt padarė dar blogesnių darbų nei anksčiau, tačiau dalykas, visam gyvenimui įstrigęs sieloje, nesiliovęs traukęs širdies viltimi ir kančia, atgaila ir išpirkimo siekiu, buvo tas atsiminimas – akimirka, kai tas žmogus į jį pažvelgė ir ištare: „Zachiejau“. Bet ar pagalvojame, kad taip nutinka kiekvienam iš mūsų, tik mes tiek išsiblaškę, kad to nepastebime?“⁸⁷.

Taip Jėzus žvelgė į Zachiejų, į Mariją Magdaliotę, į nuo gimimo aklą žmogų, į paralyžiuotąjį, į Naino našlę. 2002 metais Brolijos rekolekcijų pabaigoje kalbėdamas vaizdo ryšiu kun. Giussani's tą prisiminė štai kaip:

[Rodomas vaizdo įrašas]

„Tą vakarą Jėzus buvo sustabdytas pakeliui į kaimą, į kurį ėjo, nes išgirdo skaudų moters raudojimą, šauksmą kupiną tokio skausmo, kad vėrė visų ten buvusių širdis, bet sukrėtė, pirmiausia sukrėtė Kristaus širdį. „Neverk, moterie!“ Niekada nematyta, niekada anksčiau nesutikta. „Neverk, moterie!“ Kokios paspirties galėjo tikėtis toji moteris, išgirdusi Jėzaus jai tariamą žodį? „Neverk, moterie!“: kai grįžtate namo, kai važiuojate tramvajumi, kai lipate į traukinį, kai gatvėse matote virtines mašinų, kai pagalvojate apie visą pasaulio sumaištį, veikiančią milijonų žmonių, šimtų milijonų žmonių gyvenimus... Koks lemiamas buvo žvilgsnis, kuriuo vaikas ar „didelis“ suaugęs turbūt pažvelgė į tąjį vyrą, kuriam iš paskos sekė grupelė bičiulių ir kuris niekada nebuvo matęs tos moters, tačiau sustojo, kai tie garsai, tas raudos atgarsis atvilnijo iki jo! „Neverk, moterie!“, lyg niekas jos nebūtų pažinojęs ir atpažinęs giliau, visuotiniau, esmingiau už jį! „Neverk, moterie!“ Kai matome – jau anksčiau jums sakiau – visą pasaulio judėjimą, kurio tėkmėje, kurio upeliuose visi žmonės pasirodo gyvenimui, siekia, kad gyvenimas jiems pasirodytų,

⁸⁷ L. Giussani, *Come si diventa cristiani*, Marietti 1820, Genova-Milano 2007, 26 p.

pabaigos nežinomasis reiškia ne ką kitą, o nežinojimą koku būdu priėjome šios naujovės. Naujovės, atvedusios pas žmogų, paskatinusios sutikti niekada anksčiau nematytą žmogų, kuris susidūręs su pirmą sykį matomos moters skausmu, ištaria: „Neverk, moterie!“ „Neverk, moterie!“ „Neverk, moterie!“: štai tokia širdimi stojame į akistatą su žvilgsniu ir su liūdesiu, į akistatą su skausmu kiekvieno, su kuriuo užmezgame ryšį gatvėje, kelyje, savo kelionėse. „Neverk, moterie!“ Koks neįsivaizduojamas dalykas, kad Dievas – „Dievas“, kuris šiuo metu sukuria visą pasaulį – matydamas ir klausydamasis žmogaus, galėtų ištarti: „Neverk, žmogau!“, „Tu neverki!“, „Neverki, nes sukūriau tave ne mirčiai, bet gyvenimui! Aš paleidau tave į pasaulį, paleidau tave į didžią žmonių draugiją!“. Vyre, moterie, berniuk, mergaite, tu, jūs, neverkite! Neverkite! Esama žvilgsnio, esama širdies, persmelkiančių jus iki kaulų smegenų, mylinčių jus kartu su visu jūsų likimu, tai žvilgsnis ir širdis, kurių niekas negali nukreipti į šalį, niekas negali atimti jų galios išarti, ką galvoja ir ką jaučia, niekas negali jų paversti bejėgiais!⁸⁸

Dievo, Jėzaus meilė, neribota meilė, žmogui yra būtent tokia, kupina jausmo. Ji – tai „savęs dovanojimas – virpantis, besijaudinantis, judantis, išsipildantis jausmu, jaudulio tikrove, tai yra, sujaudintas“⁸⁹.

Štai dar viena Giussani'o pakomentuota Evangelijos ištrauka: „Tuo metu, kai jį turėjo suimti [...], Jeruzalėje per Velykas buvo šventykloje grupė pagonių, atėjusių ten pasmalsauti. „Tarp atėjusių per šventes Dievo pagarbinti buvo ir graikų pagonių. Jie priėjo prie Pilypo, kilusio iš Galilėjos miesto Betsaidos [...], prašydami: „Gerbiamasis [...], mes norėtume pamatyti Jėzų [...]“. Pilypas nuėjo ir pasakė Andriejui [kitam nežinojusiam, ką daryti]. Paskui Andriejus ir Pilypas pranešė Jėzui. O Jėzus jiems tarė: „Atėjo valanda, kad būtų pašlovintas Žmogaus Sūnus [tai buvo pirmas kartas, kai tai, dėl ko jis atėjo – visas pasaulis, pagoniškoji pasaulio tikrovė, nežydiškoji pasaulio tikrovė – troško jį regėti]. Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: jei kviečio grūdas nekris į žemę ir nenumirs, jis pasiliks vienas, o jei numirs, jis duos gausių vaisių [dėl žmogaus gėrio būtina mirti žmo-

⁸⁸ L. Giussani, *Dare la vita per l'opera di un Altro*, BUR, Milano 2021, 205–206 p.

⁸⁹ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 332 p.

gaus likimui]. Kas myli savo gyvybę, ją praras [kas yra prisirišęs prie savęs, praranda save], o kas šiame pasaulyje nekenčia savo gyvybės [kas savo gyvenimą naudoja tam, kad jį atiduotų: „nekenčia“ – hebrajiška sąvoka, kurios reikšmė skiriasi nuo mūsųšinės], išsaugos ją amžinajam gyvenimui. Kas man tarnauja, tegul seka paskui mane; ir kur Aš esu, ten bus ir mano tarnas. Kas man tarnauja, tą pagerbs mano Tėvas. Dabar [šią akimirką] mano siela yra sutrikusi [mano žmogiškoji siela sutrikusi, jai baisu: jis žinojo, kad bus suimtas], ir ką aš pasakysiu? Bet juk tam aš ir atėjau į šią valandą [juk atėjau mirti! Dabar mano siela yra sutrikusi, ir ką aš pasakysiu? Juk atėjau mirti!]. Štai kur esmė: Dievą sujaudino mūsų niekis. Ne tik tai. Dievą sujaudino mūsų išdavystė, mūsų šiurkštus, užmaršus ir išdavikiškas skurdas, mūsų menkumas“. Menkumas, kurį savo tekstais – juos skaitėme vakar – kun. Giussani's mus skatina apmąstyti, šiek tiek priversdamas ir kentėti. „Dievą sujaudino mūsų menkumas, tai daugiau nei vien būti sujaudintam mūsų niekio. „Man pagailo dėl tavo niekio, dėl tavo neapykantos man. Buvau sujaudintas, nes tu manęs nekenči“: kaip tėvas ir motina, verkiantys, nes sujaudinti sūnaus neapykantos“⁹⁰.

Akyse stovi Duccio atvaizdai, kuriuos matėme įeidami į salę: Jėzus vedamas pas kunigus, o Petrui tuo metu kažkas tris kartus ištaria: „Ir tu...“. Fone matosi ir gaidys, tris kartus pragysiantis dėl jo išdavystės. Kulminaciją Petras, vis dėlto, išgyvens tą rytą prie ežero, po prisikėlimo: „Tada, išsitiesę ant žemės, susėdę ant žemės, jie valgo. Jėzus atsisuka, netoliese ir Simonas, Jono sūnus. Jėzus jam nepasako: „Simonai, ar vėl mane išduosi?“, „Simonai, ar vėl gundysi mane, kaip tąkart, kai tau pasakiau: Eik šalin, šėtone?“, „Simonai, ar vėl gėdysies manęs, kaip tąkart susidūręs su Piloto tarnu?“, „Simonai, ar vėl kartosi visas tas nuodėmes kaip iki šiol, vėl pridarysi bėdų kaip iki šiol?“. Nieko tokio jis jam nepasako. Tik pasižiūri ir paklausia: „Simonai, ar tu mane myli?“. – Viešpatie, juk žinai, – Simonas tarė trečią kartą, – Viešpatie, juk žinai, kad tave myliu“. Šis atsakymas yra priklausymo pripažinimas: „Viešpatie, aš priklausau Tau“. „Taip, Viešpatie, aš priklausau tau, aš esu tavo, aš esu tavo; aš, nusidėjęs,

⁹⁰ *Ten pat*, 332-333 p.

galiu tą pasakyti: esu tavo ir esu nusidėjėlis, ir jokia nuodėmė to neužgoš: aš priklausau tau“⁹¹.

Petras „Jo akivaizdoje buvo kaip mažas vaikas“, rašo kun. Giussani's knygoje „*Jėzaus patrauklumas*“. Bekraštės meilės akivaizdoje jis buvo kaip mažas vaikas: „Net jei būtų įvykdęs šimtą žmogžudysčių, šv. Petras nebūtų galėjęs atsakyti kitaip, tik „taip“, trejus metus po šimto žmogžudysčių būtų karčiai raudojęs šimtą ir tris kartus, bet galėjęs atsakyti tik „taip“⁹². Kristaus meilės „perviršis“ atveria didį jaudulį, nušluojantį gynybines užtvartas, kaip nutiko ir Petriui: „Kodėl Dievas man save paskiria? Kodėl dovanoja save man, suteikdamas man būti, tai yra save patį (jis duoda man save, tai yra, būti)? Be to, kodėl tampa žmogumi ir save man duoda, kad vėl mane padarytų nekaltu [...] ir miršta už mane (kas nebuvo absoliučiai būtina: būtų pakakę spragtelėti pirštais, ir Tėvas būtų apreiškęs savo galybę)? Kodėl už mane miršta? Kam šis savęs dovanojimas pasiekiantis pačias suvokimo ribas, peržengiantis suvokimo ribas?“⁹³.

Viešpatį sujaudina mūsų niekis ne iš sentimentalumo, bet dėl sprendimo, šiame jausme slypinčio: „Ši jausmas ir šis susijaudinimas perduoda, nešasi su savimi sprendimą ir širdies plakimą. Tai sprendimas, tad galima sakyti, racionali vertybė – racionali ne tuo, kad ją išeitų apibrėžti ir įsprausti į tą akiratį, kurio ribose reiškiasi mūsų proto galios. Ji racionali ta prasme, kad suteikia raciją, jo slypi racija“⁹⁴.

Tai panašu į tėvo ar motinos, siekiančių, kad vaikas išsigelbėtų, sprendimą. Tai skausmas dėl kito išganymo, kito likimo: „[Jėzaus] širdies plakimas yra tavo niekio gailėjimas, o racija slypi siekyje, kad tu dalyvautumei būtyje“⁹⁵.

Šią minties plėtotę apibendrinsime kun. Giussani'o žodžiais: „Pa-teikėme dovanojančios meilės [*caritas*] apibrėžimą ir apibūdinome du pagrindinius jos veiksnius. Tai savęs dovanojimas (atsidavimas, savęs dovanojimas) iki pat mirties: Kristaus mirtis iškelia, atskleidžia mums patį atsidavimo visuotinumą, kuriuo Dievo slėpinys pasišven-

⁹¹ L. Giussani, *Come si diventa cristiani*, op. cit., 34 p.

⁹² L. Giussani, *L'attrattiva Gesù*, op. cit., 65-66 p.

⁹³ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 329-330 p.

⁹⁴ *Ten pat*, 335 p.

⁹⁵ *Ten pat*, 336 p.

čia mūsų išganymui. Tai susijaudinimas, staiga padarantis žmogišku, netikėtai ir nesuvokiamai žmogišku – net jei nesuvokiamai, bet vis tiek juntamai žmogišku – tą savęs dovanojimą, kurį Slėpinys sukuria, o Kristus išpildo“⁹⁶.

Norėčiau pažymėti: „Dievas, kuris susijaudina!“⁹⁷. 8 psalmė iškelia Dievui didįjį klausimą: „Kai pasižiūriu į Tavo dangus, Tavo rankų darbą, į mėnulį ir žvaigždes, kurias Tu išdėstei, kas yra žmogus, kad jį atsimeni, ir kas žmogaus sūnus, kad jis tau rūpi?“⁹⁸. Ar galime gyventi kaip žmonės, nejausdami savyje kasdien šito klausimo keliamo Slėpiniui? Kodėl aš tau rūpiu? Kodėl mumis rūpiniesi? Pastebėti, kad kažkas tavęs norėjo ir tave myli. Kodėl? Jėzus mums apreiškė Dievo artumą.

Dieve viskas yra meilė, bendrystė, beribė draugija, kurioje kiekvienas iš dieviškųjų Asmenų yra Kito vardan ir atiduoda save Kitam: buvimas Trejybės Slėpinyje sutampa su „buvimu dėl“, su visišku ir ištikimu savęs atidavimu, su gyvybės atidavimu (tai reiškia kūrimą – Tėvą, bet taip pat ir savęs paaukojimą – Sūnų ir dar reiškia gaivinimą, gyvasties teikimą – Dvasią). Iš šios Meilės trykšta pasaulis ir kiekvienas žmogus kaip visapusiška dovana, kurios labiausiai neatlygintinas aspektas tas, kad mes sukurti laisvi! Dievui mūsų gaila, nes mes Jo nekenčiame, – yra pasakęs kun. Giussani's. Meilė ištikima savyje ir ištikima kiekvieno žmogaus likimui, apsireiškusi, kai Jėzus Kristus atidavė save už mūsų išganyką, už mane ir už tave.

Moralė yra sekimas Dievo meile

Reikšminga ištrauka skirta šios perpildančios meilės [*caritas*] atspindžiui mumyse. Dovanojanti meilė [*caritas*], grynoji dovana, Kristaus mums apreikštas Dievo artumas, „švelni savęs sklaida sujaudintai suteikia būtį viskam“⁹⁹, skatina mus trokšti veikti taip, kaip veikia Jis, atpažįstant Jėzuje Kristuje tikrąjį asmens, kuriuo norėtume būti, atvaizdą. Jame išsipildo didžioji pareiga: būti savimi. Šv. Jonas sako: „Jei Dievas mus šitaip pamilo, tai ir mes turime mylėti vienas kitą. [...]

⁹⁶ *Ten pat.*

⁹⁷ *Ten pat.*, 332 p.

⁹⁸ Ps 8, 4-5.

⁹⁹ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 337 p.

Jei mylime vienas kitą, Dievas pasilieka mumyse, ir Jo meilė mumyse yra tobula“.¹⁰⁰

Todėl moralinis veikimas yra siekis imituoti Kristų, sekti juo, susitapatinti su jo visišku savęs dovanojimu: „Būkite tobuli, tiek tobuli koks yra jūsų Tėvas“¹⁰¹. Kas tą sugeba? Tokia rekomendacija atrodo beatodairiška, sako Giussani's, bet suprantama iš Jėzus žodžių evangelijoje pagal Luką: „Būkite gailestingi kaip ir jūsų Tėvas gailestingas“¹⁰². Tobulumas, kuriam esame pašaukti, tai gailestingumas, kitaip tariant, sekimas Jėzaus jausmu nukreiptu „į žmogaus poreikį: laimės, buvimo; laimės, likimo; buvimo, likimo, laimės poreikį“¹⁰³.

Šventasis Paulius rašo: „Jei kalbėčiau žmonių ir angelų kalbomis, bet neturėčiau meilės, aš tebūčiau žvangantis varis ir skambantys cimbolai. Ir jei turėčiau pranašystės dovaną ir pažinčiau visas paslaptis ir visą mokslą; jei turėčiau visą tikėjimą, kad galėčiau net kalnus kilnoti, tačiau neturėčiau meilės, aš būčiau niekas. Ir jei išdalyčiau vargšams visa, ką turiu, jeigu atiduočiau savo kūną sudeginti, bet neturėčiau meilės, – nieko nelaimėčiau“¹⁰⁴.

Knygoje „*Ar galima taip gyventi?*“ kun. Giussani's klausia savęs: „Bet kas tau tada pravartu? Kas yra ta moralė, kuriai nieko neduoda net savo kūno atidavimas sudeginti liepsnose dėl idealo, nieko neduoda dėjimasis „Einšteinu“, nieko neduoda dėjimasis „Gandžiu“? Kas ši dovanojanti meilė [*caritas*], be kurios esame niekas? Dalykas tas, kad pirmutinis dovanojančios meilės [*caritas*] objektas žmogui yra vardu Jėzus Kristus“¹⁰⁵.

Per Kristaus meilę mumyse gali išsiskleisti Jo neatlygintinumas, Jo sujaudinta meilė mano ir kiekvieno žmogaus likimui, Jo rūpestis mūsų reikme būti išganytiems. „Mylėti Kristų ir Jame – tai yra, jo būdu – brolius; save atiduoti (savęs dovanoti) ir jaudintis dėl kitų, dėl kito [„Jos myli Kristų...“]. Žodžiu, tai „aš“, patvirtinantis „tu“, tai „aš“, save išseimantis, kad būtų patvirtintas „tu“, tai „aš“, numirštantis už „tu“. Drama išspręsta“¹⁰⁶. Drama išspręsta? Drama galbūt

¹⁰⁰ 1 Jn 4,11-12.

¹⁰¹ Žr. Mt 5,48.

¹⁰² Lk 6,36.

¹⁰³ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 338 p.

¹⁰⁴ Žr. 1Kor 13,1-3.

¹⁰⁵ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 339 p.

¹⁰⁶ *Ten pat*, 340 p.

prasideda, bet jos kontūrai aiškūs. Jei dovanojančią meilę [*carità*] įsi-vaizduosime kaip kažko gera padarymą, lyginant su šia didžia perspektyva, to bus mažoka.

a. Manojų „aš“ dėsnis yra meilė

Dovanojanti meilė [*caritas*], kurią apreiškia Kristus, susijaudinimo kupinas savęs dovanojimas, kaip matėme, yra savasties dėsnis, „savasčiai būdinga dinamika, tiesiogiai kylanti iš Dievo dinamikos, tai mylėjimas, kitaip tariant, suj(a)udintos savasties atidavimas kitam“¹⁰⁷. „*Ar galima taip gyventi?*“ tekstas nušviečia, kad šis savęs dovanojimas, jei toks kaip Kristaus, gali būti tik „iki pačių gelmių“, tai yra, neapibrėžtas jokiomis ribomis. Visą apimantis kaip polėkis. Prisiminkite šį Péguy puslapį: „Man patinka, kad jie atiduoda save [...] / kad galiausiai myli, sako Dievas, ne tik laisvai, bet tarsi neatlyginamai [...] Duoda mainais už nieką. Antraip koks tai davimas? / Myli mainais už nieką. Antraip koks tai mylėjimas?“¹⁰⁸

Ši meilė ne abstrakti, tai konkretus judesys kito link, pagalbos kitam judesys šio reikmėje. Meilė Kristui, šis troškimas į ją atsiliepti, pavirsta dėmesiu kiekvienam žmogui, mylint kiekvieno likimą, o tas likimas yra Kristus; atribojimų nėra (prisiminkite *gerąjį samarietį*: „Kas yra mano artimas?“¹⁰⁹).

Galiausiai toji meilė iki giliausių gelmių, viską aprėpianti, yra konkretus judesys, kurio neišsemia savaimingas atsiliepimas į poreikį, nes mūsų judėjimas yra dėl kito būties, visiško išganymo, atpirkimo: „Tai jaudinimasis, nukreiptas į galutinį žmogaus poreikį: į tai,, dėl ko“ žmogus gimsta. Būtų neteisinga duoti gimimą, jei nebūtų laimės likimo“¹¹⁰. Kaip daug kartų esame perskaitę toje išpūdingoje „*Karitatyvinės veiklos prasmės*“ pastraipoje: „Atrandame faktą, kad būtent dėl to, kad juos mylime, *ne mes darome juos patenkintus*, ir kad net pati tobuliausia visuomenė, teisiškai tvirčiausia ir apdairiausia santvarka, didžiausias turtas, atspariausia sveikata, tyriausias grožis, labiausiai išsilavinusi civilizacija neįstengs niekada juos padaryti laimingus. Laimingus juos gali padaryti Kitas. Kas yra visko priežastis?

¹⁰⁷ *Ten pat*, 344 p.

¹⁰⁸ C. Péguy, «Il mistero dei santi innocenti», Id., *I misteri*, op. cit., 327 p.

¹⁰⁹ Lk 10,25-37.

¹¹⁰ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 338 p.

Kas viską padarė? Dievas. Tada Jėzus jau nebėra tik tasai, kas man skelbia teisingiausią žodį, kas paaiškina man mano tikrovės dėsni, jis jau nebėra vien tik mano proto šviesa: atrandu, kad Kristus yra mano gyvenimo prasmė. Nuostabus liudijimas tu, kas šią vertybę patyrė: „Aš tęsiu karitatyvinę veiklą, nes visos mano ir jų kančios turi prasmę“. Viliantis Kristuje, visa kas turi prasmę – Kristų. O šitą suvokių toje aplinkoje kurioje dirbu karitatyvinį darbą, suvokių būtent per mano meilės ribotumą, bejėgiškumą: tai tokia patirtis, tuomet protas panyrą į išmintį, į tikrąją kultūrą¹¹¹.

Noriu kai ką pasakyti apie šį didį veiksma, nuolat mus ugdančią tikrąją meilę: apie karitatyvinę veiklą. Tai auklėjamasis veiksmas, pakviečiantis tuos, kas juo gyvena, vis labiau įsisąmoninti, kad esame pašaukti aukoti visą – visą! – gyvenimą dovanojančioje meilėje [*caritas*]. Tada gal naujai pažvelgs tie, kas dovanojančią meilę [*caritas*] suvokia kaip dvi valandas skiriamas kas mėnesį, kad kažką suteikę kitiems pasijustume uždarę „dovanojančios meilės [*caritas*]“ temą. Tai, kad daugelis iš mūsų tame nedalyvauja, rodo, kad niekas nebeįsijaučia poreikio būti ugdomas mylėjimui, o juk sekimas Kristumi – tai gyvenimo kelias, ir paprastas sekimas šiuo veiksmu užkabina mūsų vidinę sausrą.

Prisimenu prieš kelerius metus vykusį pokalbį su Ingrida iš Gvatemalos, tuomet vis dar vieninteliu mūsų judėjimo žmogumi toje Centrinės Amerikos šalyje. Ingrida man sako: „Norėčiau imtis karitatyvinės veiklos“, o aš, kvailys: „Gera, nuostabu!“. Tada ji taip paprastai ir protingai man tarė: „Ne, tu nesupratai, aš noriu imtis karitatyvinės veiklos neįsivaizduodama kaip tai daroma, bet sekdamas tuo keliu, kurį karitatyvinei veiklai siūlo judėjimas“. Kaip įspūdinga! Kai mūsų bendruomenėse girdime: „Bet juk aš atlieku karitatyvinę darbą namie su savo vaikais“, „aš aplankau močiutę“, painiojant karitatyvinę veiklą su bet koku, nors ir teisingu, dovanojančios meilės [*caritas*] veiksmu, galbūt lieka ne visai aiškus ugdomasis karitatyvinės veiklos matmuo. Esame pašaukti atiduoti visą savo gyvenimą – ne vieną ar tik dvi valandas – neatlyginamai kito likimui, darydami tai iš meilės Kristui. O karitatyvinis veiksmas, kurį ne aš nustatau, ne aš išgalvoju, o kurį man pasiūlo judėjimas, parodantis tam tikrą

¹¹¹ [L. Giussani], *Il senso della caritativa*, op. cit., 10-11 p.

tikslų jo atlikimo būdą, virsta ugdymu, kurio mums visada reikia. Tas pat galioja Bendruomenės mokyklai ir bendram fondui.

Apibendrinant: „Žmogus egzistuoja tam, kad patvirtintų Kitą, kuris vadinamas Dievu. Tai toji tiesa, kuri sujaudina širdį, sujaudina ir skatina veikti. Tikroji meilė, tai yra, tikrasis žmogaus dėsnių, jo gyvenimo tikslo, išpildymas, reiškia patvirtinti Būtį, patvirtinti Kitą, „patvirtinti Tave, Dieve“. Lygiai taip pasišvęsti broliui, kitam žmogui, egzistuoti dėl kito, veikti dėl kito, jaudintis dėl kito, yra tikroji meilė, nes trokštama, kad kitas pažintų tiesą ir gyventų savo pilnatviškos būties tiesą. Kitaip tariant, tikroji meilė – tai žvelgti į kitą ir veikti kitą troškimu, kad jo likimas taptų tikrove, išsipildytų. Be meilės likimui nėra meilės, be meilės kito likimui nėra meilės kitam“¹¹².

b. Dovanojanti meilė [*caritas*], liudijimo forma

Sekimas Jėzumi sukuria mumyse naują mąstyseną ir kitokį gyvenimo būdą. Akivaizdu, kad mes negalime iki galo sekti Kristumi, bet net ir mūsų klaidos skausmas yra žingsnis susitapatinimo su Juo kelyje: „Meilės įstatymo taikymas, šis aukščiausias sekimas Dievu, anksčiau ar vėliau nulemia kitokį gyvenimo būdą. Šis kitoks gyvenimas nereiškia nepriekaištingumo: žmogus gali suklysti tūkstantį kartų, tačiau jo gyvenimas jau kitoks. Visų pirma, padaręs ką neteisingai ar ką pamiršęs, jis dėl to nešiojasi skausmą. Viskuo, ką jis daro, jis signalizuoja pokytį, o skausmas dėl nepakankamai išpildytos meilės gelia labiau nei bet kas pasaulyje. Niekas apie šį skausmą neturi jokio supratimo, tik tie, kas šiuos, Jėzaus atneštus ir apaštalų pasaulyje paskleistus dalykus suvokia“¹¹³.

Kun. Giussani's išvardija kai kuriuos šio naujo santykių pobūdžio, šio mumyse atsirandančio gyvenimo virsmo aspektus: „Pirma. Kito *teigimas*, *kodėl jis pasireiškia ir kaip pasireiškia*: ne mūsų pačių naudai, ne mūsų išskaičiavimui, ne taip, kaip norėtume. [...] Antra. *Dalijimasis poreikiais*. Būtent per poreikį žmogus stumiamas į savo likimą, per poreikį jis suvokia, kad jam kažko trūksta. Dalytis poreikiu reiškia aptikti savyje mylinčią esatį, kuriai rūpi kito likimas

¹¹² L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 348 p.

¹¹³ *Ten pat*, 349-350 p.

taip pat, kaip savasis. Trečia. *Atleidimas*, gebėjimas atleisti, reiškiantis, kad savyje reikia suteikti erdvės ir laisvės kitam. Kas nors, tave įžeidęs, nepriimamas į tavo aplinką. Atleidimas reiškia jį vėl įsileisti: sugrąžinti jam erdvę ir laisvę. Ketvirta. *Prieraišumas prie kito*, jausmas siejantis su žmogumi ir kaip atsidavimas (pagarba), ir kaip ištikimybė (pagarbos tęstinumas)¹¹⁴.

Tad kun. Giussani's atkreipia dėmesį į tokius du įprastus naujojo kūrinio pokyčius, įgalinančius net tarti kartu su Pauliumi: „Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus“¹¹⁵. „Pirmiausia, *įvyksta mąstysenos pokytis*. Kas taiko tai važiuodamas tramvajumi, prie biurokrato langelio, stojęs į mokytojo katedrą, būdamas tėvu ar motina, to mąstysena skiriasi nuo kitų. [...] Pagrindinis šios mąstysenos pokyčio vaisius (kokia įprastinė žmonių mąstysena, imant tūkstantį iš tūkstančio? Uždirbti, atidėti į šalį, mėgautis, patikti, pasiekti sėkmę), aukščiausias šios mąstysenos pokyčio taškas – tai yra *savo gyvenimo atidavimas*: jei meilė yra to įstatymas, tai aukščiausias taškas yra gyvenimo atidavimas“¹¹⁶.

Atmintyje iškyla „*Apreiškimas Marijai*“, šį balandį siūloma „mėnesio knyga“. Apie šį Paul'io Claudel'io kūrinį kun. Giussani's yra pasakęs: „Mūsų judėjimas gimė kartu su šiuo tekstu“¹¹⁷. Tai ypač jaudinantis liudijimas apie gyvenimą ištiesai laikomą sujaudintu savęs dovanojimu, aistra žmogui aistroje Kristui. Jos puslapiuose telpa viso ko idealas: „Jų tema yra meilė, kitaip tariant, savo būties kaip tarnaujančios visuotinam planui suvokimas. Planas turi vardą, tai žmogus, Kristus, kuriam esame per deginantį skausmą, išskirtinį dosnumo polėkį, kasdienio paklusnumo įprastumą. Alternatyva tam yra menkystė“¹¹⁸.

Paklauskime gerai žinomų skaudžių Annos Vercors žodžių pasakutiniame veiksmė: „Nejau gyvenimo tikslas yra gyventi? Nejau Dievo vaikai liks stovėti įbėsti šioje apgailėtinoje žemėje? Ne gyventi, bet mirti, ne tašyti kryžių, bet kopti ant jo ir džiaugsmingai atiduoti tai, ką turime. Štai kur džiaugsmas, laisvė, malonė, amžinoji

¹¹⁴ *Ten pat*, 350 p.

¹¹⁵ Žr. Gal 2,20.

¹¹⁶ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 350-351 p.

¹¹⁷ L. Giussani, *Le mie leture*, BUR, Milan, 2008 m., 101 p.

¹¹⁸ *Ten pat*, 110 p.

jaunystė! [...] Ko vertas pasaulis lyginant su gyvenimu? Ir ko vertas gyvenimas, jei nėra atiduodamas? Ir kam kamuotis, kai taip lengva paklusti?“¹¹⁹.

Kad per klusnumą sekant Kristumi ir jam leidžiant mus keisti, per neturtingą, ištikimą šiai istorijai meilę, mūsų patirtimi (ji jau prasidėjusi) vis labiau taptų šis džiaugsmas, ši laisvė, ši malonė, ši amžina jaunystė.

¹¹⁹ P. Claudel, *L'Annuncio a Maria*, op. cit., 179 p.

Šeštadienio popietė, balandžio 12 d.

Antonín Dvořák

Fortepijoninis kvintetas A-dur, op. 81

Fortepijonas, Sviatoslav Richter – Borodino kvartetas

“Spirito Gentil” Nr. 39 (Decca) Universal

■ ANTROJI MEDITACIJA

Giovanni Paccosi

***„Mylime tai, kas nesitęsia tik vardan to,
kas tęstis gali“¹²⁰ Auka ir nekaltybė***

„Persimaišyti“ su Juo

„Dėl Dievo gailestingumo raginu jus, broliai, aukoti savo kūnus kaip gyvą, šventą, Dievui patinkančią auką, kaip dvasinį garbinimą. Ir nemėgdžiokite šio pasaulio, bet pasikeiskite, atnaujindami savo mąstymą, kad galėtumėte suvokti Dievo valią kas gera, tinkama ir tobula“¹²¹.

Pradėsiu nuo šios ištraukos iš Laiško romiečiams. Ne kartą girdejome kun. Giussanį šiuos žodžius skaitant ir priimdavome juos matydami, kaip jie jame išsipildę. Ir jame, ir žmonėse, kurie mus sužavėjo ir atvedė į judėjimą, išvydome žmones kitu veidu ir pagal kitą kriterijų gyvenančius – veidas tik pačiame paviršiuje regima šios naujos savimonės išraiška. Kiek kartų mums tai pasitaikė! Kol suvokėme, kad minties ir veiksmo ištakos taškas jiems buvo ir yra dėkingumas Slėpiniui, susitapatinimas su Kristumi.

Prisiminkime laiškus, kuriuos dar labai jaunas kun. Giussani's parašė savo draugui Angelo Majo'ui. Perskaitysiu kelias ištraukas: „Visa mūsų gyvenimo veikla ir džiaugsmas, laimė, darbas, nerimas turi

¹²⁰ C.-F. Ramuz pacituotas L. Giussani, *L'incontro che accende la speranza*, op. cit., 42 p.

¹²¹ Rom 12,1-2.

būti ne kas kita, kaip aistringas siekis suprasti, pajauti, vis daugiau norėti šio asmeninio ryšio su Begaline Meile. Ir mūsų melancholija yra nesugebėjimas jos matyti, pajusti, paliesti¹²².

Troškimas visiškai priklausyti, iš meilės susitapatinti iki pat kryžiaus: „Jis mane pripildė šiuo švelniausiu įtikėjimu: kad mylėtume, turime tapti panašūs, tapatūs: Jis ant kryžiaus: aukščiausias mūsų gyvenimo idealas yra nerimas, troškimas įkopti į jį, kad galėtume „persimaišyti su Juo“. Tai giedriausias gyvenimo džiaugsmas, didžiausias riteriškumo poelgis skirtas Jam, esančiam unikalia Begalybe, įsme-ninta Meile: „O Jėzau, viltie mano, pradangink mane meilės prara-joj“ šaukė Jakoponė¹²³.

Ir dar: „Tik tiek jaučiu – ir mano ištikimybė artimiausiems drau-gams yra šio eksperimento simbolis – kad meilė yra gyvenimo, sie-kių ir laimės esmė. Begalinė, milžiniška meilė, palinkusi virš mano niekio, ištraukė iš jo žmogaus esybę, dulkelę kūne, pranykusią tiesos ir meilės ištroškusiam atsivėrime, reiškiančiame supratimą ir širdį. Begalinė, milžiniška Meilė, išpildžiusi nesuvokiamybę – mane dul-kele, baigtinę sukurtąją būtybę, padariusi begaliniu kaip Jis: „*similes ei erimus*“ [būsime į jį panašūs]. [...] Asmeninis Begalybės draugas; tu dulkelė, bet esi jūra¹²⁴.

Kad mūsų buvimas mylima dulkele virstų jūra, begaline kaip ir Jis meilėje, esama vienos sąlygos. Dovanojančios meilės [*caritas*] są-lyga yra auka, o vaisius iš šio gyvenimo naujumo yra nekaltybė.

Čia vadovaujamės labai originalia ir nuostabia trijų teologinių dorybių struktūra, išdėstyta knygoje „*Ar galima taip gyventi?*“: dorybė, jos sąlyga ir jos egzistencinis vaisius. *Tikėjimas*, laisvė, paklusnumas; *viltis*, neturtas, pasitikėjimas; *dovanojanti meilė* [*caritas*], auka, nekaltybė. „Gyvenu jau ne aš, tai Kristus manyje gyvena“¹²⁵. Visas gyvenimas atiduotas Tėvo meilei. Kaip girdė-jome iš laiško Majo’ui: „Asmeninis Begalybės draugas; tu dulkelė, bet esi jūra“.

¹²² L. Giussani, *Lettere di fede e di amicizia ad Angelo Majo*, San Paolo, Cinisello Balsamo (Mi) 2007, 29 p.

¹²³ *Ten pat*, 28 p.

¹²⁴ *Ten pat*, 51-52 p.

¹²⁵ Gal 2,20.

a. Auka ir aukojimas

Tad auka yra dovanojančios meilės [*caritas*] sąlyga. Ką tai reiškia? Kasdieniame gyvenime aukojame daug visokių, didelių ir mažų, aukų! Tai aplinkybių primestos aukos. Pavyzdžiui, auka tampa net ir eismo kamščiuose praleistas laikas. Kai buvau Limoje, nė neįsivaizduojate, kiek daug pasiaukojimo reikalaujavo pervažiavimas iš vienos miesto dalies į kitą: daugybė draugų, gyvenančių didžiuosiuose Lotynų Amerikos ir viso pasaulio miestuose, supras apie ką aš. Negalima lyginti su eismu Milane ir Romoje. Valandų valandos, ir koks chaotiškas eismas! Kone visai atėmė norą važinėti net ir į judėjimo susitikimus, pasimatymus su artimaisiais. Kartais pasiskųsdavau tokiu ir kitu panašiu aukojimu, bet tada pažvelgdavau į sausakimšus autobusus, kuriais žmonės vėlai vakare grįždavo iš darbo, ištvėrę nesibaigiantį važinėjimą ir devynių ar dešimties valandų darbo dieną, kad parvežtų į namus duonos. Tardavau sau: „Cit, juk lyginant su jais, tu nenuveikei nieko, o ir tai, ką darai, tu darai dėl Jėzaus ir dar drįsti skųstis!“. Atradimas, kad kasdienės pastangos gali tapti auka idealui, Kristui, man tapo ir iki šiol lieka puikia pamoka. Tačiau kokia daugybė jūsų kasdien susiduria su tokia patirtimi! Paminėsiu savo bičiulį, tikintįjį iš mano parapijos Limoje. Jis išvažiuodavo penktą rytą į plytų gamyklą ir grįždavo aštuntą vakare, važiuodavo mažiausiai dvi valandas autobusu (baisiai sausakimšu) į priekį ir dar dvi atgal. Nepaisant to beveik kas vakarą jis atvykdavo ir į parapiją (ėjo pareigas judėjime), kad su džiaugsmu akyse atiduotų save už kitus. Jis vardu Pedro Yupanqui, ir iki šiol jį vis paminiu kaip didį ženkla, nepaisant mus skiriančio laiko ir erdvės. Kai susivokiu besiskundžias tokiomis aukomis, atmintyje iškyla jo veidas, jo džiaugsmas atiduodant viską už Kristų, už žmones, ir jau nelieta noro skųstis!

Kun. Giussani's, vis dėlto, neaukština aukos savaimė: jis net pareiškia, kad auka atstumia, atrodo neteisinga ir iš visų temų mažiausiai žmogiška. Tačiau tai taškas, į kurį viskas suteka, „tai yra visko, visko santakos taškas... nebūna nei tikėjimo, nei vilties, nei meilės; nebūna nei grožio, nei gėrio, nebūna teisingumo, nebūna nieko be šio dalyko: jis vadinamas auka“¹²⁶.

¹²⁶ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 383 p.

Auka pati savaime prieštarauja mūsų prigimčiai, nes esame sukurti laimei, ir dėl šios priežasties ji kažkaip nesuvokiama ir net netoleruojama, kaip netoleruotina yra neteisybė. Čia būtų lengva sustoti ir pasakyti: „Ne, auka neatitinka manęs, mano širdis to nenori“. Bet esama taško, kuriame iškyla galimybė aukai tapti verte: viską pakeitė Kristus po to, kai Jis tapo žmogumi, po to, kai Jis mirė ant kryžiaus, nes „mes pažinome meilę“, Jo meilę. „Nuo akimirkos, kai tas žmogus buvo nužudytas, prikalta prie kryžiaus, ir sušuko: „Tėve, kodėl tu mane apleidai?“ – tai yra pats žmogiškiausias nevilties šauksmas, kada nors nuvilnijęs žemės oru – o paskui tarė: „Atleisk jiems, nes jie nežino, ką daro“, ir sušuko: „Į Tavo rankas atiduodu savo dvasią“. Nuo tos akimirkos, nuo tada, kai tas žmogus buvo paguldytas ant kryžiaus ir prikalta, nuo tos akimirkos žodis „auka“ tapo ne to žmogaus gyvenimo, o „kiekvieno“ žmogaus gyvenimo centru, ir kiekvieno žmogaus likimas yra priklausomas nuo tos mirties“¹²⁷.

Tada šis žodis tapo milžinišku, nes per Kristaus auką supratome ne tik tai, kad aukos negalima išvengti, nes ji yra gyvenimo dalis, bet svarbiausią dalyką – joje gali slypėti paslaptinai teigiama prasmė. Būtent todėl, kad Jo auka ant kryžiaus išgelbėjo pasaulį, auka pradėjo tapti vertybe, įgijo vertę: po Kristaus, po Jo mirties ant kryžiaus. Tačiau iškart po to kun. Giussani's paklausia: kaip man tai gali tapti vertybe? Auka tampa moraline vertybe, tai yra žmogaus gyvybės verte, kai ji tampa atsiliepimu, prisiimta bendra atsakomybe, atsaku į Kristaus mirtį dėl savo ir kitų žmonių gyvenimų išganymo. Kai pripažįstama, kad vienintelis būdas išpildyti likimą, nugalėti mirtį, yra kopti ir mums ant Kristaus kryžiaus, dalyvauti Kristaus mirtyje: „Tu, Kristau, miršti už mane. Aš šliejuosi prie tavęs tavo mirtyje“. Kaip? Per aukas, kurias jis mane kviečia aukoti“¹²⁸.

Tai patvirtinimas tikrojo Kristaus pirmumo ir troškimo susitapatinti, „persimaišyti“¹²⁹ su Juo, kad atrastume savo tikrąjį veidą, nes

¹²⁷ *Tėn pat*, 386-387 p.

¹²⁸ *Tėn pat*, 388-389 p.

¹²⁹ „Nenoriu gyventi šiaip sau: ši mintis manęs neapleidžia. Ir ko kito trokštum tarp dviejų giliaminių draugų? Draugystės siekis yra vienybė, susitapatinimas, persimaišymas, tapimas tuo pačiu asmeniu, tuo pačiu Draugo pavidalu: bet Jėzus yra ant kryžiaus didžiausias mūsų gyvenimo džiaugsmas – tai tas, kuris paskatina mus atrasti vienas kitą pasitaikius bet kokiai, mažai ar didelei kančiai: „Štai dabar esi panašėnis“, „persimaišęs su Juo“. Gyvenimas žmonių laimei, Jėzaus draugystei“ (L. Giussani, *Lettere di fede e di amicizia ad Angelo Majo*, op. cit., 33 p.).

Jame išsipildo gyvenimo pareiga: išpildyti save. Mano auka susivienija su Kristaus auka, tai vadinama *aukojimu*: „Tada, net mano auka keltis ryte, toleruoti savo tėvą, savo motiną, savo žmoną, savo vyrą, vaikus... net ir tai tampa gėriu“¹³⁰. Ir šioje mano kentėjimų vienybėje su Kristaus meilės auka, su jo mirtimi, net mano nedidelis veiksmas dalyvauja pasaulio išganyme: jei aš priimu auką dėl Kristaus meilės, iš tiesų *Kristaus meilėje*, leisdamas Jo meilei tekėti per mane, kai ji mane keičia, padarydama mane labiau savimi, paslaptingu būdu ji daro įtaką pasaulio gėriui.

Kaip žinia, būtent tai šio mūsų Jubiliejaus atlaidų prasmė: dovanojanti Kristaus meilė, su jos begaliniu perpildymu, viršijančiu tai, ko būtų reikėję mūsų išganymui (jam būtų pakakę spragtelėti pirštais...), ir nuopelnai, tai yra gėris, perpildanti meilė, kuriais šventieji susivienijo su Jėzaus meile, paaukodami save, yra tas lobis, iš kurio šiais Šventaisiais metais mes semiamės.

Kaip galime sutikti, kad auka, kaip sako kun. Giussani's, yra „gyvenimo dinamikos dėsnis“? Jam meilė iš tiesų yra aukščiausias gyvenimo dėsnis – savęs dovanojimas, sujaudintas savęs dovanojimas – tačiau ji įgyvendinama dinamiškai, aukoje.

Pirmiausia reikia pripažinti, kad esama fakto: Jėzaus kryžius mums tą rodo be jokio galimos abejonės šešėlio. Ar galėtume pasakyti Dievui, pasirinkusiam šį kelią: „Tu klysti!“? Paaukoti save ant kryžiaus Jėzų paskatinusi priežastis yra mūsų situacija, tai yra didžiulis gimtosios nuodėmės (ir mūsų asmeninių nuodėmių) svoris. Tai paslaptis, gimtoji nuodėmė, tačiau be jos mes negalime nieko paaiškinti. Kun. Giussani's knygoje „*Ar galima taip gyventi?*“ giliau šio klausimo nenagrinėja, tenkinasi jį pažymėjęs, nes jį plėtoti toliau būtų sunku.

Galbūt geriau suprasti padės atvaizdas. Prisimenu dvi freskas, nupytas viena priešais kitą ant pilorių ties įėjimu į Brancacci koplyčią Florencijos Karmine bažnyčioje: abi vaizduoja Adomą ir Ievą. Pirmoji, sukurta Masolino, vaizduoja *Adomą ir Ievą žemiškame rojuje* prieš jiems nusidedant (aplink medį jau apsivijusi gyvatė). Jie labai gražūs, išbaigti, laisvi, panardinti į šviesą, kuri švelniai persmelkia viską, į šviesą, kuri užliejusi visą sceną, bet, atrodo, trykšta iš fono

¹³⁰ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 389 p.

tamsos: Slėpinio, kuris nušviečia, švytinčios Dievo Slėpinio tamsumos. Priešais ją kita freska – Masaccio nutapytas „*Išvarymas iš žemiškojo rojaus*“: Adomas ir Ieva išeina – jis nuleista galva, ji šaukdama – akinančioje, režiančioje šviesoje, net jų veidų aiškiai nesimato. Masaccio juos tapo stambiais teptuko potėpiais, be detalių: Ievos akys dvi juodos juostelės, tarsi parodančios mums, kiek nuodėmė jas sudarkė. Kam teko apsilankyti Brancacci koplyčioje, tas galbūt bus pastebėjęs, kad Adomo ir Ievos išvymo sceną pratęsia, tarsi būtų jos dalimi, greta esanti garsioji *Mokesčių pinigų* freska. Apie Jėzaus veido autorystę *Mokesčių pinigų* freskoje (žr. mūsų 2012 m. Velykų skrajutę) ginčai niekaip nesibaigia: diskutuojama, kieno jis nutapytas – Masaccio ar Masolino. Mano manymu (čia neaiškinsiu kodėl), jį nutapė Masaccio. Kodėl Jėzaus veido bruožai būtent tokie, pavyksta suprasti tik būnant toje vietoje: iš tiesų, atsigręžę į čia pat ant priešingos sienos esančią freską, kurioje vaizduojami Adomas ir Ieva rojuje iki nuodėmės, pastebėsime, kad Jėzus – jų sūnus! Žvelgi į juos ir nežinai, į kurį veidą, Adomo ar Ievos, Jėzaus veidas panašesnis. Man atrodo, kad šiuo būdu atskleidžiama žiūrintiems, kad Jėzuje ir tik Jame žmogaus veidas atgauna savo pirmąją grožį. *Mokesčių pinigų* freskoje yra ir kryžius: toje dalyje, kur pavaizduotas Petras, iš žuvies paimta moneta sumokantis mokesčių rinkėjui mokestį, po abiejų rankomis, ištiestomis mokant mokestį, yra medinė detalė, medinis stulpas, kurio pradžios nematyti, atrodo, kad jis tęsiasi už apatinio freskos krašto. Manau, kad tai subtili, bet vis dėlto regima užuomina į tai, kad šis mokestis, sumokėtas mokesčių rinkėjui yra ženklas, simbolinis pavidalas, nurodantis į didįjį ir galutinį mokestį – Kristaus ant kryžiaus sumokėtą išpirką už mūsų išganymą. Per kryžiaus auką Jėzus atpirko mūsų žmogiškumą. Ir gerai įsidėmėkite – monetą sumoka Petras, Bažnyčia, kurioje išgyvename konkrečią Jo gailestingumo mums patirtį.

Prieš žengdamas kitą žingsnį, kun. Giussani's apibendrina jau išdėstytus dalykus, kad juos galėtume geriau įsiminti: „Pirmasis žingsnis – pirmiausia pažymėti aukos nesuprantamumą: ji, atrodo, prieštarauja prigimčiai. Auka įgauna reikšmę Dievas mirus ant kryžiaus. Tuo ne tik pradeda skleistis žodžio „auka“ reikšmė, bet ir parodoma, kad viskas, visas mūsų gyvenimas, visos mūsų dienos yra kupinos begalybės, mažų ar didelių, aukų. Ir jei kas nors, atsiliepdamas į Kristaus

mirtį, bendradarbiaudamas su Kristaus mirtimi pasaulio išganymui, šias aukas priima, tai jis čia dabar besiaukodamas galbūt padeda, pats to nesuvokdamas, vargšei motinai, kuri Jugoslavijoje [ten tada vyko karas, o dabar galėtume sakyti Gazoje, Konge ar Ukrainoje] neteko sūnaus sprogus granatai: laikas ir erdvė pranokstami. Nes tai, kas yra anapus laiko ir erdvės – pavyzdžiui, aukos, Kristaus ar mūsų vertė – pranoksta laiką ir erdvę, laikui ir erdvei nepavaldu. Kas žino, gal auka, kurią dabar aukojų dėl Kristaus meilės, gali padėti kuriam nors žmogui ar daugybei kitų, kurių laivas dabar sudužo Tonkino įlankoje?¹³¹ Arba baisaus žemės drebėjimo Pietryčių Azijoje aukoms, kas žino?

b. Išorybės paaukojimas

Pereidamas prie klausimo esmės, kun. Giussani's paaiškina, kas iš tikrųjų sudaro auką: čia prasiveržia labiausiai trikdanti šių „*Ar galima taip gyventi?*“ puslapių prasmė. Auka ir su ja susijęs atsižadėjimas yra priešingi nuodėmėi, kuri visada melas. Priimti auką, o ne jos vengti, reiškia pripažinti, kad yra kažkas svarbiau už šios akimirkos gerovę. Auka reiškia atmesti stabmeldystę, tai yra pagundą apsiriboti tuo, kas mums žada gyvenimo gėrį, tačiau iš tiesų nesugebėti atliepti. Tai išorybės aukojimas, *griebimo*, o ne *teigimo aukojimas*, darymosi savininkais, užuot mylėjus kito likimą, aukojimas, mūsų užsidarymo bergždžiam ribotame įsitikinime, kad galime gerai gyventi užuot atsiliepę į didįjį kvietimą, aukojimas.

Nekartosiu to, kas jau buvo pasakyta penktadienį, bet išties pribloškia suvokimas, kaip lengvai atsisakome tiesos, kad nereikėtų žengti į auką! Dienraščio „*Domeni*“ sausio 12 d. numeryje, pateikdamas vieną iš daugelio panašių mūsų visuomenės tendencijas nagrinėjančių analizių, straipsnio autorius, „IPSOS“ mokslo direktorius Enzo Risso, rašo: „Dalyje italų visuomenės plinta polinkis į lengvabūdiškumą, nerūpestingumą, malonumo, dioniziško svaigulio poreikis. Linksmintis ir pataikauti ydoms [užgaidoms] siekia 72 procentų italų, o 79 procentai stengiasi išnaudoti kiekvieną progą pasilinksminti ir užsiimti maloniais dalykais. Daug kam patinka vakarientauti ne namie (76), beveik pusei šalies gyventojų (48) dažnas

¹³¹ *Ten pat*, 391 p.

lankymasis restorane yra vienas iš pasitenkinimo gyvenimu kriterijų. Didelė dalis žmonių ieško produktų, galinčių suteikti lengvumo pojūčių (76). [...] Įsigali nuostata, pagal kurią asmenį, tiksliau, asmens esmę, formuoja malonių patirčių ir pasitenkinimo akimirkų vartojimas. Čia susiduriame ne su egzistencinės tušybės pasireiškimu, o su metamorfoze (ar galbūt grįžimu atgal): kinta būdas, kuriuo individai suvokia save ir savo vietą pasaulyje. Tai postūmis į „malonumo ontologiją“, kai malonumas jau nėra tik vienas gyvenimo aspektų, o esminis jo tikslas. Laimės ieškojimas, kadaise laikytas kompleksiniu idealu, nusmukdomas iki virtinės vartotojiškų praktikų ir tiesmukiškų juslinių patirčių¹³².

Auka vis labiau darosi vengtinu dalyku, kaip man pasakoja gydytojai, universitetuose vedantys specializacijos kursai: greitosios medicininės pagalbos beveik niekas nenori mokytis, o būsimųjų dermatologų darosi apstu. Tą patį liudija tai, kad stinga žmonių, nusiteikusių dirbti daug pasiaukojimo reikalaujančius darbus – padavėjo, kepėjo ar mūrininko. Be gilesnės priežasties ir mes neišvengiamai leidžiamės redukuojami į stabmeldystę, grįstą melagingu, tiesmukišku malonumu – melagingu dar ir todėl, kad jis netikras. Apsiribojimą tiesmukišku malonumu lydi vis labiau pabrėžiamas individualizmas, kuris jau tiesiogiai nukreiptas prieš aukojimą. Todėl žmogus vengia pašvęsti save kitiems, eina prieš save patį, prieš jame slypintį dovanojančios meilės [*caritas*] ilgesį, be kurio žmogui negera. Gyvenimas be kito suvokiamas kaip privalumas. Tačiau be aukos nėra tikrų santykių. Iš kur gali rasti tikras santykis su kitu be aukos?

„Be aukos santykis su žmogumi – kad ir kas jis būtų, net motinos santykis su vaiku – nėra tikras. Be aukos – ir, sakau, sąmoningai priimtose, nes negalime amžinai likti vaikais – žmogus neišgali mylėti jokio kito žmogaus ar dalyko, tik savo paties reaktyvumą, kurio esmė gyvūniška. Nes be aukos neišeina trokšti gėrio kitam“¹³³.

c. Tikriausia auka – esaties pripažinimas

Neišvengiama auka tampa teigiama tik Kristui, tikrajai meilei tampa įmanoma paaukoti išorinę, melagingą tiesmukiško malonumo

¹³² E. Risso, «Godere è il fine ultimo. Il ritorno dell'edonismo nell'era individualista», *Domani*, 2025 m. sausio 12, 10 p.

¹³³ L. Giussani, *Si può (veramente?) vivere così?*, op. cit., 502 p.

pažadą: patvirtinti Kitą, kad būčiau savimi. Gimsta nauja savimone, neišvengiamai praeinanti pasiaukojimo patirtį. Kun. Giussani's, smulkiau šių dalykų neaiškindamas, mums juos perteikia gražiu pavyzdžiu: „Papasakosiu jums įspūdingą dalyką iš savo paties gyvenimo. Viename Abrucų miestelyje susižadėjo vaikinai ir mergina, labai šaunūs ir visai jauni. Po kelių mėnesių jie turėjo susituokti. Į tą vietovę savaitės misijai atvyko toks kunigas Sémini, komboniečių narys. Vieną vakarą, jiems grįžtant namo, vaikinai merginai sako: „Žinai, jei nepasiaukočiau ir neiškeliaučiau kaip misionierius – juk tiek daug žmonių gyvena nepažindami Dievo ir nelaimingi – jei nepasiaukočiau, tai nesijaučiau tavęs vertas, man būtų prieš tave gėda, gėdyčiausi tau tardamas: „Aš tave myliu“. O mergina: riksmi, verksmai ir aimanos į bežvaigždžių dangų. Vis dėlto viskas baigėsi įspūdingai: jis išvyko kaip misionierius, o ji po kelių mėnesių įstojo į vienuolyną, kad taptų seserimi misioniere. Tai dabar jie abu misionieriai – kažkurioje vietoje jis misionierius, o ji taip pat sesuo misionierė“¹³⁴.

Ši auka dėl savo gyvenimo tiesos, dėl Kristaus meilės – priduria kun. Giussani's – reiškia *liūdesį* ne dėl to, ką žmogus palieka, bet dėl to, kad esaties, kurią noriu patvirtinti, man iš tikrųjų patvirtinti nepavyksta. Man lieka tik pastanga atiduoti viską, patikint išsipildymą Tėvui, kaip Jėzus Kančioje. Negaliu mylėti iki pat gelmių, ir iš to randasi liūdesys, bet šis liūdesys veda į atsidavimo Jam džiaugsmą.

Tikėjimo ir charizmos auka

Šiuo klausimu knygoje „*Ar galima taip gyventi?*“ yra puslapių, ypatingu būdu bylojančių šiai mūsų dabarčiai. Kun. Giussani's iškelia klausimą: „Kaip – dėmesio, tai problema! – kaip man šis Kristaus buvimas darosi atpažįstamas, mylimas iki pat aukos (tai tikėjimas kaip auka, tai tikėjimo auka)? Kodėl mes kartu, mano drauge?“ . Atsako: „Esame čia, nes Kristus yra tarp mūsų“¹³⁵.

Toliau priduria: „Tas, ką pasiekė charizma, nebegali sekti Kristumi charizmos atsisakydamas: tai būtų išdavystė. Visi tie žmonės, man kalbėję: „Judėjime yra tiek visokių trūkumų, aš išeinu“, visi tie,

¹³⁴ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 395-396 p.

¹³⁵ *Ten pat*, 396 p.

kas išėjo, prarado viską, nieko nesuprato, ir būtent todėl po kažkurio laiko nemaža jų dalis sugrįžo. [...]. Jei Kristus tau leido save pažinti šiomis aplinkybėmis, kurioms būtent šie veidai atstovauja, tai būtent per šias aplinkybes jis tave keičia, daro didžią tavo širdį, tavo sielą, tavo galvą¹³⁶. Todėl svarbu atpažinti šią didžiąją Esatį draugijoje, kurioje Jis mus pašaukė, kurioje tai vyksta dabar. Dėl šios priežasties svarbiausia auka yra laikytis konkrečių būdų, kuriais mane pasiekia charizma: nuolatinis susitapatinimas, nuoširdaus sekimo auka, nenustatant atstumų. Ar pamenate? Pernai sakiau: neatsitraukiant nei „per milimetrą“ nuo šio konkretaus kūno, tokio, koks keliauja laike. Tai konkreti auka leidžianti, kad mano matmeniu būtų Kristus.

„Gyvenu jau ne aš, tai Kristus manyje gyvena“: kaip Jo gyvenimas manyje galėtų įgyti konkretumo, jei nepasiduočiau šiai charizmos tikrovei, man duodami kaip ypatinga draugija Bažnyčios vienybėje, vienybėje su popiežiumi? Jei priimsime šią tikėjimo auką, kitaip tariant, nekelsime sąlygų kelyje, kurį siūlo vedama mūsų draugija, tai pradėsime suprasti ir kurti vienybę, esančią tikėjimo aukos vaisiumi: „Būtent dovanojanti meilė [*caritas*] kuria vienybę, būtent ji ją generuoja ir daro pageidautiną“, pasakė Benediktas XVI kanonizavimo Mišiose, skelbiant šventuoju Damijoną iš Molokajo, vienuolį, paaukojusį savo gyvybę, kad tarnautų raupsuotiesiems toje tolimojo Havajų saloje.¹³⁷

Giussani's teigia: „Jei tęsi, pamatysi tokių didingų dalykų kaip šie, – sakė Jėzus, – ir dar didesnių.“ Ir aš nuolat pagalvoju apie šiuos Jėzaus žodžius, prisimindamas savo kunigystės pradžią ir religijos valandėles Berchet licėjuje: tik trys ar keturi berniukai jose lankėsi; nė neįtariau, kaip išsiplės... dabar pagalvojus net šiurpas nueina! „Kas pasiliks manyje, kas bus ištikimas priklausydamas man [o jūs priklausote man per tarpusavio vienybę, jus siejančią draugiją, nes aš esu joje], tas darys tokius dalykus, kokius dariau aš, ir padarys dar didesnių“¹³⁸. Tad auka, padaranti tikra mūsų dovanojančią meilę [*caritas*] ir kurianti mūsų vienybę, reiškia būtent tokį draugijos laikymąsi.

¹³⁶ *Ten pat*, p. 398.

¹³⁷ Benediktas XVI. *Kelių palaimintųjų kanonizavimo šv. Mišių homilija*, 2009 m. spalio 11 d.

¹³⁸ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 399 p.

Pripažinti ir sekti draugija, kurioje Jis yra. Šis pripažinimas reikalauja darbo, pasiaukojimo. Prieš daugelį metų pažiūrėjau Amos Gitai filmą „*Kadosh*“¹³⁹. Pirmosiose scenose rodomas pabundantis vyras (jis, kaip vėliau sužinosime, ruošiasi tapti rabinu), kiekvienu įprastu rytmetiniu veiksmu (atmerkti akis, nuleisti kojas ant žemės, nusiprausti, apsirengti ir pan.) jis atlieka ritualą, jam primenantį jo priklausymą Dievui. Žydų tradicijoje, per jos įstatymus ir priesakus, viskas tarnauja patvirtinimui, kad kiekvienas gyvenimo veiksmas susijęs su Dievu. Pagalvojau: kaip įspūdinga, kiekvienam veiksmui nustatytas įstatymas, kad nebūtų pamiršta! Tačiau kokia kitoniška krikščioniškos patirties erdvė, kurioje taisyklė, atnaujinanti mumyse atmintį ir perteikianti mums neatlyginamą Jėzaus malonę, įkūnyta mūsų bendrystės konkretume.

Būdami šioje bendrystėje, teigia kun. Giussani's susirinkimui skirtuose puslapiuose, mes atrandame, priimame ir mokomės mylėti Kristaus atpažinimo auką, esančią ir sakramentuose, liturgijoje, Dievo Žodyje: „Atleiskite, bet pripažindami kad bažnyčioje už penkiasdešimties metų yra Kristus, žmogus, kuris gyveno, mirė ir prisikėlė Palestinoje prieš du tūkstančius metų, pripažindami, kad jis yra ten, duonoje, po duonos pavidalu, duonos ženkle – visai tai pripažindami, nerasite jokios didesnės aukos savasčiai (savo protui, savo meilės pareigai, savo aistrai, kad visas pasaulis jį pažintų) už šitą“¹⁴⁰.

Nekaltybė

Susitikimas su Kristumi dovanoja mums naują savimone, kurios sąlyga – savojo matmens paaukojimas, o vaisius yra šimterio pas, jį jau regime. Šimpterio pas prasideda suvokus gyvenimą kaip pašaukimą, kitaip tariant, suvokus faktą, kad „*aš esu*“ tu, kuris mane kuri¹⁴¹ ir kad man duota viskas: ši draugija, ši bendrystė, kuria sekant mano egzistencija išsipildo kaip Kristaus gyvenimas manyje: „Kristus yra mūsų gyvenimo idealas, nes jis yra bandymas atsiliiepti, troškimas atsiliiepti į Dievo kvietimą; pašaukimas, Dievo kvietimas, planas, kurį Slėpinys man numatė. Nes aš šiuo momentu,

¹³⁹ *Kadosh* (FR-IT, IL, 1999), rež. A. Gitai.

¹⁴⁰ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 414 p.

¹⁴¹ L. Giussani, *Il senso religioso*, op. cit., 146 p.

jei esu nuoširdus ir mąstantis, suprantu: nieko nėra akivaizdesnio [...] už faktą, kad šią akimirką [...] man yra duota viskas: tam, kad išpildyčiau Jo planą, planą, kuris nėra mano, per viską ką darau – rašymą, kalbėjimą, *Angelus* maldą, [...] per viską, viską. „Ar valgotė, ar geriate“, – sako šventasis Paulius, pateikdamas pačius nereikšmingiausius palyginimus, apie kuriuos tik galima pagalvoti; „ar budite, ar miegate“; „ar gyvenate, ar mirštate“ – pasakys ir kitose vietose – viskas daroma Kristaus garbei, viskas yra Dievo planas. *Kristus yra gyvenimo idealas*¹⁴².

Mes esame pašaukti liudyti Jį. „Kaip liudijama Jam? Gyvenant su Juo. Kas kasdien skaito Evangeliją, kas kasdien priima Komuniją, kas sako: „Ateik, Viešpatie“, kas žvelgia į tam tikrus savo draugus, kuriems tai jau tapo įprasta, tas gali pradėti just, ką reiškia gyventi su Juo. Apie gyvenimą su Juo galima pasakyti ir kitaip: gyventi kaip Jis“¹⁴³.

Gyventi *su* Juo, gyventi *kaip* Jis. Kristaus kaip gyvenimo idealo suvokime tampa įmanoma nekaltybė. Skaitant „*Ar galima taip gyventi?*“, nustebina, kad nekaltybę jis pirmiausia svarsto kaip visiems skirtą krikščioniško gyvenimo plotmę, o tik paskui kaip ypatingą kai kurių žmonių pašaukimą. Ji – tai dalis troškimo susitapatinti su Kristumi. Užuoat griebusi, nekaltybė yra „meilė be pasisavinimo“. Prisiminkite kaip Migelis Manjara – Milašiaus kūrinio personažas, kurį Giussani's mus paskatino pažinti ir pamilti – šešiolikmetės mergaitės Džirolamos dėka pirmą kartą atranda kitokį būdą mylėti. Ji taria: „Aš labai labai myliu gėles“, o jis atsako: „Jūs mylite gėles, Džirolama? Kaip čia yra, kad niekad jų nematau Jūsų plaukuose [...]?“ Džirolama atsako: „Dėl to, kad myliu gėles, man nepatinka merginos, kurioms jos viso labo puošmena kaip šilkas, nėriniai ar spalvotos plunksnos. Niekada nekaišioju gėlių sau į plaukus (jie ir taip gana gražūs, ačiū Dievui!). Gėlės – tai gražios gyvos būtybės, kurioms reikia leisti gyventi ir kvėpuoti saulės ir mėnulio oru. Niekada neskinu gėlių. Galima puikiai mylėti pasaulyje, kuriame gyvename, neįsivaizduojant noro nužudyti savo mieląją meilę, įkalinti ją

¹⁴² L. Giussani, *Il tempo e il tempo. Dio e l'uomo*, Bur, Milano 2015, 65 p.

¹⁴³ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 418-419 p.

stikle, kitaip tariant (panašiai kaip paukštį) narve, kuriame vanduo jau praradęs vandens skonį, o vasaros sėklos – sėklų skonį¹⁴⁴.

Gyventi *su* Juo, gyventi *kaip* Jis. Jei mūsų didžioji užduotis pasaulyje – tai Kristaus aistra žmogui ir savęs atidavimas už Jo meilę kiekvieno žmogaus likimui, tai žvilgsnyje, kuriuo žvelgiu į kiekvieną žmogų, virpa tiesmukiško reagavimo paaukojimas: „Turiu paaukoti tiesmukišką reagavimą, malonumą ar nepasitenkinimą, simpatiją ar antipatiją, turiu paaukoti tiesmukišką įspūdį. Tiesmukišką įspūdį išvydus gražią moterį, ar ne? Turiu tai paaukoti“¹⁴⁵.

Padėdamas mums suprasti, kun. Giussani's užduoda klausimą: „Ar moteris ant šaligatvio, Magdalietė, priklausė labiau Kristui, pažvelgusiam į ją akimirka, kai ėjo pro ją, ar visiems ją turėjusiems vyrams?“¹⁴⁶. Turėjimas atsižadėjime, štai kas yra nekaltybė. Tad vėl kreipki žvilgsnį į Kristų, nes iš jo kyla šis paradoksas, niekur negirdėtas būdas mylėti. Paradoksas, bet vienintelis gebantis išpildyti tiesos ir meilės troškimą, tą pilnatvę, kuri mus pagrindžia. Visai kas kita nei tiesmukiškas malonumas, visai kas kita nei baimė aukoti! „Ši tiesa apie Kristaus meilės būdą stebino jį regėjusius: jie likdavo išsižioję iš nuostabos. Jam nė neprisiliečiant – nes lietė tik tuos, kurių akys buvo aklos, lietė nebylio burną, lietė kurčiojo ausis, kad išgydytų, lietė tik tuos – ... tie, kas atsidurdavo per dvidešimt metrų nuo jo, likdavo persmelkti to Esaties ir grįždami namo nešdavosi savyje tą paveikslą, kuris neišblėsdavo per dienas, tekdavo stengtis, kad jis tave paliktų!“¹⁴⁷.

Tačiau tai, ką regime Kristuje, regime ir dabar: kun. Giussani's vis dar cituoja Motiną Teresę iš Kalkutos, norėdamas parodyti, kad ir šiandien įmanoma mylėti taip, kaip mylėjo Kristus. Kiekvienas gali prisiminti daugelio iš mūsų besąlygišką meilę, atiduodant save pačius, gal net ir ligoje, ir būti jos liudininku visų akivaizdoje.

a. Nekaltybė skirta visiems

Nekaltybė yra tikroji kiekvieno santykio forma: kiekvienas žmogus, atrasdamas save be galo mylimą Kristaus, savo būtyje pradeda at-

¹⁴⁴ O.V. Milosz, *Miguel Mañara, Mefiboseth, Saulo di Tarso*, Jaca Book, Milano 2001, 34 p.

¹⁴⁵ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 420 p.

¹⁴⁶ *Ten pat*, 421 p.

¹⁴⁷ *Ten pat*, 421-422 p.

spindėti tą meilę be pasisavinimo, meilę kito likimui, tikrąją meilę. Pacituosiu dar sykį iš „*Viltį įžiebiančio susitikimo*“: „Viename savo romanų [...] Charles-Ferdinand Ramuz [...] sako: „Mylime tai, kas nesitęsia tik vardan to, kas gali tęstis“. Tokia žmogaus prigimtis: „Mylėti tai, kas nesitęsia tik vardan to, kas tęstis gali“. Bergsonas puikiai išryškino „trukmės“ reikšmę. „Mylime tai, kas nesitęsia“ reiškia „mylime tai, ko nėra, tai, kas neturi pagrindo, „tik vardan to, kas gali tęstis“, tik vardan būties, vardan to, kas nepraeina“¹⁴⁸.

Tai reiškia, kad viską apimanti Kristaus meilė nepanaikina meilės kiekvienai atskirai daliai (dėl šios priežasties kalbame apie „šimteriopumą“), o priešingai – įgalina, kad kiekvienas žmogus, kiekvienas tikras meilės poelgis išliktų amžinai. Tą kun. Giussani's pažymi knygoje „*Svetingumo stebuklas*“, dar viename tekste, kurį verta iš naujo atidžiai perskaityti, neseniai pasirodė pakartotinis, papildytas jo leidimas. Ypač didelį įspūdį man paliko skyrius „*Gyventi neatlygina-moje malonėje*“, judėjimo pasitelktas 1988 m. Pradžios dienai Milane: „Būkime ramūs, žmonės ir daiktai nenuslys į dingsties monotoniją, jie niekada netaps dingstimi [kitaip tariant: mylime Kristų, todėl visa kita mums nerūpi!]: žmonės taps labiau savimi, jei į juos žvelgsite Kristaus akimis, Kristaus šviesoje, kiekvienas dalykas bus pripildytas savasties, jei imamas su ta meile, su kuria juos ėmė Kristaus ranka“¹⁴⁹.

Kitais žodžiais jis tą išreiškia knygoje „*Viltį įžiebiančias susitikimas*“, pasakodamas apie turtingąjį jaunuolį: „Ką reiškia viską palikti dėl Kristaus? Turtingam jaunuoliui tai iš tiesų reikė mestį viską – namą, pinigus, arklius, jaučius, ir net merginas, ir tokiame sekti pas-kui Kristų. Bet prasmė ne pažodinė, viską palikti dėl Kristaus. Jei kas nors sakini suprastų tiesiogiai, turėdamas palikti ryžius, vyną ir net vandenį, neužilgo gautų galą. Akivaizdu, kad kalbama ne apie tai, o apie gebėjimą suvokti, vertinti ir matyti dalykus, kad ir kokie jie būtų, santykyje su kažką didesniu, su tuo, kas yra Dievo karalystės slėpinys, kitaip tariant, su Kristumi“¹⁵⁰.

Tai šimteriopumo patirtis, suteikiama tiems, kas myli nepasisa-vindami, nekaltybėje: „Ir negali taip būti – kaip jie man atėję skun-

¹⁴⁸ L. Giussani, *L'incontro che accende la speranza*, op. cit., 42 p.

¹⁴⁹ L. Giussani, *Il miracolo dell'ospitalità*, Piemme, Milano 2025, 37 p.

¹⁵⁰ L. Giussani, *L'incontro che accende la speranza*, op. cit., 77 p.

džiasi – kad neįstų šimteriopumo šiame pasaulyje. Žinoma, kad jo nepajusi, įsivaizduodamas tokį, kokio nori tu, įsivaizduodamas šimteriopumą kaip tavo instinktyvumo plėtimąsi. Tačiau esama kito dalyko, gražesnio, tikresnio, nuostabesnio dalyko – žmogiškesnio, darančio tave broliu ir seserimi vargšui, kuris virto kone gaišena, jau išmestas pakelės kloakoje, jau merdėja, tačiau Motina Teresė iš Kalkutos jį paima nesibjaurėdama ir parsiveža į namus. Jis išmaudomas, aprengiamas... ir po kelių valandų, prieš numirdamas, ištaria: „Visada gyvenau kaip vargeta, tačiau mirštu kaip karalius“. Su juo pasielgta kaip su karaliumi, pasielgta kaip su karaliumi: tai šimteriopumas šiame pasaulyje“¹⁵¹.

Tokią pačią patirtį regėjome ir tarp mūsų, susipažinę su tėvu Aldo Trento. Jis, pamenu, pasakojo, kad sykį iš gatvės paėmė vieną iš tų vargšelių, tas buvo apniktas kirminų. Apiplovęs jį ir pagydes, tėvas Aldo stebėjo, kaip tas valgo sriubą ir juokiasi, valgo ir džiaugiasi, juokiasi... Tada tėvas Aldo paklausė: „Kodėl juokiesi?“ Vargšas manėsi jau numiręs ir atsidūręs Rojuje, jis džiaugėsi, nes jautėsi Rojuje!

Nauja gyvenimo forma, naujas „mikroklimatas“¹⁵² (šis apibūdinimas gražus, nes nurodo visumą, o ne kažką atskiros), kaip jis tą vadina „*Aš revoliucijoje*“, sudaro patį misijos, kuriai mes buvome išrinkti, branduolį: į pasaulį, gyvenamąją aplinką, kurioje vyksta mūsų kasdienis gyvenimas, o taip pat ir į visuomeninę sceną, į „Pasaulį, kuris yra toks didžiulis ir laukia Jo“¹⁵³, nešti tą gyvenimo pokytį, kuris yra Kristaus buvimo ženklas. Tad nekaltybė kaip meilės vaisius yra didis liudijimas. Ji apima mus visus kaip gili santykių nuostata, kaip meilė nieko sau nesitikint, nors kai kuriems tai pati tikroji gyvenimo forma iš pašaukimo (ir daugelis iš mūsų atrado šį kvietimą). Kun. Giussani's tą patvirtina 1994 m. CLU rekolekčių paskaitoje, vėliau paskelbtoje pavadinimu „Atpažinti Kristų“: „Tai vadinama dovanojančia meile [*caritas*], šie pokyčiai vadinami *dovanojančia meile* [*caritas*]. Darbas, tampantis paklusnumu, vadinamas dovanojančia meile [*caritas*]. Meilė moteriai, tampančiai galutinio tobulumo, galutinio grožio ženklu, vadinama dovanojančia meile [*caritas*]. Ir tauta, tampanti Kristaus istorija, Kristaus karalyste, Kristaus šlove, yra dova-

¹⁵¹ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 422-423 p.

¹⁵² Žr. L. Giussani, *Una rivoluzione di sé*, op. cit., 69 p.

¹⁵³ [L. Giussani], *Il senso della caritativa*, op. cit., 12 p.

nojanti meilė [*caritas*]. Nes dovanojanti meilė [*caritas*] – tai žvelgti į esatį, kiekvieną esatį, kai siela yra apimta aistros Kristui, švelnumo Kristui. [...] Ši dovanojanti meilė [*caritas*] yra ne mergelių, o *visų dėsnių*. Tai visų dėsnių, taip, tai visų dėsnių. Nekaltybė yra regima gyvenimo forma, visiems primenanti tą patį kiekvieno idealą, idealą kiekvienam, tai yra Kristų, vienintelį dėl kurio verta gyventi ir mirti, dirbti, mylėti moterį, auklėti vaikus, vesti tautą ir jai padėti¹⁵⁴.

Kas ir savo gyvenimo būdu yra pašauktas nekaltybei, tas primena visų idealą: gyventi *su* Juo, gyventi *kaip* Jis. Bet kai kun. Giussani's kalba apie santuoką ir šeimą, perspektyvos jis nekeičia. Tėvas Sica-ri's savo knygą „*Trumpoji katechezė apie santuoką*“ užbaigia interviu su kun. Giussani'u, į kurį, kaip pats teigia, kreipiasi būtent todėl, kad „iš visų pažįstamų kunigų niekas kitas taip nemoka kalbėti apie krikščioniškąją nekaltybę“¹⁵⁵. Į pradžioje pateiktą klausimą, kuriame pasakyta, kad „priklausomybę santuokai“ sunku pasiūlyti jauniems žmonėms, kun. Giussani's atsako iškeldamas pašaukimo santuokai esmę: „Suaugusiam žmogui, net ir labai jaunam, priklausymas kitam žmogui nėra *pagrindinis dalykas*, pirmesnis yra savasties, savo asmenybės jausmas. Kuo šis savasties jausmas gilesnis ir teisingesnis, tuo labiau žmogus geba priklausyti kitam. Tačiau čia atrandame įdomiausią paslaptį: tam, kad įgytume savasties jausmą – orią, pagrįstą, veiklią ir, sakyčiau, beveik „išbaigtą“ savivoką – turime dar labiau suvokti pirmąją priklausomybę: santykį su Kristumi, santykį su Tuo, kuris mus atpirko, vaduodamas iš mūsų trapumo, iš laikinumo baimės. [...] Kai reikalaujama priklausomybė yra visiška ir įpareigoja visą gyvenimą (būtent taip yra santuokoje), [...] jos reikia semtis iš visiškos priklausomybės Tajam, kuris mus sukūrė, priklausomybės mūsų gyvenimo Dievui“¹⁵⁶.

Prisimenu savo draugę Cleuzą Ramos iš San Paulo, Brazilijos. Ji vieną dieną ironiškai, su humoru man patvirtino didžius dalykus: „Ištekėjau už Marko, bet santuokoje buvome trys – Jis, aš ir Kristus: juk savąjį „taip“ per „taip“ ištartą Markui aš ištariau Kristui! Markas galėtų išeiti su kita, – pridūrė, – arba su kitu, kaip madinga šiandien,

¹⁵⁴ L. Giussani, *Il tempo e il tempio. Dio e l'uomo*, op. cit., 73 p.

¹⁵⁵ A.M. Sicari, *Breve catechesi sul matrimonio*, Jaca Book, Milano 1990, 91 p.

¹⁵⁶ L. Giussani, «Conversazione sul matrimonio», in A. Sicari, *Breve catechesi sul matrimonio*, op. cit., 92-93 p.

tačiau mano „taip“ išliks, nes tą „taip“ ištariau Jėzui“. Ir santuokoje meilė pašaukta būti skaisčia, nes nėra tikros meilės be atsižadėjimo aukos, nenešiojant akyse kito žmogaus Likimo: „Aukščiausias atsižadėjimas pasiekiamas ten, kur meilės žvilgsnis kreipiamas tiesiai į kito Likimą. [...] Pasisavinimas, vykdomas ar patiriamas, tampa atgrasus, kai yra grįstas į asmenį nukreiptu išskaičiavimu. Tuo tarpu puoselėdami meilę kito Likimui (šioje meilėje žmogus taip pat neatsiejamai myli ir savo paties Likimą) galime turėjamą ir laisvę apjungti teisingai“¹⁵⁷.

Galvodamas apie dramatiškas situacijas, kurių gali pasitaikyti, Sicari's provokuoja Giussani'o atsakymą tokiu klausimu: „O jei sutuoktinis tiesiogine prasme, fiziškai, apleidžiamas, paliekamas vienas, kokia tada ištikimybės prasmė?“. Štai kaip jis atsakė: „Prasmę galima rasti tik atskleidus savo pašaukime „nekaltybės“ dėmenį. Atkreipkite dėmesį, kad nekaltybės dėmuo buvo ir anksčiau, kai santykiai dar nebuvo nutrūkę. Tai jau tada sudarė santuokinių santykių esmę. Neteisingoje apleistumo dramoje nekaltybės aspektas išnyra skausminga akivaizdybe, tačiau vis tiek lieka nešančiu išganyką. [...] Pašaukimas yra užduotis atliekama Bažnyčiai, Dievo mums pavedama per gyvenimo aplinkybes. [Taip jis vėl pabrėžia pamatinę santuokos plotmę] Esama dviejų esminių užduočių: tai *santuoka*, kurios paskirtis kurti naujas būtybes (tai jos gilioji prasmė, net jei šiandien daugelis nori ją nustumti į antrąjį planą), ir *nekaltybė*, turinti visus pakviesti į „idealią formą“. Todėl tie, kas tikrai gyvena krikščioniškoje santuokoje, labai vertina tuos, kurie Bažnyčioje įkūnija nekaltybės pašaukimą. Grįžtant prie palikto sutuoktinio atvejo: pasitaiko, kad per siaubingą apleistumo aplinkybę žmogus pašaukiamas pasiekti pačią gelmę tos vertybės, kuria jo santuoka buvo grindžiama: tapti Kristaus veikimu statant Bažnyčią. Tada teks išgyventi laukimą, išoriškai nevaisingą, su giliu nuolankumu priimant nekaltybės situaciją, kuri tik atrodo primesta: juk tai ne šiaip „atsitiktinumas“, o kvietimas atrasti grindžiančią ištaką. Būtent šia „radikalia nekaltybe“ turime grįsti savo ramybę, savo misionieriškumą, savęs dovanojimą Bažnyčiai“¹⁵⁸.

¹⁵⁷ *Ten pat*, 95-96 p.

¹⁵⁸ *Ten pat*, 101-102 p.

Į klausimą: „Ar tai galioja ir tiems, kam nepavyksta susituokti nepaisant troškimo?“, kun. Giussani's atsako: „Taip, pašaukimai ne trys, pašaukimas yra tas pats vienas, krikščioniškas, tik pasireiškiantis dviem atmainomis. Tiems, kam nepavyksta susituokti arba kam neišeina sudaryti santuokos, aš sakau: paklausk, kur viso ko ištaka? Ji mūsų troškimas turėti ir priklausyti [mylėti ir būti mylimiems]. Tačiau tiems, kurie myli Kristų, šis troškimas yra ženklas santykio su Juo, iš esmės jau įgyvendinto, tačiau vis tiek nuolat kuriamo, patiriamo. Kad ir kas nutiktų, kad ir koks būtų nukrypimas nuo mūsų troškimo turėti ir priklausyti, būtina laikytis pirminės šio troškimo prigimties. Tik tai suteikia mums galimybę be frustracijos išgyventi to istoriškai neįmanomo santykio auką“¹⁵⁹.

Daug šeimų, net ir tarp mūsų esančių, kenčia išsiskyrimo dramą. Daug kas galbūt nusivylę dėl neišsipildžiusio lūkesčio sukurti šeimą, tačiau jei labiau pasigilinsime į šią kun. Giussani'o nurodytą perspektyvą, mums atsivers nelaukto pozityvumo galimybės. Pakartojant tai, ką sakėme vakar: kalbant apie dovanojančią meilę [*caritas*], „giliau po tuo[...] slypinti tema [...] yra tikėjimas“¹⁶⁰. Pagalvokite apie Dievo Motinos ištikimybę po kryžiumi, mums jaudinančiai atskleistą Duccio atvaizduose. Viskas atrodė prarasta, bet Dievo Motina liko ištikima savajam „taip“, kiekvieną akimirką jį atnaujindama. 1989 m. tekste „*Marija: tikėjimas ir ištikimybė*“ kun. Giussani's rašė: „Taip pat noriu paminėti dar vieną dalyką, man darantį įspūdį ir kilusį iš tikėjimo – ištikimybę. Dievo Motinos ištikimybė net ir tada, kai viskas atrodė priešinga tam, ko ji galėjo tikėtis, ir tam, kas jai buvo pasakyta. [...] „*Stabat mater*“ [...] Ji stovėjo ten, Jo motina Marija, šalia kryžiaus, ant kurio merdėjo jos Sūnus. [...] Būtent todėl, kad šitaip dalyvavo savo Sūnaus mirtyje, ji taip pat dalyvavo toje didžioje dovanoje, jo Sūnus suteiktoje pasauliui, man ir kiekvienam jūsų, taip pat kiekvienam žmogui, kuris atėjo, kuris dabar pasaulyje ir kuris dar ateis tuo būdu, kuris žinomas Tėvui: išganyme“¹⁶¹.

Tai auka, kurią galima paaukoti tik taip, per ištikimybę pirminiam pašaukimui. Tačiau, kaip minėjau, neišleiskime iš akių situacijos dramtizmo, išgyvenamo daugybės bičiulių, kurie patiria sunkumų

¹⁵⁹ *Ten pat*, 102 p.

¹⁶⁰ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 360 p.

¹⁶¹ L. Giussani, «Maria: fede e fedeltà», *Tracce*, n. 5/2007, 4 p.

santuokoje arba dėl to, kad nesulaukia – taip jiems atrodo – atsiliepiamo į savąjį santuokos troškimą. Kiek dėmesio turime skirti savo artumui ir malda tiems, kas atsiduria šiose sudėtingose aplinkybėse, vėl kreipdami savo žvilgsnį pirmiausia į save, į didįjį pašaukimą atiduoti savo gyvenimą aistroje Kristui ir aistroje kiekvienam žmogui! Matote, kai apie šiuos dalykus (kaip Jėzus Evangelijoje) kalba kun. Giussani's, sprendimas tampa aiškus! Tas sprendimas nėra „viskas tas pats“ – ne. Kiekvienam yra kelias, atrandamas dalijantis ir kelionėje, neatsisakant sprendimo, tarsi prašant ištiesta ranka.

Kita puiki tema, susijusi su nekaltybe šeimoje, tai svetingumas, priėmimas. „*Svetingumo stebuklo*“ pradžioje kun. Giussani's entuziastingai kreipiasi į Priimančias Šeimas¹⁶²: „Mieli draugai, jūsų pavyzdys man nušviečia ateities kelią: artumą arba brolybę, atsiveriančią nedvejojančiu apkabinimu. Todėl prašau niekada nesiliauti priėmus kitą – sekant Kristaus poelgiu su vaikais, kuriuos sutikdavo. Jeigu Jis, Viešpats, pasilenkė prie mažutėlių, kad pažymėtų kelią dideliems, tai jūs, darantys tą patį, esate ženklas naujovės, kaip banga plintančios iš šeimos į šeimą, nuo artimiausio iki tolimiausio, judėjime, kuris yra žmogiškesnės visuomenės pradžia, nes sudarytas iš žmonių, aistringai besirūpinančių žmonių likimu – jūs atiduotumėte savo gyvenimą ir už vieną iš jų! – pažinę Kūrėją, kuris suteikia gyvybę ir alsavimą viskam. Kad kiekvienas, kuris su jumis susitiks, pagaliau pasijustų namie, tai yra, priimtas ir saugus kaip vaikas tėvo rankose“¹⁶³.

Svetingumo stebuklas atskleidžia, kad regėdamas daugeliui šio judėjimo šeimų būdingą svetingumą, kun. Giussani's tą laikė ženklų liudijančiu kokia vertinga yra mūsų charizma, konkrečiai įgyvendinanti dovanojančią meilę [*caritas*] kasdieniame šeimos gyvenime.

b. Dovanojanti meilė [*caritas*], darbai misijai

Iš šios naujosios žmonijos trykšta didis dovanojančios meilės [*caritas*] paliudijimas, pasireiškiantis konkrečiu atsiliepimu į žmonių, kuriuos kasdien sutinkame, poreikius. Judėjimo istorijoje suklestėjo

¹⁶² „Priimančios šeimos“ (Famiglie per l'Acoglienza) – tai socialinių iniciatyvų draugija, 1982 m. įkurta grupės šeimų. Įkvėptos ugdomosios patirties „Comunione e Liberazione“ judėjime, jos pasiūlė laikinai arba pastoviai atverti savo namus nepilnamečiams ar sunkumų patiriantiems suaugusiems. Draugija skatina ir remia globos, įvaikinimo ir priimančių šeimų veiklą.

¹⁶³ L. Giussani, *Il miracolo dell'ospitalità*, op. cit., 15 p.

tokia daugybė darbų ir poelgių, o dabar net daugelyje pasaulio vietų daugybė mūsų neatlyginamai dovanoja save dovanojančioje meilėje [*caritas*]. Net ir dirbantys darbus, kurie iš pažiūros neatrodo karitatyviniai – kuriantys verslą, dirbantys samdomąjį darbą, gal net nesąžiningomis sąlygomis, ar užsiimantys politika – visi yra pašaukti būti Kristaus meilės liudytojais. Taip mes prisidedame prie teisingesnės ir humaniškesnės visuomenės, prie tautos kūrimo.

Šios meilės be atlygio liudijimas yra pats didžiausias indėlis, kurį galime skirti. Jis nelieta vien ketinimu, o tampa konkrečiu dėmesiu konkrečiam poreikiui, kaip jau sakėme šįryt. Kun. Giussani's teigia: „Tai vadinama dovanojančia meile [*caritas*]. Neatlyginamai padėti artimui, padėti žmogui, išspręsti jo bėdą, atsiliiepti į jo poreikius, kad ir kokio jei būtų pobūdžio: nuo duonos iki sielos reikmių. Išspręsti arba padėti išspręsti poreikį, dėl kurio žmogus verkia ir kenčia. [...] Dovanojanti meilė [*caritas*] yra veiksnys, nustelbiantis ir persmelkiantis visus kitus veiksnius, dovanojanti meilė [*caritas*] yra didesnė už viską. Ji sukuria tautą, kuri negalėtų atsirasti be to kažko, kas yra neatlyginama. Gerai atlikti skaičiavimai negali sukurti aukščiausio žmogaus raiškos fenomeno, tautos realybės. Tik kažkas neatlyginama gali ją pagimdyti“¹⁶⁴. Ir mes tai galime sukurti tik kartu, draugijoje, kuri mums skirta tam, kad visada būtume sugrąžinti į kelionę.

Prisiminkime, ką popiežius Pranciškus mums pasakė 2015 metais: „Tik tas, kas buvo paglostytas gailestingumo, iš tiesų pažįsta Viešpatį. Išskirtinis būdas susitikti Jėzų Kristų yra pajusti Jo gailestingumo švelnumą mano nuodėmei. Todėl kartais mane girdėdavote sakant, kad palankiausia vieta susitikti Jėzų Kristų yra mano nuodėmė. Tokio gailestingo apkabavimo dėka kyla noras atsakyti ir keistis, iš jo gimsta kitoks gyvenimas. [...] Krikščioniškoji moralė nereiškia niekada neklysti, bet visada atsikelti padedamiems Jo rankos, kuri mus palaiko. Tai taip pat yra Bažnyčios kelias: leisti, kad pasirodytų didis Dievo gailestingumas. [...] Bažnyčia taip pat turi pajauti tą džiaugsmingą akstiną visai žmonijai tapti migdolo žiedu, t.y. pavasariu kaip Jėzus“¹⁶⁵.

¹⁶⁴ L. Giussani, *L'io, il potere, le opere*, Marietti 1820, Genova 2000, 132 p.

¹⁶⁵ Pranciškus, *Kalba Comunione e Liberazione judėjimui*, 2015 m. kovo 7 d.

Ir 2022 m. Šv. Petro aikštėje, kurią užpildė mūsų tauta, jis baigė savo kalbą šiais žodžiais: „...norėčiau jūsų paprašyti konkrečios pagalbos šiandien, šiuo metu. Kviečiu jus mane palydėti taikos pranašystėje – Kristus yra taikos Viešpats! Mane iš tikrųjų gąsdina vis labiau smurtingas ir karingas pasaulis, sakau iš tiesų; mane gąsdina; pranašystėje, nurodančioje Dievo esatį vargšuose, kurie yra apleisti ir pažeidžiami, pasmerkti ar ištumti iš visuomenės kūrimo; pranašystėje, skelbiančioje Dievo esatį kiekvienoje tautoje ir kultūroje, atsakant į meilės ir tiesos, teisingumo ir laimės lūkesčius, kurie būdingi žmogaus širdžiai ir kurie pulsuoja tautų gyvenime. Tegu jūsų širdyse dega šis šventas pranašiškas ir misionieriškas nerimas. Nestovėti vietoje“¹⁶⁶.

Čia galėtume atverti neįtikėtiną perspektyvą. Pagalvokime apie Bažnyčią, kurioje esame pašaukti prisidėti originaliu savo indėliu, ką ir mačiau darant ne vieną mūsų paskutiniame Italijos Bažnyčios Sinodo susirinkime: juos ten atsiuntė ne judėjimas, o vyskupai iš daugelio Italijos vyskupijų, kuriose daugybė mūsų, kunigų ir ypač pasauliečių, yra paskirti atsakingais už sinodinį kelių lyderiais. Jie neatlyginamai aukoja savo darbą ir savo gyvenimą Bažnyčiai, įskaitant veiklą jos institucinėje struktūroje. Buvo džiugu tą vienas kitame atpažinti ir pamatyti, kad kiekvienas savo vyskupijoje yra toks Kristaus buvimo ir neatlygintinumo daigas. Taip pat ir politikoje, institucijose, ligoninėse, universitetuose, informacijos pasaulyje, kultūros pasaulyje. Neatlyginamai dovanojant.

Kun. Giussani's sako: „Naujos tautos, užgimusios iš Kristaus Atėjimo, ypatumas, pasireiškiantis kasdienėse aplinkybėse, pastangose ir su tuo susijusiuose pavojuose ir aukose, yra neatlygintinumas, liudijantis mėginimą sekti atkartoti perteklių ir malonę, kuriais Kristus atėjo ir pasiliko tarp mūsų. Neatlygintinumas kaip džiaugsmo šaltinis ir aukose, prieštaravimuose, kančioje“¹⁶⁷. Be jokio atlygio, vien iš dovanojančios meilės [*caritas*], mus skatinančios ir prikeliančios mummyse tą „šventą pranašiską ir misionierišką nerimastį“, kurios iš mūsų prašo Popiežius ir kurios dėka trokštame bendrystės esaties. Atsirandanti bendrystė, skirianči kas tikra nuo to, kas netikra, ir tuo

¹⁶⁶ Pranciškus, *Kalba Comunione e Liberazione judėjimui*, 2022 m. spalio 15 d.

¹⁶⁷ L. Giussani – J. Prades – S. Alberto, *Generare tracce nella storia del mondo*, BUR, Milano 2019, 204–205 p.

pat metu apkabinanti žmogų, kuriame kiekvienas sugeba pamatyti atspindint meilės žmogui kupiną Kristaus žvilgsnį, kurio buvome sužavėti ir kuri patyrėme. „Mes pažinome meilę“.

Pabaigai pasiklausykime „*Cristo al morir tendea*“. Leiskimės išprovokuojami klausimo, kuris šiandien adresuojamas kiekvienam iš mūsų: „Nejau paliksite jį dėl kitos meilės?“¹⁶⁸.

¹⁶⁸ Fra Marc'Antonio da San Germano (XVI secolo), «Cristo al morir tendea», *Canti per la Settimana Santa*, Soc. Coop. Ed. Nuovo Mondo, Milano 2007, 50-51 p.

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šventųjų Mišių liturgija: Ps 21:20.7; Ez 37:21-28;

Jer 31:10-12b.13; (Plg. Ez 18:31); Jn 11:45-56

PASAULIEČIŲ, ŠEIMOS IR GYVYBĖS DIKASTERIJOS PREFEKTO JO EMINENCIJOS KARDINOLO KEVIN JOSEPH FARRELL'Ų HOMILIJA

Brangūs broliai ir seserys,

ką tik išgirdome kas vyksta po Lozorius prisikėlimo. Šiuo stebuklu Evangelijoje pagal Joną pasiekia kulminaciją Jėzaus išpildyti „ženkla“. Tai stebuklas gaivinantis viltį pačios tamsiausios, žmogų kankinančios dramos, mirties dramos, akivaizdoje ir atskleidžiantis, kad Jėzaus galia pranoksta net mirtį.

Tad šis įvykis toks nepaprastas, kad būtų turėjęs sužadinti tikėjimą Jėzumi, galutinai patvirtinti visiems Jėzaus kaip Dievo Pasiuntinio, Aukščiausiojo Sūnaus ir paties Dievo, tapusio žmogumi, tapatybę ir misiją. Bet taip nenutiko.

Evangelistas Jonas pasakoja, kad vieni žydai įtikėjo, o kitiems šis „ženkla“ tapo dar vienu kaltinimu, ir jie nuskubėjo jo apskusti Sinedrionui. Būtent ten buvo nuspręsta, kad „valstybės interesas“ turi būti viršesnis už teisingumą.

Iš tiesų pasakyta, kad Sinedrionas nusprendė jį „numarinti“, o ne „nuteisti“, nes jame nebuvo atrasta jokios nuodėmės, jokio nusikaltimo, už kurį reiktų teisti. Buvo baiminamasi, kad kils Jėzumi pasėkusios tautos judėjimas, išprovokuosiantis negailestingas romėnų represijas, dėl to bus sugriauta Šventykla, o su ja ir visa nacija. Nuo tos akimirkos Jėzui, užuot susitikus su jo ieškojusiomis miniomis, teko pasitraukti į dykumą.

Tad regime paradoksalią Evangelijoje papasakoto sensacingiausio stebuklo išdavą: Lozorius iš mirties išvaduojamas, Jėzus mirčiai pasmerkiamas; Lozorius grįžta prie savo jausmų ir pas žmones, Jėzus priverstas pasitraukti į vienumą, toli nuo minios; Lozorius atranda gyvenimą, Jėzus leidžiasi į gyvenimo pabaigos kelionę. Atrodo, tarsi Jėzus būtų pakylėjęs Lozorių nuo visų šio blogybių, ir visos tos blogybės būtų užgriuvusios ant Jo paties.

Štai pribloškianti krikščioniškojo išganymo pusė. Regėdamas daugybę kančių, slegiančių žmogaus būtį, Dievas veikia ne „per nuotolį“, ne „iš viršaus“, kad nuo žmogaus ir nuo savęs nutolintų blogybes ir nelaimes.

Tapdamas žmogumi, Dievas pasirinko kitą kelią: jis „prisiėmė“ į save blogybes aptiktas žmoguje ir tokiu veiksmu užgesino jose slypinčią mirties galią. Jėzus prisiėmė vienvėgį aptiktą mumyse ir įskiepijo jį į savo glaudžią vienybę su Dievu. Regėdamas mumyse baimes ir nesaugumą, Jėzus prisiėmė juos, susiedamas su begaliniu pasitikėjimu Tėvu.

Regėdamas mumyse neapykantą ir apmaudą, Jėzus prisiėmė juos, susiedamas su savo begaline meile. Jėzus prisiėmė mirtį, grasinančią mūsų būčiai, susiedamas ją su savo nenugalima gyvenimo pilnatve. Ir taip Jis „išgydė“ žmogaus prigimtį. Jis liko vienas, bet dovanojo mums brolybės ir dvasinės bendrystės galimybę.

Išgyveno savyje apleistumo baimę, bet dovanojo mums tikrumą, kad mes Tėvo rankose. Jis buvo sužeistas nepagrįstos neapykantos, tačiau mums dovanojo dieviškąją meilę, begalinės meilės šaltinį. Jis mirė, bet atvėrė mums vartus į amžinąjį gyvenimą, kuris prasideda jau čia, širdyse, kuriose gyvena malonė.

Tai „nuostabūs mainai“, apie kuriuos kalbėjo Bažnyčios tėvai. Mūsų Gelbėtojas „atėmė iš mūsų“ vienvėgį, nuodėmės kartėlį, apleistumą, nedėkingumą, neapykantą, kančią ir mirtį ir „mainais“ suteikė mums artumą bei bendrystę su Dievu ir broliais, susitakymą, laisvę nuo blogio, vidinį džiaugsmą, gyvenimo pilnatvę prisikėlime.

Mielieji, jūs visi patyrėte šiuos „nuostabius mainus“, apie kuriuos kalbėjo Tėvai. Būtent apie tai byloja eilutė iš Jono Evangelijos, šiomis dienomis žymėjusi jūsų rekolekcijas: „Mes pažinome meilę“.

Ir jūs, judėjime sutikę Kristų ir juo sekdami, patyrėte, kad jūsų vienvėgį, jūsų maistus, širdies nuopuolius ir užsivėrimus, jūsų baimes, jūsų „mirtis“ Kristus daug kartų „prisiėmė“ sutaikinimo sakramentu ir bendros maldos akimirkomis, kuriose atsiskleidė paties Kristus buvimas, ir jūs tada „pažinote“ taiką, bendrystę, pasitikėjimą, vidinės mirties įveikimą, dovanotus jums „mainais“, ypač per bendrą Eucharistijos šventimą, kuriuo Kristus mums dovanoja save ir suteikia mums tikrą dalyvavimą Jo prigimtyje.

Pirmajame skaityme klausėmės didžiųjų pažadų, kuriuos Ezechielis skelbia ateičiai: išblaškytų Dievo vaikų susitikimą, stabmeldystės įveikimą, susivienijimą vadovaujant vienam ganytojui, širdies atsimainymą, taikos sandorą, galutinį Dievo apsigyvenimą tautoje. Šie pažadai mums buvo išpildyti Jėzuje Kristuje.

Ir esu įsitikinęs, kad jūs taip pat „pažinote“, net jei ir ne tobulai, šį pažadų išpildymą savo brolijos gyvenime. Būtent ten turėjote galimybę gyvai pajusti vėl atrastą daugelio „išsisklaidžiusių“ vyrų ir moterų vienybę; vyrų ir moterų, kurie anksčiau keliavo skirtingais keliais ir kuriuos dabar vienija vienas tikėjimas, viena viltis, vieno likimo siekis.

Šiandien gyvename kultūroje, kuri labai nutolusi nuo to, ką skelbia šie pažadai: vietoj susivienijimo – susiskaldymas ir konfliktas; vietoje tikrojo Dievą pripažinimo – daugybės netikrų stabų susikūrimas; vietoj taikos sandoros – plačiai paplitęs smurtas ne tik tautų karuose, bet ir kasdienybėje, namų aplinkoje.

Tačiau jūs „pažinote“ malonės veikimą ir žinote, kad tie pažadai nėra neįgyvendinami. Tikėjimas Kristumi sukuria naują žmoniją, kurioje plėtojami taikūs ir broliški santykiai. Tai jūsų lobis, vaisius jūsų charizmos, kuri jus pasiekė per kun. Giussanį ir kuria jūs visi dalijatės. Tad kiekvienam tenka pareiga vis geriau suprasti šią charizmą ir kuo pilniau ją gyventi.

Neškite visiems, ypač jaunimui, savo liudijimą, kad įmanoma sukurti humaniškesnę, teisingesnę visuomenę, kurioje daugiau dovanojančios meilės [*caritas*]. Kun. Giussanį's išmokė jus lyginti žmogaus gyvenimą su Kristaus gyvenimu, rasti Jame atsakymus, kurių mes visi ieškome, ir visų pirma semtis polėkio ir jėgos, kurios stokoja mūsų silpna valia.

Jūsų dalyvavimas švietimo pasaulyje ir visų lygmenų mokyklose jau ilga tradicija. Jūsų charizmos pritaikymui tai viena vaisingiausių ir originaliausių sričių, suteikiančių jums galimybę byloti jaunų žmonių širdims, nuoširdžiai ir empatiškai suvokti jų klausimus ir jų siekius.

Visapusiškai išnaudokite turtingą patirtį, kurią sukaupėte mokyklose ir ugdydami jaunų žmonių tikėjimą: „nepasitraukite“ iš šio misijos lauko, tokio sunkaus, tačiau sykiu kupino pasitenkinimo akimirkų ir stebinančių rezultatų.

Šventasis Tėvas bažnytiniais sąjūdžiams ne kartą yra sakęs, kad jų charizmą reikia nešti visiems žmonėms, dalytis ja su visais ir pasitelkti ją visuotinei Bažnyčios misijai. Pavyzdžiui, Katalikų charizminio atsinaujinimo jis prašė visiems skleisti tiek būdingą jų charizmai „Krikštą Šventojoje Dvasioje“, kad ji patirtų net ir tie žmonės, kurie jų grupėms nepriklauso. Tai didelis iššūkis ir jums.

„Comunione e Liberazione“ (Bendrystės ir Išsilaisvinimo) Brolija taip pat galėtų paklausti: kokia yra mūsų charizmos specifika? Ir kaip mes galime ją pasitelkti tarnaudami Bažnyčiai, kaip mes galime ją nešti visiems, net ir tiems, kas Judėjimui nepriklauso? Viešpatys apšvies jus ir ves į supratimą, kaip šią užduotį atlikti.

Mielieji, artėjant Velykų šventei, prašykime Viešpaties pagalbos ir Mergelės Marijos užtarimo, kad patirtume Kristaus prisikėlimo galią ir ji mumyse taptų naujo gyvenimo pradžia.

Amen.

PRIEŠ PALAIMINIMĄ

Davide Prosperi. Jūsų Eminencija, leiskite nuoširdžiai padėkoti jums visos mūsų Brolijos vardu. Tikrai didis dėkingumas užplūdo mūsų širdis, nes ir šiomet sutikote mus palydėti šiuo veiksmu – šiais metais mums pačiu svarbiausiu. Sykiu suvokiame, kad tai Jūsų buvo ir tebėra Jūsų auka. Juk esate Kamerlengas, o Šventojo Tėvo būklė nelengva, dar tik pradeda atsigauti dideliame mūsų džiaugsmui. Dėl šios aplinkybės juo labiau esame Jums dėkingi, nes nepaisant visko nusprendėte pasidalinti su mumis savo dovana.

Prieš kelias akimirkas savo homilijoje mums pasakėte, kad „Dievas veikia ne „per nuotolį“ ir ne „iš viršaus“, bet „pasirinko kitą kelią“: „dovanojo“ mums [...] „artumą ir bendrystę“. Tai štai, šį artumą itin gyvai jaučiame dėl to, kad Jūs ir šiomet su mumis. Dar sykį patiriame Bažnyčios meilę mums tuo ypatingu būdu, kuriuo Jūs mus lydyte atsivertimo į Kristų kelyje, į kurį Popiežius mus kviečia nuolat ir labai iš arti. Prisimenu ir straipsnį, kurį panorote parašyti minint kun. Giussani' o mirties dvidešimtąsias metines. Jame mums primenate, kokią malonės dovaną visi gavome ne tik sau, bet ir Bažnyčios bei pasaulio labui.

Šis Jūsų tėviškumas mus stiprina vykdant įsipareigojimą pasauliui: neturime kito tikslo tik aukotis Kristaus šlovei, tam, ko iš mūsų prašo Bažnyčia. Pasiskolinu šį ryt monsinjoro Paccosi'o cituotus Annos Vercors žodžius: „Ko vertas pasaulis lyginant su gyvenimu? Ir ko vertas gyvenimas, jei nėra atiduodamas? Ir kam kamuotis, kai taip lengva paklusti?“.

Todėl patikiu Jums prašymą siųsti Šventajam Tėvui mūsų nuoširdžiausius sveikinimus ir linkėjimus Šventųjų Velykų proga, kartu su mūsų maldomis už greitą išgijimą ir viltimi, kad netrukus galėsime jį sutikti. Širdingai dėkojame, Eminencija.

Kardinolas Farrell. Norėčiau trumpam paprašyti žodžio ir padėkoti kun. Giussani'ui įkurtam judėjimui. Manau, kad daugelis mūsų – kalbu ir apie Brolijos narius – nesugebame įsisąmoninti kiek svarbus šis judėjimas šiais laikais. Matome pasaulį draskomą karų, smurto, daugybės blogų dalykų.

Ir vienintelis būdas šį pasaulį pakeisti pateiktas Evangelijoje: daryti tai, ką darė ir kaip darė Kristus. Savo maldose visada turime galvoti apie tai, ką padarė Kristus savo gyvenime. Ir galvoti, kad šiame pasaulyje turime daryti tą patį.

Kai susitinku su pasaulio vyskupais dėl *ad limina* vizitų, jie, žinoma, visada kalbasi su manimi apie jų vyskupijų problemas, tačiau taip pat klausia, ką turėtų aplankyti Romoje ir kokią Bažnyčią, greta šv. Petro, pamatyti svarbiausia. Visada atsakau – tai ne itin katalikiška mintis – kad turėtų praleisti bent rytmetį Romos forume ir prisiminti, kad Roma prieš du tūkstančius metų nebuvo itin religingas miestas. Tai buvo viena amoraliausių vietų pasaulyje.

Tačiau atvyko kai kurie krikščionys, gal koks dvidešimt, trisdešimt žmonių, ir Romos istorijos metraštininkai, tokie kaip Kasijus, pradeda rašyti: iš ko mūsų mieste atpažįstami krikščionys? Iš to, kaip vienas su kitu elgiasi.

Tai buvo krikščionys pasauliečiai iš Šiaurės Afrikos, jie atvyko į Romą ir visus atvertė. Taip galime įsitikinti, kad Dievo žodis – pirmiausia skleistas tų į miestą atvykusių šeimų, o ne vėliau atvykusių Petro ir Pauliaus – mus moko, kad turime daryti lygiai tą patį. Tokia jūsų pašaukimo didybė: mokyti visą pasaulį, dažnai pasitelkiant ne žodžius, o savo gyvenimo liudijimą.

Štai jūsų pašaukimas: keisti pasaulį liudijant tas vertybes, kurių Kristus mus mokė Evangelijoje. Dėkoju už viską, ką darote.

Pagalvokite, kad šiandien čia susirinko daugiau nei 20 000 žmonių. Jei kiekvienas iš mūsų rastų po tris žmones ir padėtų jiems – tik trims – pakeisti gyvenimo būdą, tai krikščionišką gyvenimą gyventų daugiau nei 60 000 žmonių.

Dėkoju jums. Sėkmės!

Sekmadienio rytas, balandžio 13 d.

Wolfgang Amadeus Mozart

Koncertas klarnetui A-dur, KV 622

Alfred Prinz, klarnetas

Wiener Philharmoniker – Karl Böhm

Deutsche Grammophon

Angelus

Pagarbinimai

Stefano Alberto. Pasveikinkime Jo Ekscelenciją Riminio vyskupą monsinjorą Nicolò Anselmi, atvykusį tarti mums žodžio.

Monsinjoras Nicolò Anselmi. Dėkoju. Atimsiu iš jūsų trisdešimtį sekundžių – noriu padėkoti už tai, kad esate čia, už tai, ką darote savo vyskupijose, savo Bažnyčiose, savo bendruomenėse, ir linkiu jums geros Didžiosios savaitės. Man atrodo prasminga šiais Jubiliejaus metais ir šių ypatingų Velykų proga pasakyti jums, kad ir mūsų broliai ortodoksai švenčia tą pačią dieną. Šiose dovanojančios meilės temai skirtose rekolekcijose linkiu sau ir jums, pagal Šventojo Tėvo raginimą, būti vilties piligrimais. O mūsų viltis yra, kad dovanojanti meilė triumfuotų. Tegu Dievo – kuris yra meilė – meilė, ramybė ir esatis užvaldo ir paliečia visų širdis, kad vietoje, kur gyvename, o taip pat ir visoje planetoje, būtų sukurtas meilės ir taikos pasaulis, kaip Dievas visiems mums numatė.

Gerų šventų rekolekcijų. Gerų Velykų. Dar sykį ačiū, laimingo grįžimo. Sveikinimai ir jūsų vyskupams.

■ SUSIRINKIMAS

Davide Prosperi. Atėjo baigiamoji šių rekolekcijų dalis. Gavome marias klausimų, daug jų susiskirsto pagal tam tikras temas, tad nebuvo itin sunku išryškinti tuos, kurie mus skatina grįžti prie kai kurių esminių ištraukų iš to, ką šiomis dienomis girdėjome.

Monsinjoras Giovanni Paccosi. Pridursiu, kad taip pat sulaukėme klausimų labai asmeniškais temomis, kilusių daugiausia po šeštadienio popietės pamokos. Pasistengsiu į juos atsakyti asmeniškai artimiausiais mėnesiais.

„Ar galite geriau nušviesti santykį tarp melo ir blogio? Ką reiškia, kad blogis kyla iš susitikimo užmaršties? Kas patirties požiūriu sudaro susitikimo užmarštį?“

Paccosi. Pradėsiu nuo pirmosios dalies: santykio tarp melo ir blogio. Knygoje *„Aš revoliucija“*, kuria rėmiausi kalbėdamas apie šiuos dalykus – kviečiu jus ją dar kartą pasiskaityti, ypač skyrių apie 1970 m. rekolekcijas – kun. Giussani's sako, kad blogis yra melagystė, blogis yra melas. O melo tėvas tai velnias. Kur slypi melas? Pagalvokite apie Adomą ir Ievą, antrojo Pradžios knygos skyriaus vaizdą: ten prigimtinės nuodėmės paslaptis, kurios negalima paaiškinti. Kaip velnio gundo – juk velnias neša skilimą? Atskirdamas Adomą, Ievą ir Dievą, tada atskirdamas vyrą ir moterį, dalį nuo visumos. Tai yra melas. Žaltys taria: „Ar tikrai Dievas sakė: „Nevalgykite nuo jokio medžio sode?“ Ieva atsako: „Sodo medžių vaisius mes galime valgyti, tik apie vaisių to medžio, kuris sodo viduryje, Dievas sakė: „Nuo jo nevalgysite nei jį liesite, kad nemirtumėte!“. Tada žaltys įteigia pagundą: „Jūs tikrai nemirsite! Ne! Dievas gerai žino, kad atsivers jums akys, kai tik jo užvalgysite, ir būsite kaip Dievas, žinantis, kas gera ir kas pikta“¹⁶⁹. Kur slypi melas? Dalies – Adomo ir Levos – atskyrimas nuo visumo, nuo Dievo. Tai reiškia, kad jie praranda pasitikėjimo kupiną suvokimą, kad yra sukurti iš nieko ir mylimi kasdienės bendrystės artume. Pradžios knygos tekste tai išreiškta gražiu vaizdiniu apie „Dievą vaikščiojantį sode pavakario vėjeliui dvelkiant“¹⁷⁰ kartu su jais – tai buvo artumo Dievui patirtis. Dalies atskyrimas nuo visumos yra melas. Tai galioja ir mums: nuodėmė visada tarsi įstrigimas dalyje, kuri pakeičia visumą, ir todėl tai yra melas. Blogis – tai melas, blogis – tai nepriklausymas, blogis – tai sprendimo apie gyvenimą ir

¹⁶⁹ Pr 3,1-5.

¹⁷⁰ Pr 3,8.

tikrovę formulavimas atskirai nuo Jo, atėjusio mūsų priimti ir mus mylinčio; blogis, kaip sakėme vakar, tai savęs pačių, savo plano įkurdinimas Dievo vietoje. Mums atrodo, kad taikome savo pačių matmenį, tačiau kadangi nesame Dievas, kaip sakė kun. Giussani's, mes neišvengiamai perimame pasaulio matmenį. Todėl tai melas. Pasaulis paskendęs mele sako Jėzus Evangelijoje. Išsilaisvinimas nuo šio melo yra susitikimas su Kristumi, įžengusiu į mūsų gyvenimą, kad suprastume, jog Jo visuma reiškia save meile man, mano niekiui. Tada tik santykiyje su šiuo Buvimu aš matau viską tikrajame akiratyje, tai yra viską savo vietoje didžiajame Dievo plane. Patyrimo plotmėje susitikimo užmarštis reiškia štai ką: kai savo kasdienius dalykus daug kartų atliekame taip, tarsi jie visai nesisietų su Kristumi. Paklauskime savęs: kas vadovauja sprendimui, kurį konkrečiai formuluojame savo kasdieniuose santykiuose, kas lemia būdą, kuriuo naudojame savo laiką, kuriuo dirbame ir kitus savo veiksmus atliekame?

Prosperi. Man atrodo, kad tu viską labai tiksliai išaiškinai. Tau kalbant, pagalvojau, kad aiškinant blogį melu – o tai šiek tiek paliečia visus mus, tiek bendrijoje, tiek artimoje šeimos aplinkoje ir santykiuose – iškyla ir kitas aspektas, kurį pristatei penktadienio vakarą. Tai blogio ir kentėjimo skirtumas. Kalbu apie kentėjimą, kurį išgyvename patirdami susiskaldymą. Juolab kad šį slegianti patirtis gali būti jaučiama ir bendruomenėje ar judėjime kaip tokiuose. Tada blogis slypi ne nuovargyje ir ne skausme, kuris apninka dėl daiktų nepilnatvės – taip visada bus, nes nesame tobuli. Jis slypi mele, kitaip tariant situacijoje, kai žvelgiame vienas į kitą, kaip sakei, užmiršę tai, kas mus jungia iš tikrųjų, o taip nutinka, nes mumyse įsigali kažkas kita – mūsų pačių požiūris.

Čia melas, tiesą sakant, yra velnias, tas, kuris skaldo, priversdamas jus žvelgti kitur, o ne į tai, kas laiko mus kartu ir ką ne mes sukūrėme: mes buvome sujungti Kito. Paradoksalu, bet melas išsisklaido tada, kai manomės teigiantys tiesą ir tiesos vardan suskaldome tą vienybę, kurioje slypi mūsų buvimo kartu ištakos.

„Dovanojančią meilę apibrėžei kaip žmogiškosios būtybės poreikį. Patirtis man nerodo, kad tai vyksta ir mano gyvenime. Ar gali paaiškinti šį prieštaravimą?“

Prosperi. Pirmiausia būtų įdomu prisiminti 2023 metų Pradžios dieną, išryškinant patirtį kaip temą – ką ji reiškia mums ir kaip buvome vedami į jos vaidmens mūsų ugdyme supratimą. Pradėkime nuo paprasčiausio lygmens, kuris, manau, mums visiems bendras. Jei nuodugniai pasigilinsime į savo patirtį, ar tikrai atrodys tiesa tai, ką šis mūsų draugas ar ši mūsų draugė sako? Kai tau kas nors padėkoja, tu pasijunti gerai ar lieki abejingas, o gal net supyksti? Ar jautiesi patenkintas, kai darai gera, duodi pinigų elgetai, padedi tam, kam reikia pagalbos, o jis tau nepadėkoja? Ką gavai mainais? Paklauskim savęs, kodėl net tie žmonės, kurie savo religingumo galbūt neišreiškia, yra linkę daryti labdarą – pagalvokite apie kai kurias Holivudo žvaigždes: kodėl jie taip elgiasi? Prisimenu, kad mirus Ayrtonui Sennai, išgirdome daug istorijų iš jo gyvenimo. Man jis buvo tikrai nuostabi asmenybė. Tiesą sakant, kadangi buvau už „Ferrari“, pradžioje nejaučiau jam didelės simpatijos, bet susipažinęs su juo, suvokiau jo vertę ne tik kaip sportininko, bet ir kaip žmogaus. Jis įkūrė fondą, kad atvertų galimybes Brazilijos, savo gimtosios šalies, lūšnytų vaikams. Kodėl tuo užsiėmė? Kad grąžintų tai, ką gavo iš gyvenimo, grąžintų kai ką iš to, ką buvo gavęs, kad ir kiti turėtų tokių galimybių, kokių turėjo jis. Dabar kalbėdami apie dovanojančią meilę [*caritas*], turime užmiršti – manau šiomis dienomis tai tapo visiems akivaizdu – tą betarpišką paprasto altruizmo ar dosnumo jausmą, su kuriuo ji tapatinama. *Caritas* yra meilė. Meilė suprantama ne tik kaip duota kažkam, bet pirmiausia kaip gauta kiekvieno iš mūsų. Kaip daug kas žino, aš, dar visai mažas būdamas, netekau tėvo. Tam tikru požiūriu toks dalykas yra sunkus išbandymas vaiko psichikai, juk reiškia, kad nelieta atramos, kuri jam padėtų kurti teigiamą santykį su tikrove – juk būtent tą reiškia tėvas, nes santykį su tikrovę vaikas kur kas geriau išmoksta patirti tapatindamasis su tuo, kas jam davė gyvybę, o ne klausydamasis aiškinimų apie tai, koku reikia būti pasaulyje. Matyt, tėvo mirtį aš pasąmonėje išgyvenau taip, tarsi iš manęs kažkas būtų atimta. Ir ką tada daro vaikas, ypač krikščioniškoje šeimoje gimęs vaikas – mano mama visada buvo

labai pamaldi, tikinti moteris? Jis negali galvoti, kad Dievas blogas, todėl galvoja: „Jei iš manęs buvo atimtas tėvas, reiškia, aš esu blogas, manyje turi slypėti kažkokia kaltė, aš nesu vertas būti tokiu kaip kiti vaikai“. Jėzus sako: „Jei tad jūs, būdami nelabi, mokate savo vaikams duoti gerų daiktų, juo labiau jūsų dangiškasis Tėvas duos gera tiems, kurie jį prašo!“¹⁷¹. Tai štai, aš mažylis sudėjau viltis į šį Jėzaus pažadą: begalinės meilės pažadą. Pradėjau klausinėti. Negalėjau numatyti, kaip tai išsipildys, ir net neįsivaizdavau, ką gyvenimas man ruošia. Susitikimas su judėjimu reiškė konkrečią šio pažado įgyvendinimo pradžią. Taigi, diena iš dienos, dedant daugybę pastangų, patiriant sunkumų ir nuopolių, viskas pradėjo klostytis kaip istorija. Grįžkime prie pradinės pastabos: „Patirtis man nerodo, kad tai vyksta ir mano gyvenime“. Iš tikrųjų dovanojanti meilė [*caritas*] yra giluminis poreikis, nes be šios meilės gyventi neįmanoma. Be šios meilės neįmanoma gyventi tikrai, gyventi kaip žmogui. Ir kai žmogus patiria šios meilės stygių, jis turi prašyti daugiau! Ir turi kliautis labiau pažadu, kurio mūsų širdis reikalauja ir kuris mums istoriškai kai kas davė.

*„Šeštadienio ryto pamokoje kelis kartus iškilo ryšys tarp dovanojančios meilės [*caritas*] ir Jėzaus asmens. Šis ryšys mums atrodo lemiamas, todėl klausiamo, ar būtų galima šį aspektą panagrinėti giliau.*

*Ką turi mintyje teigdamas, kad dovanojančią meilę [*caritas*] atrandi kaip atsiliepiančią, tačiau ji nėra išmąstoma iš patirties ankstesnės už susitikimą? Kartais nustembame matydami žmones, Kristaus niekada nesutikusius ir vis dėlto neatlyginamai darančius nuostabius darbus. Ko trūksta šiuose veiksmuose, juos lyginant su dovanojančia meile [*caritas*], kuri gimsta iš susitikimo su Kristumi?“*

Paccosi. Pradėsiu nuo antrosios klausimo dalies. Mylėti ir būti mylimam: taip mums byloja dainos, kurių klausėmės. Paskutinioji jų kalba ne apie Jėzų, bet apie meilės patirtį, padedančią atrasti savo

¹⁷¹ Mt 7,11.

vieta tikrovėje¹⁷². Tačiau, labiau pasigilinus, dainoje aprašyta patirtis tik dalinė, nes tos merginos akys, dėl kurių jau įmanoma sustoti, užuot ėjus toliau ir ieškojus šen bei ten, nėra amžinos. Ne mūsų rankose slypi galimybė ir toliau taip apšviesti gyvenimą meile, kuri daro įmanomu ištarti „aš“. Tai tarsi užuomina, tarsi ilgesys, žmogaus atrandamas meilės patirtyje ir skatinantis jį nujausti, kaip pirmoje „*Karitatyvinės veiklos prasmės*“ pastraipoje teigia kun. Giussani's, kad savęs dovanojimas, ar tiksliau, „rūpinimasis kitais“ yra mūsų būtis dalis, gyvenimo įstatymas. Yra įstatymų, kurių tikslas konkretus, pavyzdžiui, kelių eismo įstatymai, bet kurie nėra struktūriniai, grindžiantys žmogaus esybę. Kai nebuvo automobilių ir transporto priemonių, šie įstatymai neegzistavo, tačiau gyvenimo įstatymas yra struktūrinis pačios žmogiškosios esybės dėsniš. Rūpinimasis kitais yra toks pat dėsniš kaip valgymas, gėrimas ir miegas: jei žmogus nevalgo, negeria ir nemiega, jis miršta. Taigi, jei žmogus nėra mylimas ir nemylimas, jis miršta. Miršta! Tai vienas iš tokių dalykų, kuriuos tenka patirti: vidinė mirtis tokios daugybės mus supančių žmonių, nemylimų ir beveik nesugebančių mylėti, nesugebančių pasitikėti ir todėl mylėti. Kodėl tai yra egzistencijos dėsniš? Nes Dievas mus tokius sukūrė. Atkreipkite dėmesį: čia nekalbame apie spontanišką dosnumą, kuriuo galima pasižymėti arba ne. Kai buvau mažas, stebėdavausi, kai dovanodavo saldinių mano pusbroliui Leonardui (jis čia dalyvauja), o šis jį dovanodavo kam nors kitam. Jis tą darydavo spontaniškai, o aš tardavau: „Po galais, koks dosnumas!“. Matome žmones, nepažįstančius Kristaus (bet širdyje esama ilgesio ir troškimo), bet darančius dosnius, neatlyginamus veiksmus, kurie mus nustebina.

Vis dėlto kun. Giussani's aiškina, kad dovanojanti meilė [*caritas*] yra kas kita, nes „dovanojanti meilė [*caritas*] [...] neišprotaujama iš to, kas žmogaus patirtyje“. Aš tai pasakiau iš karto, šių rekolekcijų pradžioje: truputį bijojau kalbėti apie dovanojančią meilę [*caritas*], nes tai kažkas, ką mes manomės jau žinantys, tačiau iš tiesų nežinome ir atrandame tik žiūrėdami į Jėzų. Susirinkime, kuris aprašytas

¹⁷² «I could ramble, a thousand miles or more / Never find the light I've seen in your eyes before / You gave me the freedom to go on my own way / But you gave me much more, you gave me the freedom to stay» („*Galėčiau klajoti tūkstančius mylių ar dar toliau/ Niekada nerasti šviesos, kurią regėjau anksčiau tavo akyse/ Tu man suteikė laisvę eiti savo keliu/ Bet davei man ir daug daugiau, davei laisvę pasilikti*“; W. Jennings, „Laisvę pasilikti“, iš albumo *Lonesome, On ,ry and Mean*, 1973, © RCA Victor).

„Ar galima taip gyventi?“, jis sako: „Koks partneris, koks susitikimas gali paaiškinti visišką savęs dovanojimą [tai yra, dovanojančią meilę [*caritas*]]? Jei kas nors pasakytų: „Jei sutikčiau gražią merginą, na, tokią gražią, tokią gražią, kad nėra nieko gražesnio, ar būtų teisinga, jei tarčiau: „Ponia! Panele, pašvenčiu jums savo gyvenimą: kaip šuo su pavadėliu! Tačiau tai ne apie panaite, kuri po ketverių metų nužydi ir „mums tenka ieškoti jos anapus raukšlių“, kaip byloja vienas iš liūdnesnių Clericetti posakių. Ir priduria: „Jei [...] Dievas – Grožis iš didžiosios G, pasak Leopardi, ir viso grožio šaltinis – taptų žmogumi, koks kitas žmogus būtų tiek vertas dėmesio, atvertų mūsų nuostabą taip aktyviai, kad net trokštume pašvęsti savo gyvenimą jam, paskirti visą savo gyvenimą jam? Būtent tą kai kurie žmonės jautė žvelgdami į Kristų, žvelgiant į jį jiems kildavo tokia mintis! Tad pirmasis dovanojančios meilės [*caritas*] objektas, kaip savęs dovanojimas ir kaip sujaudinimas ... nes būtent sujaudinimas yra suvokti, kad tarp mūsų yra pats gražiausias pasaulyje žmogus[...]; ir ne tik pats didžiausias grožis, tapęs žmogumi, kurį sutinkame kelyje, kuris kasdien būna su mumis tarsi draugijoje... ir su grožiu turintis tiek gerumo, kad atiduoda savo gyvybę už žmones, atiduoda savo gyvybę už mane ir lygiai taip, atiduodamas savo gyvybę už mane, atiduoda savo gyvybę ir už tave“¹⁷³.

Kitoje vietoje jis pastebi: „Kad Kristus mirė už žmones, tai tik abstraktus žodis“. Juk Jis „atiduoda savo gyvybę už mane ir [...] už tave, atiduoda savo gyvybę ir už tramvajaus vairuotoją, kurio nepažįstu, atiduoda savo gyvybę ir už vokiečių esesininką, nužudžiusį partizanus Ardeatinos urvuose: savo gyvybę jis atiduoda už visus. Viena vertus, pirma dovanojanti meilė [*caritas*] nukreipta į Jį, bet kita vertus, ši dovanojanti meilė [*caritas*] siekia paliesti bet kurį žmogų: tada bet kuris žmogus lengviau pažadina užuojautą“¹⁷⁴, kitaip tariant, jaučiame tą žmogų kaip dalį mūsų, brolystės santykių, reiškia, dovanojimo, dėmesio jo poreikiui, troškimo pasiekti jo likimą polėkyje, kuris tampa begaliniu didesniu dėl to, kad sutikau Kristų.

Jau pernai citavau Benedikto XVI Velyknakčio homiliją: jis sakė, kad Kristaus prisikėlimas, tai yra jo buvimas čia tarp mūsų nugalint

¹⁷³ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 322, 356-357 p.

¹⁷⁴ *Ten pat*, 377, 357 p.

blogį, melą ir mirtį, yra „kokybinis šuolis „evoliucijos“ istorijoje“¹⁷⁵. Tie, kurie susitinka Kristų ir leidžiasi jo apimami, įgyja naują patirtį – ji pranoksta žmogiškąją patirtį, ji išpildo žmogiškąją patirtį, ji padeda mums įsisąmoninti, kad mes sukurti mylėti ir būti mylimais – tokius mus sukūrė Dievas – ir įgalina mylėti taip, kaip myli Jis, įžengiant į artumą su Dievu. Ir mumyse, iš prigimties galbūt sto-kojančiuose dosnumo, Kristus nuolat kuria savęs pačių dovanojimo galimybę, kurios mes be Jo neturėtume. Ši dovana mums suteikiama ir ją esame pašaukti perduoti, „ne žodžiais, pernelyg dažnais taria-mais, o gyvenimo liudijimu“, kaip vakar mums kalbėjo kardinolas Farrell’as.

„Ką reiškia, kad karitatyvinė veikla yra ugdomasis veiksmas? Kokios savybės ją tokia padaro? Ją turi pasiūlyti judėjimas ar tai gali būti tie-siog atsiliepiamas į kilusį poreikį ir tiek? Mano bendruomenėje nutinka būtent tai, kas šeštadienio rytą buvo apibūdinta kaip klaida: „kari-tatyvine veikla“ vadinamas neatlyginamas veiksmas, kurį kiekvienas pasirenka savo nuožiūra, pavyzdžiui, ligonio aplankymas. Dažnai tai asmeniniai atskirų žmonių poelgiai. Ar galima paaiškinti, kas būdinga karitatyvinės veiklos poelgiui?“

Prosperi. Buvome šiek tiek priblokšti – bet tame nieko bloga – kiek daug klausimų sulaukėme apie karitatyvinės veiklos prasmę. Todėl pagalvojome, kad būtų pravartu, ypač kreipiantis į suaugu-sius, dar syki apibrėžti tokio veikimo reikšmę.

Jei pamenate, jau pirmąjį vakarą kaip dovanojančios meilės [*ca-ritas*] taikymo pavyzdį pasirinkome mūsų draugų iš Kubos karitaty-vinės veiklos liudijimą: nors elektros energija tiekiamą dvi ar tris va-landas per dieną, jie vis tiek neatsisako šios veiklos, net rizikuodami prarasti tas dvi valandas elektros tiekimo, nes jiems dalyvavimas ka-ritatyvinėje veikloje yra dar svarbesnis už pačią elektrą – tai jų pačių žodžiai. Manau, tai galingas kvietimas visiems mums. Kaip įprasta, kuo didesnį jauti pagalbos poreikį, tuo labiau esi spaudžiamas pri-pažinti tai, kas iš tiesų esminga. Šiuo liudijimu esame kviečiami iš

¹⁷⁵ Benediktas XVI. *Vėlyknakčio homilija*, 2006 m. balandžio 15 d.

naujo atrasti ugdomąją karitatyvinės veiklos ir apskritai visų judėjimo veiksmų galią. Kartais žvelgiame į savo užsibrėžtus veiksmus su paslėptu skepsiu, tarsi tai būtų vaikiški dalykai, iniciatyvos, kurios mums gerai ėjosi, kai dar priklausėme Studentiškojo jaunimo organizacijai, o dabar jau ne. Suaugusiųjų gyvenimas komplikuojasi, kuo toliau einame, tuo sudėtingiau, todėl visada atsiranda kažkas kita, kas užpildo mūsų laiką ir kuo galiausiai teisiname savo neįsiliesimą į veiksmus. Tik gal retkarčiais pajuntame kažkokį kaltės jausmą, manydami, kad nepateisiname draugijos pasitikėjimo. Akivaizdu, kad kalbame ne apie tai. Be kita ko, tai galioja ne tik karitatyvinei veiklai ar bendrajam fondui, kuriam dar papildomai skirsime dėmesio, tačiau ir visus kitus veiksmus, pavyzdžiui, mėnesio knygą, kuriuos sau numatome, nes jie visi skirti mūsų ugdymui.

Kartais vaizduojamės, kad galime išsiugdyti naują savimonę. Kai einu į susirinkimus, tai yra vienas iš dažniausiai mano girdimų pasakymų: nauja savimonė atskirai nuo fizinės veiklos, veiksmų fizinės veiklos. Vaizduojamės, kad pakanka sau ištariamų žodžių, kai tuo tarpu juk iš ištikimybės pasiūlytiems veiksmams kyla toji nauja savimonė kyla ir galimybė įveikti tą spiritualizmą, kuris palaipsniui mus atskiria ne tik nuo veiksmų, bet ir nuo pačios draugijos. Siūlomi veiksmai skirti mums, mano ir mūsų asmeniniam atsivertimui šiandien. Todėl nelaikykime to savaime suprantamu dalyku, persvarstykime karitatyvinį veiksmą, kiek įmanoma stengdamiesi likti ištikimi, nes būtent ištikimybėje suprantama jo vertė.

Tad kaip atrandama ugdomoji karitatyvinės veiklos vertė? Pirmiausia ją atliekant. „*Karitatyvinės veiklos prasmės*“ antroji metodologinė direktyva byloja: „*Veikti, kad suprastum*. Kad suprastum, nepakanka *žinoti*, reikia *veikti*“¹⁷⁶. Ar tau netampa tada ypač aiškus karitatyvinės veiklos tikslas? Tad pradėk ją užsiimti! Antra, kviečiu jus niekada nepamiršti „*Karitatyvinės veiklos prasmės*“, kurioje kun. Giussani's glaustai, bet labai aiškiai pasako, kokios yra veiksmo priežastys. Karitatyvinė veikla yra ne tik dosnumo, altruizmo, savanorystės, gėrio kitiems darymo veiksmas, bet pirmiausia veiksmas ugdantis dovanojančią meilę [*caritas*] tame, kas juo gyvena: kad išmoktume, ką reiškia tikrai mylėti. Reikia nuolankumo, kad suprastume, jog

¹⁷⁶ [L. Giussani], *Il senso della caritativa*, op. cit., 14 p.

nesugebame mylėti iš tikrųjų. Kartais dramatiškai tai pastebime artimiausiuose santykiuose, kartais atidėliojame, tačiau tai nuolatinė kova kaip sakoma ir Chieffo dainoje: „Norėčiau tave mylėti / kaip Dievas tave myli“¹⁷⁷. Turime to išmokti. Tai štai, dovanojanti meilė [*caritas*] tai veiksmas, kurio reikia, kad išmoktume mylėti taip, kaip Dievas mus myli: „Mes einame dirbti karitatyvinį darbą, kad išmoktume gyventi kaip Kristus“¹⁷⁸.

Dėl antrosios klausimo dalies, trumpai paminėsiu, kad neliktų jokių dviprasmybių (labiau nesigilindamas į detales: „šis taip, o anas ne“), bent tris požymius, tris pagrindines linijas, į kurias reikia atkreipti dėmesį, nes, kaip mums priminė mūsų draugė Ingrida iš Gvatemalos, ne viskas vienoda.

Pirma, karitatyvinė veikla yra bendruomenės pasiūlymas, ir jį teikia tie, kas bendruomenei vadovauja. Nėra taip, kad kiekvienas ją renkasi pagal savo norą, turi bent jau atsižvelgti – bendruomenės gyvenime – į jos vadovus. „*Ištikimybė* yra pasitikėjimas judėjimo nuorodomis ir tais, kas jam vadovauja, tai pats pirmasis nuopelnas ir jis duos savo vaisių“¹⁷⁹.

Antra, kaupiamos patirties patvirtinimo vieta yra bendruomenė. Ir būtent joje mes padedame vieni kitiems įsivertinti tai, ką išgyvename, ką patiriame ir kokių sunkumų mums kyla: „Nuolat atsižvelgti į judėjimą, kitaip kyla didesnis pavojus nustoti ieškojus giliosios idėjos, kuri mus palaiko dirbuojantis dėl kitų“¹⁸⁰.

Trečia, lankant Bendruomenės mokyklą pravartu skirti šiek tiek laiko padedant vieni kitiems įvertinti karitatyvinę veiklą, nes ir šis veiksmas padeda ugdyti kiekviename iš mūsų gyvenimo kaip bendrystės suvokimą: „Todėl reikia kalbėtis mūsų susirinkimuose, mažose grupelėse, kalbėtis su bendruomenės vadovais, brandžiausiais ir gyviausiais žmonėmis. Ir ypač kartais pasitikrinti užmezgant ryšį su „centru“¹⁸¹. Svarbu, kad veiksmas gimtų ir būtų vertinamas viduje bendruomenės gyvenimo, nes šis yra auklėjantis subjektas ir suau-

¹⁷⁷ C. Chieffo, «Ballata dell'amore vero», *Canti*, op. cit., 216-217 p.

¹⁷⁸ [L. Giussani], *Il senso della caritativa*, op. cit., 7 p.

¹⁷⁹ *Ten pat*, 13 p.

¹⁸⁰ *Ten pat*.

¹⁸¹ *Ten pat*, 14 p.

gusiajam, ne tik jaunimui. Juk ir suaugusiajam gyvenimas toli gražu dar nėra tiesi autostrada.

„Ką tai reiškia, kad mūsų auka turi vertę tik santykyje su Kristaus auka? Sakei, kad aukodami savo auką galime pagelbėti kažkam esančiam toli nuo mūsų. Kaip to nelaikyti abstrakčia mintimi?“

Paccosi. Vakar pradėjau nuo kun. Giussani'o žodžių, kad auka yra netoleruotina, ji tikrovės dalis, bet mums ji atrodo neteisybė. Kasdieniame gyvenime tų aukų atliekame daug, kalbu, pavyzdžiui, apie tuos, kam tenka susidurti su skausmu, su kančia, kuri reiškia daugybę aukų ne tik kenčiančiam, bet ir aplinkiniams. Trumpai tariant, „auka“ yra žodis, kurio negalime išbraukti iš savo gyvenimo. Nors, kaip jau sakiau, pasitelkdamas šiuo klausimu atliktą tyrimą, atrodo, kad daugelio žmonių tikslas šiandien yra tiesiog mėginti kiek įmanoma išvengti bet kokios aukos, tarsi visas siekis būtų tik grynas mėgavimasis, malonumas, kuris akivaizdžiai niekada neatneša pasitenkinimo. Tačiau nuo tada, kai Kristus tapo žmogumi ir mirė ant kryžiaus, ši netoleruotina tikrovė įgijo vertę ir prasmę, kurios nebūtume galėję įsivaizduoti: auka yra dovanojančios meilės [*caritas*] dalis, kun. Giussani'o teigimu, netgi „sąlyga“. Mes jau sakėme, kad gyvenimo įstatymas yra dovanojanti meilė [*caritas*] – meilė, dinamiškai įgyvendinama aukoje: meilė kitam negali būti išreikšta neatsisakant tiesmukiško pasisavinimo, neaukojant savęs. O aukoti save tampa prasminga tik žvelgiant į Kristų. Pats Dievas, net jei tai atrodo nesuprantama, pasirinko aukos kelią, tapdamas žmogumi ir prisiimdamas kryžiaus auką. Giussani's rašo: „Visų pirma, negalima sakyti Dievui: „Tu klysti!“ Koks žmogus gali tarti Dievui: „Tu klysti!“¹⁸². Aš, kurį pasiglemžė Kristaus apkabinimas, galiu artėti prie patyrimo, kad įdėjus savo auką į Jo auką, tai tampa išganyimo priemone man ir kitiems. Tokia ir mūsų švenčiamos Eucharistijos prasmė. Koks santykis tarp Eucharistijos, kuri yra už mus ir visą pasaulį atnaujinama Kristaus auka, ir mūsų kasdinių kančių? Kai buvau seminarijos pirmaкурсis, tėvas Divo Barsotti, dabar Dievo tarnas, dėstė liturginio

¹⁸² L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., 390 p.

dvasingumo kursą, itin įspūdingą. Nesakau, kad kiekvieną paskaitą atsimenu atmintinai, bet nedaug trūksta, nes visos jos buvo begalinė atvertis tikrovei. Kalbėdamas apie Mišias, jis mums sakydavo: „Ar suvokiate? Kai švenčiame Eucharistiją [konsekracijos metu jis dažnai susigraudindavo ir sutrikdavo, nes visai panirdavo į tai, kas vyksta], griūva visos mus ir Jį skiriančios nuotolio, laiko ir erdvės sienos – tarp mūsų ir akimirkos, kai Jėzus pakilo ant kryžiaus, akimirkos, kai Jėzus mirė ir prisikėlė. Mes stovime ten, po kryžiumi, ir aukojame Jam duoną ir vyną, aukojame Jam save, aukojame Jam skausmą dėl karo smurto, aukojame Jam daugybės žmonių kentėjimą šią akimirką. Laiko ir erdvės nuotolis pranyksta, ir dabar Jis atiduoda save už mus, dabar Jis gelbsti pasaulį. Jis tą atlieka per mus, atnešančius Jam viską, kas mus verčia kentėti, ir Jis visa tai atperka“. Pamąstykime apie tai. Kokia galia!

Kaip suprasti, kad mano atliekama auka gali pasitarnauti kažkam kitame pasaulio krašte? To tikrai negalima suprasti tiesioginio ryšio užmezgimo prasme, todėl sakiau, atkartodamas kun. Giusanį, kad „giliau po tuo[...] slypinti tema [...] yra tikėjimas“¹⁸³, nes būtent Kristaus meilės pažinimas leidžia intuityviai ir su palengvėjimu patirti, kad tą mažutį savo kentėjimą sujungęs su Jėzaus kančia, paslaptingu būdu prisidedu prie pasaulio išganymo pagal planą, kuris nėra mano paties. Angelai tai žino, žinosime ir mes, Dievui leidus, rojuje. Mano auka susivienija su Kristaus auka; tai vadinama „paaukojimu“, kurio dėka „net mano auka keltis ryte, pakęsti savo tėvą, savo motiną, savo žmoną, savo vyrą, vaikus... net ir tai tampa gėriu“. Prisimenate šv. Paulių? „Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus“. Vakar sakėme, kad kun. Giusanįui „aukščiausias šios mąstysenos pokyčio taškas yra *savo gyvenimo aukojimas*: jei meilė yra įstatymas, tai aukščiausias taškas yra gyvenimo auka“. Tada nereikia užsiimti matavimais: auka reiškia atiduoti viską, viską paaukoti Tam, kuris mums duoda viską. Šįryt už scenos vienas iš jūsų parodė man nuotrauką: asmuo iš tvarkos palaikymo tarnybos pasirūpino, kad alyvmedžių šakelės, kurias radote ant kėdžių, būtų sudėliotos tinkamai, tvarkingai. Dabar, kai pasakiau, jau žinote, tačiau tas žmogus tą darė ne tam, kad kažkas

¹⁸³ *Ten pat*, 360 p.

visiems tą papasakotų. Kas būtų pastebėjęs šią nedidelę auką – sudėlioti alyvuogių šakeles ant 20 000 kėdžių? Dievo angelai žino. Net ir ta maža auka pasitarnauja, nes ji skirta Jam, o kadangi skirta Jam, tai skirta visam pasauliui.

Prosperi. Šis klausimas kartojosi daugybę kartų: koks mūsų aukojimo likimas, koks jo vaisius? Prisimenu, dar jaunuolis pirmą kartą dalyvavau CLU rekolekcijose, buvo užduotas klausimas apie aukojimą, ir Giancarlo Cesana, atsakė šiais žodžiais: „Dievas nėra mūsų nenusisėkusio gyvenimo šiukšliadėžė, kad kažkas jam aukotų savo nesėkmes“. Kokia slypi problema? Ką iš tiesų mes aukojame? Jei tau duodu gėlę, aukuju tau ne tik gėlę: aukuju tau save patį, atiduodu į tavo rankas savo gyvenimą, patvirtinu priklausymą kaip savo gyvenimo pagrindą, nes dovanoji save, bet nežinai, kas su tavo auka bus. Žmogus, kuriam įteikiu gėlę, kuriam dovanuju save, gali man pasakyti „ne“, gali pasakyti, pasvarstęs: „Na... matysime... gal kada nors vėliau“. Bet kokiui atveju, šiuo veiksmu savimonę išreiškia save kaip priklausymą, ir tai jau pradeda mane keisti. Kas iš to bus, kalbant apie pasaulio likimą? Manau, kad dažnai nesusipratimas kyla iš to, kad galvojame, jog aukojimas yra mūsų gebėjimas, o ne priklausymo teigimas, reiškiantis, kad aš priklausomas nuo Tavęs, o Kristau; esu sukurtas Tavęs, esu sukurtas Tau, galinčiam viską.

Kuo ilgiau tą tęsiu, tuo labiau suprantu, kad aukojimas visų pirma nėra kažkas tokio, ką gebu padaryti aš, nes aš nieko negaliu padaryti, nieko negebu padaryti. Vienintelis mano aukojimas dalykas – mano nusiteikimas, kad Tu, Kristau, galėtum daryti viską, ką nori su šiuo nusiteikimu. Nes viską daro Dievas, o ne mes, todėl protinga paaugoti savo gyvenimą, su kuriuo Dievas darys tai, ką nori, kur nori, su kuo nori. Kas galėjo pagalvoti, kad pirmiesiems Jėzaus sekėjams paaugojus savo gyvenimus, iš tos jų aukos rasis visa istorija, kurios dėka mes šiandien čia esame? Tai Dievas viską daro.

„Buvo pasakyta, kad dovanojančios meilės [caritas] vaisius yra nekaltybė. Norėčiau, kad būtų giliau apsvaistytas nekaltybės ir šimteriopumo ryšys. Sakei, kad santuokoje sutuoktinių priklausymas vienas kitam turi išplaukti iš priklausymo Jam. Ką tai reiškia?

Pajutau kaip klausimas apie nekaltybę santuokoje gali įgyti reikšmingą užmojį, apimti apleistumo bei nuovargio svarstymus. Kaip atpažinti tokį Kristui sakomą „taip“, kuris ištariamasis iš pažiūros nenusisekusioje gyvenimo patirtyje?“

Paccosi. Dėl pirmosios šio klausimo dalies pasakytina, kad nekaltybės ir šimteriopumo santykis – tai pirmiausia mano išgyvenama patirtis. Nebūčiau pagalvojęs, kad tapsiu kunigu, bet šioje istorijoje tam tikrą akimirką ėmė skambėti toks: „Ei ei, ar tai ne tavo kelias?“¹⁸⁴, todėl truputį nenoromis ištariau: „Turiu šį kelią išbandyti“. Jau mokantis seminarijoje, antrojo kurso pabaigoje laukė tai, kas vadinama „kandidatavimas į kunigystę“: tuo metu seminaristas turi prašyti vyskupo, kad būtų patvirtintas kunigystės kandidatu. Bet man čia kažkas buvo ne taip, ir sau kartočiau: „Kaip čia dabar?! Aš pats turiu prašyti, kad tapčiau kunigu? Jaučiuosi tam pašauktas, bet man geriau būtų be to apsiėjus!“. Tada parašiau vyskupui kardinolui Benelli'ui, didžiam tikinčiajam: „Brangus vyskupai [būtent taip parašiau], man regisi, supratau, kad Viešpats nori, kad aš šiuo keliu eičiau. Bet Jūs esate Vyskupas, Jūs turite man pasakyti, ar tai tikrai mano kelias. Iki šiol jaučiausi gerai, ir dabar jaučiuosi gerai, bet jei pasakysite, kad tai nėra mano kelias, vis tiek jausiuosi gerai“. Vėliau, kai mes, kandidatai, stovėjome eilėje su juo pasikalbėti, prieš man įeinant kardinolas Benelli's pasirodė kabineto duryse, pamatė mane ir tarė: „Viešpats tave pašaukė! Tai tavo pašaukimas!“ Ir išvadavo mane nuo dar užsilikusių abejonių. Paskutinė užsilikusi abejonė – kartoju, nėra taip, kad man būtų patikęs ir kitoks kelias – išgaravo man iš galvos, kai buvau įšventintas diakonu, tą kartą iš tikrųjų tariau sau: „Tai sakramentas, tad reiškia, kad Dievas tikrai nori, kad aš šiuo keliu eičiau“.

¹⁸⁴ Tais mėnesiais mes lankėme Bendruomenės mokyklą, užsiėmimus apie „*Krikščioniškos patirties pėdsakus*“, ir didelį įspūdį man padarė žodžiai perskaityti skyriuje apie pašaukimą: „Tai, ką turėsiu daryti, tai, kuo turiu būti – mano pašaukimas – man paprastai prisistato ne konkrečiu įsakymu, o veikiau kaip pasiūlymas, kaip kvietimas. Pašaukimas, sudarantis mano gyvenimo prasmę, man prisistato veikiau įžvelgtos galimybės, o ne akivaizdžios neišvengiamybės pavidalu. Ir tai pasitvirtina tuo geriau, kuo esmingesnė ir svarbesnė man tenkanti užduotis. Sąmonė, savo tyriausia ir įtaigiausia plotmė, yra pats atsargiausias siūlymas, įkvėpimas. Taip savo asmens matą aš apsprendžiu išardamas „taip“ pačioms subtiliausioms galimybėms“ (L. Giussani, *Il cammino al vero è un'esperienza*, Rizzoli, Milano 2006, 121 p.).

Nuo tada patirtis iš tiesų buvo šimteriopa, kaip mano cituotuose tekstuose rašo kun. Giussani's. Nekaltybėje nėra taip, kad žmogus telktųsi tik į atsisakymą, nes viskuo siekiama santykį su žmonėmis ir dalykais patirti kaip „turėjimą su atsižadėjimu viduje“¹⁸⁵, o būtent tai pati tikriausia ir tinkamiausia turėjimo forma – visiškas ir tinkamas turėjimas, į kurį visi esame kviečiami – iki pat tokio taško, kad visas žmoguje sustiprinama daug labiau nei galėtume įsivaizduoti: šimteriopai. Taip žmogus gyvena tėvyste, meile, šiltais jausmais kitiems, pozityvumu, kuris plečiasi į dar didesnę akiratį, apimančią buvimą čia šį rytą, atsakomybę už judėjimą Lotynų Amerikoje, žmones, su kuriais susitinku savo vyskupijoje. Kalbu apie tai, kuo gyvenu, apie savo asmeninį kelią. Šioje vietoje tai daugiau nei šimteriopumas, čia žmogiškumo patirtį jaučiu tūkstantanteriopai. Ir manyje vis dar lieka mano menkumas, neištikimybė, iššvaistyta kažin kiek progų ir santykių, lieka tas visas manyje esantis blogis ir melas. Bet ką turėčiau jums pasakyti? Šimteriopumas šioje žemėje – tai būtent ta patirtis, kuri užgimsta iš tokio žmonių ir dalykų turėjimo, koku visas priklausė Jėzui. Prisiminėme jį vakar, kun. Giussani'o žodžiais: „Ar moteris ant šaligatvio, Magdalietė, priklausė labiau Kristui, pažvelgusiam į ją akimirka, kai ėjo pro ją, ar visiems ją turėjusiems vyrams?“. Turėjimas atsižadėjime, štai kas yra nekaltybė, štai kas yra šimteriopumas: krikščioniško gyvenimo idealo ir kiekvieno žmogaus siekio įgyvendinimas.

Papasakosiu kitą istoriją. Prieš kelerius metus vienoje iš mano kaimiškų parapijų visa klebonija buvo nugriauta. Viena šeima ketino įkurti namus, į kuriuos be savų vaikų galėtų priimti ir kitus. Mes tada įsiklausėme į tą ketinimą, atlikome reikiamus darbus, ir ši graži patirtis prasidėjo. Po kažkurio laiko išvykau į kitą parapiją, o vėliau iškeliavau į Peru. Kai po beveik dvidešimties metų, jau mirus brangiajai Enzai, tos šeimynos motinai, aš sugrižau, įžengdamas į tą kleboniją, prisiminiau pastangas įdėtas atstatant namą ir sau kalbėjau: „Šiems dalykams išeikvojau daug jėgų, bet jei šiandien nebūčiau čia grįžęs, to net neprisiminčiau. Bet ar tai svarbu?“. Juk būtent Kristuje galime patirti tikrąjį ir vienintelį dalykų turėjimą, net ir tų, kurie yra mūsų darbo vaisius, bet niekada nepriklauso mums galutinai.

¹⁸⁵ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op.cit., 278 p.

Ką reiškia, kad sutuoktinių priklausymas vienas kitam turi gimti iš priklausymo Kristui? Glaustai persakysiu kun. Giussani'o atsakymą Sicari'ui per interviu, kurį vakar minėjau: santuoka yra galutinis savęs dovanojimas kitam asmeniui, tačiau nebūtų protinga visą savo likimą susieti su kitu asmeniu, jei to nereikalautų didesnė priežastis – savo paties likimo, tai yra, savęs paties išpildymas. O būti savimi negalėčiau be Kristaus. Dėl šios priežasties „taip“ tariamasi kitam yra aprėptas didesniojo „taip“ – to, kurį išariu Kristaus planui dėl mano gyvenimo. Taip visada lieka štai kas: šis „taip“ yra „taip“ Tam, kuris nori atvesti mane į mano žmogiškumo pilnatvę. To, kas atrodo nesėkmė, aš negaliu pamatuoti. Todėl ištikimybė tam „taip“ – kaip pavyzdį pateikiau *Stabat mater*, ištikimybė net tada, kai viskas atrodo prarasta, atveria išsipildymo galimybę, kurios žmogus nemato. Ar suprantate skirtumą tarp šių dalykų sakymo ir kai kurių žmonių pasakymo: „Kaip čia? Pradėk gyvenimą iš naujo!“. Tai visai kita perspektyva, perspektyva, kurią pasauliui atvėrė Kristus. Jis ištikimas. Prisiminkite sūnaus palaidūno palyginimą arba Izaijo žodžius: „„Ar gali moteris užmiršti savo mažylį, / būti nešvelni savo iščių sūnui? / Net jeigu ji ir užmirštų, aš tavęs niekad neužmiršiu“¹⁸⁶.

Prosperi. Norėčiau trumpam stabtelėti prie šio aspekto – ne tik dėl to, kad jis išnyra daugelyje klausimų, bet ir manydamas, kad kai kurios šiomis dienomis kun. Giovanni'o aptartos temos iš mūsų reikalauja rimto požiūrio ir išitraukimo, kad nuoširdžiai panagrinėtume kokį gyvenimą gyvename. Norėdami susitapatinti su Kristumi, norime išmokti gyventi *kaip* Kristus – taip mums buvo pasakyta. Didelį įspūdį man padarė primygtinai keliamas klausimas kaip atpažinti „taip“, kuris Kristui ištiriamas akistatoje su tuo, kas atrodo gyvenimo ar išgyvenamos patirties nesėkmė, ypač jei susijusi su pašaukimu. Manau, kad pirmoji problema, kurios turime imtis, yra tai, kad esame apibrėžti pasaulyje vyraujančios mąstysenos. Nors tikime tuo, ką patys sau sakome, bet tos bendros mąstysenos įtaka išlieka mumyse, jos galia veikia, iš vidaus mus alindama, įsmelkdama mumyse abejojimą tuo, ką laikome tikriausiu draugijos gyvenime (būtent draugijos, be kurios būtų neįmanoma atsispirti tai galiai,

¹⁸⁶ Iz 49,15.

bet apie tai dar pakalbėsiu vėliau). Ir koku nesusipratimu toji galia naudojasi? Kai staiga pasirodo, kad esama nesėkmių, kad suklydome dėl kažko ar galbūt patyrėme neteisybę, kuria mūsų širdis piktinasi, nes širdis reikalauja, kad jai atsilieptų meile, – kaip pastebėjo kažkuris mūsų bičiulis ar bičiulė, parašę apie šeimos gyvenime patirtą apleistumą ar nuovargį. Nesusipratimas – tai laikyti save nevykėliais dėl to, kad mums nepasisekė. Bet iki galo mes nesutampame su tuo, ką darome, nesutampame su savo nesėkmėmis, nesame nevykėliai ir juo labiau tada, kai esi nekaltas, patiri neteisybę ar esi apleidžiamas.

Pateiksiu asmenišką istoriją – ir ji, nors visai kitaip, žmogiškoje perspektyvoje gali būti iš tiesų suvokiama kaip neteisybė: mano mama liko su dviem mažais vaikais, jai teko spręsti, ką daryti. Sprendimo ji iškart nepriėmė ir gyveno toliau, kliaudamasi tik vienu aiškumu: kad jos gyvenime esama vieno objektyvaus dalyko, ir tas dalykas – abu jos vaikai, pirmesni už bet ką kitą. Jos gyvenime toliau esantį Kristų galingai liudijo tai, kad Kristus iš jos kažko prašė, o atsiliepti Kristui reiškė atsiliepti į tai, ką Kristus jai duodavo, o ne į savo vaizdavimąsi, ne į tai, koks turėjo būti tas iš jos atimtas gyvenimas. Pasikliauji tuo, ką Kristus tau duoda, ir tampi už tai atsakingas. Prisiimi atsakomybę už tai, ką Kristus tau duoda, o ne už tai, ką pats nusprendi. Net susidūręs su tuo, kas atrodo neteisybė. Tai lažybos, kuriose pastatai viską; tai yra gyvenimo lažybos: atiduodi savo gyvenimą už Kristų, o tai reiškia, kad atiduodi savo gyvenimą už tai, ką Kristus tau duoda ir už tai, ko iš tavęs prašo. Būtent dėl to, kad Giussani'ui tai buvo visiškai aiškus ir kone paprastas dalykas (visai pagrįstas tam, kas pripažįsta Kristų savo gyvenimo šeiminingu), jis netgi sugalvojo formą, kuria pašaukimas išgyvenamas patekus į tokią situaciją (kai paliktas sutuoktinio ar sutuoktinės arba jam ar jai mirus, asmuo neketina vėl tuoktis, kaip pavyzdžiui, mano motina): šv. Juozapo broliją. Tai nėra griežtai nustatyta forma, o veikiau kelias vedantis į pripažinimą, kad pačioje nekaltybės patirties viršūnėje galima paaukoti savo gyvenimą Kristui ne tuo būdu, kurį pasirinkome ne patys ir kurį buvome pripažinę savo pašaukimu, nors pats pašaukimas dėl to nėra panaikinas ir neprapuola. Kodėl tai didi įžvalga? Nes Giussani'ui buvo aišku, kad norint gyventi savo žmogiškųjų siekių lygmenyje, norint išpildyti savo likimą be galutinio nesėkmės jausmo, reikia būti draugijoje, kuri dalintųsi su jumis tuo pačiu likimo keliu, ta pačia atsi-

davimo patirtimi ir tuo pačiu pasikliovimu tuo, ko Kristus iš tavęs prašo dėl Jo šlovės pasaulyje išpildymo.

„Neatidėliotina bičiuliškų santykių būtinybė vis labiau įgauna vienas kito palaikymo formą, nes visos gyvenimo aplinkybės kreipiasi į pašaukimą ir jį galiausiai išreiškia, o pašaukimo klausimas tiek pat aktualus tiems, kas susituokę ir turi šeimą. Kaip tada padėti draugams, kurie išgyvena dramatiškas patirtis ir susiduria su sunkumais pašaukimo plotmėje? Ir dar: man daro išpūdį dovanojančios meilės [caritas] aiškinimas siejant su gilia gyvenimo bendryste, kuri, jei teisingai suprantu, yra paties Dievo prigimtis. Man rūpi geriau išsiaiškinti, ką tai reiškia Brolijos grupių gyvenimui. Kaip šios grupės įgyvendina šią dovanojančią meilę [caritas], šią gilią bendrystę?“

Prosperi. Skirsiu kelias minutes, nes šis klausimas siejasi su mums neabejotinai svarbia tema. Čia mes dalyvaujame Brolijos rekolekcijose, tad visada turime padėti vienas kitam prisiminti ką reiškia gyventi Brolijos patirtimi kasdieniame gyvenime.

Pastaraisiais metais susipažinau su keliomis Brolijos grupėmis. Kai kuriose jų regėjau tikrai šviesos kupiną patirtį – šeimą, kurios padeda viena kitai, dalijasi jaudinančia abipuse dovanojančia meile [caritas], ir jų buvimas juntamas ten, kur jos yra, ir jų darbai taip pat. Jose išvelgiau kasdieniame gyvenime išbandomą judėjimo idealą, gebėjimą nušviesti visas gyvenimo puses, įskaitant nuovargį ir skausmus, kurie nėra metami kaip priekaištas gyvenimui, bet taip pat pasitarnauja gyvenimo pilnatvei. Galvoju apie esminius sprendimus, kurių imamasi kartu: pavyzdžiui, tariamasi dėl galimybės pakeisti darbą, dėl geriausios mokyklos, į kurią leisti vaikus, viską apsvarstant būtent krikščioniškosios patirties, kurią nuolat priimame iš charizmos, šviesoje. Akivaizdu, kad sprendimas būna asmeninis, tačiau iki sprendimo ir po jo žengiama bendru pasitikrinimo keliu, dalijantis iki smulkmenų, todėl niekas nepaliekamas vienas su savo įsitikinimais ar neaiškumais, sėkmėmis ar klaidomis, bet kuriuo atveju visi būna kartu.

Visa tai padeda suvokti Giussani'o siūlymo sprendimo vertę, ypač šiandien, kai šeimoms tenka susidurti su daugybe įvairių sunkumų ir

tvirtybės išbandymų. Mes tą nuolat matome, kiekvieną dieną su tuo susiduriame. Esama ypač jautraus laikotarpio, tai perėjimas iš mokyklos ar universiteto į dirbančiųjų pasaulį, kuriame gali kilti pagunda atsisakyti patirties, išgyventos Universitetinio jaunimo (GS) ar CLU grupėse, jei nepavyksta rasti tinkamos draugijos naujomis gyvenimo aplinkybėmis. Vieni tada apsiriboja dalyvavimu kai kuriuose veiklose, rekomenduojamų tekstų ar tik kai kurių tekstų skaitymu. Bet visa tai neatstoja, cituojant kun. Giussanį, to „mano gyvenimo įsitraukimo į tavą ir tavo į maną“¹⁸⁷ – dalyko, kurį jis laiko pirmąją tikėjimu grįsto gyvenimo atrama. Brolijos grupės yra būtent tas reiškinys, per kurį judėjimo pilnatvė prasismelkia į asmeninę patirtį. Būtent tai nušviečia gyvenimą. Laiške, kuris iki šiol siunčiamas naujiems nariams, Giussani's rašė: „Dėl tikėjimui padedančio metodo sudaro išreikštas bendruomeniškumas [kuris] reiškia kiek įmanoma didžiausią vienybę, kurioje mes save atpažįstame, objektyvaciją. Todėl bendruomeniškumo eksplikavimas įtraukia visą gyvenimą, ir tai, kas atsitinka kitam, negali nepaliesi ir neįtraukti tavo paties gyvenimo (visais lygmenimis, nuo dvasinio iki materialaus)“. Pagalvokim, kokie kraštutiniai mums atrodo šie dalykai. Tačiau šis įsitraukimas yra tikras tada, kai prakeliauja per kiekvieno laisvę: „Gyvenimo bendruomeniškumas, veikiau nei atliekamų dalykų kiekį, reiškia principą, pagal kurį sprendžiame apie save ir apie daromus dalykus. Todėl nėra tikros bendrystės, jei nepraėjimas kiekvieno mūsų istoriškumo ir temperamento filtras. Turime matyti, kad esame vienis, ir pasaulis turi matyti, kad krikščionys yra vienis. Jei to nesiekiame mes, savo atodaira ir širdies laisve, tad ir dvasios linksmumu, tai kas tada gali to siekti?“¹⁸⁸.

Tai kuo tada Brolijos grupė skiriasi nuo bet kurios draugų grupės? Jausminio ryšio intensyvumu, dažnais pasimatymais, kartu daromų dalykų skaičiumi? Gal ir visu tuo, bet nebūtinai. Iš tiesų, sakyčiau, kad skirtumas slypi visai ne šių dalykų apimtyje. Kokybinį skirtumą sudaro tik tai, koku tikslu mes esame kartu, kaip jau sakėme pirmąjį vakarą. Koku tikslu esame kartu? Giussani's tą labai aiškiai perteikia: „Brolija reiškia laisva valia susiburti į draugiją, kad išgyventume

¹⁸⁷ L. Giussani, *Una rivoluzione di sé*, op. cit., 12 p.

¹⁸⁸ L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione*, San Paolo, Cinisello Balsamo (MI) 2002, 251–252 p.

judėjimo patirtį. Turime eiti prie tam tikro kalno šiaurinio šlaito, susirenkame po keturis ar penkis. Susiburiame savo laisvu pasirinkimu, kuris gali būti grįstas ne simpatija ar draugyste, o ketinimų rimtumu: mes susiburiame, kad kartu gyventume Bendrystės ir Išlaisvinimo patirtimi, nes Brolija yra ne kas kita, kaip Bendrystės ir Išlaisvinimo patirtis savo brandžiuoju, Bažnyčios pripažintu aspektu¹⁸⁹. Tai taip pat nušviečia kriterijus, pagal kuriuos reikėtų rinktis Brolijos grupę. Kodėl būtent ta grupė? Nes būtent tie veidai palaiko mane tikėjimo kelyje. Gali būti, kad jie prieštarauja man kaskart, kai tariau žodį, ir kad ne visada sutinku su jais daugeliu klausimų, bet kai matau save su tais žmonėmis, esu įtraukiamas ir skatinamas tikėjimo patikrinimu taip, kaip būnant su kitais neįvyksta. Todėl tai pasirinkimas, kuris visų pirma reiškia pripažinimą, pastebėjimą, kad esame išrinkti kartu, ir paklusimas šiai pirmenybei, kuri nėra mūsų pačių pasirinkta, nėra nustatyta remiantis mūsų pajauta, bet tai paties Kristaus parinkimas mano gyvenimui per tuos, kuriuos jis man duoda ir kurie padeda man labiau atpažinti Jį kaip mano gyvenimo Karalių.

Pasak Giussani'o, tikroji pirmenybė teikiama visų pirma ne tam, kas mums patinka. Tai yra pasirinkimas, preferencijos teikimas būtent tam, ką mums duoda Dievas. Brolijos grupė, reiškia, nėra ir toli gražu niekada negali būti alternatyva judėjimui. Tai pagalba asmeniui tikėjimo keliui, sutampanti su pagalba sekti viena Brolija, nes būtent ši išreiškia visapusišką ir brandų judėjimo pasiūlymą visose jos pirmapradėse kultūros, meilės ir misijos plotmėse. Grupė palaiko mano sekimą judėjimu ir pagal šį faktą vertinama ir tikrinama: jei savo Brolijos grupėje tau nepadedama sekti judėjimu, pakeisk ją! Gyvenimo tikslas nėra likt ištikimiams būtent tiems veidams. Tavo gyvenimo tikslas yra likti ištikimu keliui, į kurį tave išleido Kristus, ir tie veidai tau svarbūs tiek, kiek tave palaiko ir tau padeda tame kelyje, padeda likti jam ištikimu ir aiškiai pasikliaujančiu. Ir jei toje grupėje šis dalykas sunkiai sekasi – galbūt dėl to, kad pasiklystama smulkiuose ginčiuose ar pykčiuose, kurių vėliau nepavyksta įveikti – tada prieš tą grupę paliekant reikės pasitelkti žvilgsnį iš išorės, praverčiantį tuo, kad padeda praplėsti akiratį. Taip yra dėl to, kad net ir

¹⁸⁹ *Ten pat*, 203-204 p.

Brolijos grupė gali virsti užsivėrimu tarp tų pačių veidų. Bet tai gali įvykti tik tuo atveju, jei mums šiame palyginime padeda tas, kuris seka pirmasis. Nes jei grupė turi padėti mums sekti, tai tas, kuris ateina iš išorės, turi padėti mums labiau sekti judėjimu, šia vedama patirtimi ir žengiamais žingsniais. Ne tas, kas man labiausiai autoritetingas, nes pats charizmatiškiausias, ne! O būtent tas, kuris man labiausiai padeda patirti Brolijos grupės gyvavimo prasmę – sekimą judėjimu. Priešingu atveju jūs pasiklystate diskusijose, kurios tiesiog tampa papildoma problema, o ne ją išsprendžia. Be kita ko, tai dalykai, jau išryškėję paskutiniame vyresniųjų susirinkime, kurį rasite paskelbtą Brolijos interneto svetainėje, ir kviečiu prie tų dalykų sugrįžti.

Todėl turime stengtis, kad grupės vis geriau suvoktų tikslą, kuriam jos buvo sukurtos, nurodytą Vadove: „Pagrindinė Brolijos idėja yra atradimas, kad suaugęs žmogus yra atsakingas tiek už savo darbą, tiek už savo šeimą, tiek už savo šventumą: už gyvenimą kaip kelią į šventumą, tai yra už gyvenimą kaip pašaukimą“¹⁹⁰, nes šventumas, kaip visada sakė kun. Giussani's, nėra rezervuotas tik antžmogiems, bet skirtas visiems. Iš tiesų matome, kad Bažnyčia šiandien pradėjo kanonizacijos procesą, t. y. kai kurių mūsų draugų, užaugusių šioje istorijoje, šventumo pripažinimą. Mes kalbame apie tai, kam visi esame pašaukti, kaip sako Pietro di Craon mėnesio knygoje „*Apreiškimas Marijai*“: „Šventumas nereiškia būti užmėtytu akmenimis pagonių žemėje ar bučiuoti į lūpas raupsuotąjį, bet reiškia būti iškart pasirengus vykdyti Dievo valią, nesvarbu ar liekant savo vietoje, ar pakylant aukščiau“, nes „ne akmeniui skirta nustatyti savo vietą, o tą akmenį pasirinkusiam Statinio Meistrui“¹⁹¹. Brolijos grupės pašauktos būti tomis vietomis, kur Mokytojo, Kristaus, draugija tampa artimesnė Bažnyčios draugijos viduje.

Baigiu nurodydamas, mano nuomone, svarbiausią dalyką. Pirmųjų Brolijos rekolekcijų susirinkime 1982 m. gegužės 8 d. Giussani'ui buvo pateiktas toks klausimas: „Kokio darbo konkrečiai iš mūsų šiandien reikalaujama Bažnyčioje?“. Tai dalykas susijęs su visu tuo, apie ką pradėjome kalbėti nuo pat metų pradžios: su Bažnyčios

¹⁹⁰ *Ten pat*, 245 p.

¹⁹¹ P. Claudel, *L'Annuncio a Maria*, op. cit., 35, 33 p.

statymu. Jo atsakymas yra toks: „Darbas, kurio iš mūsų šiandien reikalaujama Bažnyčioje, vadinamas „judėjimu“, Bendrystės ir Išsilaisvinimo judėjimu, ir tiek“¹⁹². Tai štai, šis dalykas galioja ir šiandien, nepriklausomai nuo visų mūsų interpretacijų. Visa Bažnyčia iš mūsų prašo tik šito. Nepamirškime to, prašau.

¹⁹² L. Giussani, *Una strana compagna*, BUR, Milano 2017, 56 p.

PRANEŠIMAI

• **Bendrasis fondas.** Viename „*Aš revoliucijos*“ puslapyje Giussani's pasako: „Netiesa, kad suaugę [...] turime palikti praeityje tas ugdymo priemones, kurios mus įtraukė ir išugdė Studentiškojo jaunimo [GS] organizacijoje. Tikrai ne! Mums žingsnis po žingsnio einant į priekį, darėsi vis aiškiau, kad turime būti ugdomi visą laiką, todėl turime susigrąžinti tas didžiąsias plotmes [kultūrą, dovanojančią meilę [*caritas*] ir misiją], kurios Studentiškojo jaunimo organizacijoje nusakė esminius krikščioniško ugdymosi ir asmenybės aspektus, ir kad vis dar turime susigrąžinti veiklas, kuriomis šios kategorijos reiškiasi“¹⁹³. Giussanis sakė, kad ugdymas yra nenutrūkstanti linija, prasišedanti mums gimus ir pasibaigianti su mirtimi. Viena iš veiklų, kuriomis reiškėsi misionieriškumo ugdymas, buvo bendrasis fondas arba „dešimtinės“, kaip tuo metu tai buvo vadinama. 1959 m. knygelėje „*Studentiškasis jaunimas. Patirties apmąstymai*“ kun. Giussani's rašo: „Sistemiškai raginti jaunimą neimti nieko pinigais, jei kažkuri dalis, maža ar didelė, priklausomai nuo aplinkybių ar pavienio žmogaus dosnumo, nebus atiduodama kaip konkretus liudijimas, kad rūpinamasi visu pasauliu ir jo laime, reiškiančia ne kitą, o Dievo karalystės sklaidą tame pasaulyje. (Tokia senovinė „dešimtinės“ sąvoka yra savaiminga ir natūrali tikrai krikščioniškai sąmonei.)“¹⁹⁴. Galbūt ne visi žino, kad septintajame dešimtmetyje Brazilijoje misiją vykdžiusių GS narių materialiniams poreikiams buvo skirta tam tikra dalis dešimtinių. Šios buvo kaupiamos bendrajame fonde, kurį valdė vadinamoji „Brazilijos draugų bendrija“ (SAB)¹⁹⁵, o šiai priklausė kai kurie GS nariai, prisiėmę daugiau tiesioginės atsakomybės už ryšius su draugais anapus okeano.

Todėl bendrasis fondas buvo ir tebėra misionieriškumo ugdymo priemonė, liudijanti konkretų rūpinimąsi pasauliu, išreiškianti aištrą Dievo karalystės sklaidai, Kristaus Kūno, kuriuo yra Bažnyčia, plėtimuisi.

¹⁹³ L. Giussani, *Una rivoluzione di sé*, op. cit., 112-113 p.

¹⁹⁴ L. Giussani, *Il cammino al vero è un'esperienza*, Rizzoli, Milano 2006, 76 p.

¹⁹⁵ Žr. M. Camisasca, *In cammino dentro il mondo. La storia di CL (1954-1984)*, San Paolo, Cinisello Balsamo (MI) 2014, 112 p.

Bendrasis fondas yra ugdymas neturtui, o tai reiškia viską išgyventi vardan kažko didesnio. Taip gyventi reiškia jausti, vertinti ir suvokti dalykus santykyje su kažkuo, kas didesnis už tave: su idealu, Kristumi, viso ko prasme. Vienas bičiulis rašo (laiškas buvo paskelbtas „*Tracce*“ sausio mėnesio numeryje): „Aš užsirašiau į Bendruomenės mokyklą ir sumokėjau įnašą į bendrąjį fondą po kelerių metų pertraukos. Jau kurį laiką intensyviau neįsitraukiu į judėjimo gyvenimą ir siūlymus. Tačiau šiais metais kažkas pasikeitė. Trečią kartą tapau tėvu. Karlotai dar prieš gimimą buvo diagnozuotas Dauno sindromas, ir turiu pripažinti, kad mus tai sukrėtė. Mums kilo daug praktinių klausimų, o svarbiausias jų – galvojant apie kitų dviejų vaikų ateitį – kaip mes ja rūpinsimės ir kas ją prižiūrės, kai pačių mūsų jau nebebus? Visi šie rūpesčiai lieka ir neišnyksta, bet vienintelis dalykas, mūsų neapleidęs nėštumo metu, buvo suvokimas, kad mes ne vieni – tą aš jutau tiesiog fiziškai. Jaučiausi supamas veidų, brangiausių draugų, kurie mus aplankė prieš gimimą. Visų prašėme melstis už mus, kad įvyktų stebuklas – ne tas, kad ji gimtų sveika, kad diagnozė pasirodytų klaidinga: iš tiesų aš prašiau stebuklo sau, kad gebėčiau nuolat atsiversti į suvokimą, kad veikiu ne aš, viską kuria Kitas, o aš esu tik Jo įrankis. Dabar Karlota jau gimė, ir galiu pasakyti, kad jaučiuosi taip, kad ji ne tik mano, bet visų dukra. Per ją Dievas pasodino sėklą, kuri pradėjo dygti manyje, mano šeimoje ir visuose žmonėse, su kuriais susitinkame ir susitikome nėštumo metu, – ne vien tik drauguose“¹⁹⁶.

Susidūręs su visais praktiniais klausimais, iškilusiais sužinojus, kad jo dukra serga Dauno sindromu, šis bičiulis nusprendė vėl mokėti įmoką į bendrąjį fondą. Užuoat nusprendęs prasiblaškyti, nukreipti mintis kitur, jis pastebėjo, kad vienintelis dalykas, tikrai būtinas jam ir jo dukrai, būtent dėl tų kilusių klausimų, yra ši mūsų draugija. Ir tai tapo liudijimu kitiems, kurie su jais sutiko.

Atradęs, kad esama tikrovės, kurios svarba man ne mažesnė nei šeimos ir darbo ir prie kurios aš, vargšas žmogus, ir vargšas ne tik finansiškai, galiu prisidėti – nesvarbu kokia suma, nes mes visada sakome sau: svarbiausia mane ugdomi ištikimybė, – aš pripažįstu viską apimančią Kristaus vertę savo gyvenime. Galėčiau nuspręsti atiduoti

¹⁹⁶ «Il seme piantato attraverso mia figlia», lettera di Nicola, Cassino (Frosinone), *Tracce*, n. 1/2025, 2 p.

Kristui viską, bet jei nebūčiau linkęs atiduoti visko tai tikrovei, kurią pripažinau savuoju keliu sekant Kristumi, toks sprendimas galiausiai liktų abstrakcija. Ir per dalyvavimą bendrajame fonde plečiasi suvokimas, kad mes esame vienas kūnas, kaip tai vyksta šeimoje: jei tavo vaikams ar broliams ir seserims ko nors prisireikia, jei jie susiduria su neatidėliotina reikme, tu stengiesi jiems padėti. Mano nuomone, šiandien tai vienas dalykų, kuriuos sunkiausia išjudinti mūsų dabartinėje savivokoje, kuri galutine savo esme yra individualistinė, todėl manome, kad galime išsigelbėti patys, pasitelkę savo gebėjimus, o jei nepavyksta – kaip sakėme anksčiau – tampame nevykėliais. Pavadinime „bendrasis fondas“ esama sąvokos „bendras“, būtent todėl, kad jis nurodo mūsų bendrystę, yra prasmingas todėl, kad esame siejami šios bendrystės.

Šiuo požiūriu man visada darė įspūdį tai, kad Giussani's nurodo esant tik vieną bendrą Brolijos fondą, nes savo laiške naujiems nariams rašo: „Jei grupei tenka dar ir finansiškai užtikrinti kurią nors savo veiklos iniciatyvą, šią reikia pristatyti Centriniam diakonui“¹⁹⁷. Šiuo klausimu jis buvo nepalenkiamas. Ne iš griežtumo, bet dėl laisvės! Dėl laisvės tame, kas daroma. Mūsų pinigai galiausiai nėra „mūsų“, todėl ne „mūsų“ ir būdas, kaip juos panaudoti. Manau, kad šitaip Giussani's norėjo padėti mums įsisąmoninti judėjimo konkretumą mūsų gyvenime: jei aš skiriu pinigų bendram Bendrystės ir išsilaisvinimo brolijos fondui, tai turiu savęs paklausti: tai man eilinė administracinė įstaiga ar tikrovė, be kurios negalėčiau gyventi? Jei suaugęs žmogus atveria piniginę, reiškia, kad dalykas, dėl kurio jis tą daro, yra tikrai svarbus.

Praktinis veiksmas prisidedant prie bendrojo fondo gali atrodyti nykus jį vis kartojant, tačiau būtent juo grindžiamas ta didžioji atvertis, kurią pamėginome apibūdinti. Tad turime kartu prisiminti šio veiksmo motyvus. Todėl raginu visus, kuriems bet kokiame judėjimo lygmenyje tenka kokios nors pareigos, stiprinti bendrąjį fondą kaip bendruomeniškumo išraišką. Bet kadangi mes visi asmeniškai atsakingi už charizmą – kaip jau ne kartą sakėme pastaraisiais metais – tai ir šiame dalyke visi vieni kitiems padėsime, nedeleguodami paskatų vien tik tiems, kas eina pareigas bendruomenėje.

¹⁹⁷ L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione*, op. cit., 254 p.

• **Misija ir buvimas.** Kaip jau buvo minėta Metų pradžios dieną, mes esame pašaukti užduočiai. Būti pašauktiems tolygu būti siunčiamiems. Kaip girdėjome iš pastarosiomis dienomis skaitytų laiškų, ne mes sprendžiame, kur ir kada: vienų prašoma likti namuose prižiūrėti naująją dukrą, kitų prašoma vykti į Šventąją Žemę ten vykstant karui, bet visi mes – visi! – esame pašaukti liudyti meilę, kurią gavome. Mūsų prašoma tik pasirengimo liudyti. Po Pradžios dienos, kurią aptarinėjome misijos temą, kai kurios šeimos jau ruošiasi išvykti, aptarę tai su Tarptautine judėjimo komisija.

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šventųjų Mišių Verbų sekmadienio liturgija: Iz 50, 4-7; Ps 21 (22);

Fil 2,6-11; Lk 22,14-23,56

SAN MINIATO VYSKUPO

MONSINJORO GIOVANNI PACCOSI'O HOMILIJA

Tavoji meilė, Jėzau, tikrai yra neišmatuojama meilė: kol jie kalė tave prie kryžiaus, tu teisinai Tėvo akivaizdoje tuos, kas tą darė, tardamas: „Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką daro“. Šiam gailestingumui, šiai neišmatuojamai, beribei meilei ir mes patikime save, kaip tas plėšikas ant kryžiaus. Ir mes patikime save šiai meilės ištikimybei, ji pirmesnė už mus, jos link mes žengiame ir jos veidas, Kristau, tavasis veidas čia ir dabar tarp mūsų.

IŠSIŲSTOS TELEGRAMOS

Jo Šventenybei Popiežiui Pranciškui

Jūsų Šventenybe,

Apie 21 000 žmonių, suvažiavusių į Italiją, dar trys tūkstančiai negalėjusių atvykti ir prisijungusių iš savo namų, įskaitant bendruomenes iš 19 pasaulio šalių, šiomis dienomis dalyvavo „Comunione e Liberazione“ (Bendrystės ir Išsilaisvinimo) Brolijos rekolekcijose. Artimiausiomis savaitėmis rekolekcijos vyks dar 59 šalyse.

Rekolekcijos, kurias kaip ir pernai vedė San Miniato vyskupas monsinjoras Giovanni Paccosi's, vadinosi „*Mes pažinome meilę*“ (1 Jn 3, 16) ir buvo skirtos dovanojančiai meilei [*caritas*], taip užbaigiant teologinėms dorybėms skirtą trejų metų ciklą.

Tai buvo proga prisiminti svarbiausią žmonijos istorijoje paskelbtą naujieną: Slėpinys, nuo kurio viskas pasaulyje priklauso, atsiskleidė kaip meilė, atiduodanti Savo gyvybę už mus. Todėl mes pašaukti atsivertimui, pirmiausia reiškiančiam ištikimybę Jo meilei, mus pasiekiančiai ir mus įtraukiančiai į Bažnyčios glėbį.

Jo Eminencijos kard. Farrell'o dalyvavimas mums autoritetingai patvirtino, kad Bažnyčia palaiko ir lydi mus tikėjimo kelyje.

Trokdami kasdien atsiliepti į Kristaus meilę, kuri visada pirmesnė už mus, meldžiamės Viešpačiui už Jus ir prašome Jūsų tėviškojo palaiminimo.

Davide Prosperi

J.E. kardinolui Matteo Zuppi

Italijos vyskupų konferencijos pirmininkui

Garbiausioji Eminencija,

Apie 21 000 žmonių, suvažiavusių į Italiją, dar trys tūkstančiai negalėjusių atvykti ir prisijungusių iš savo namų, įskaitant bendruomenes iš 19 pasaulio šalių, šiomis dienomis dalyvavo Bendrystės ir Išsilaisvinimo Brolijos rekolekcijose.

Rekolekcijos, kurias kaip ir pernai vedė San Miniato vyskupas monsinjoras Giovanni Paccosi's, atsakingas už judėjimo bendruomenes Lotynų Amerikoje, vadinosi „*Mes pažinome meilę*“ (1 Jn 3, 16) ir buvo skirtos dovanojančiai meilei [*caritas*], užbaigiant teologinėms dorybėms skirtą trejų metų ciklą.

Tai buvo proga prisiminti svarbiausią žmonijos istorijoje paskelbtą naujieną: Slėpinys, nuo kurio viskas pasaulyje priklauso, atsiskleidė kaip meilė, atiduodanti Savo gyvybę už mus. Todėl mes pašaukti atsivertimui, pirmiausia reiškiančiam ištikimybę Jo meilei, mus pasiekiančiai ir mus įtraukiančiai į Bažnyčios glėbį.

Dėkodamas už Jūsų artumą ir meldamas Jūsų palaiminimo, siunčiu Jums širdingiausius sveikinimus.

Davide Prosperi

*J.E. monsinjorui Nicolò Anselmi
Riminio vyskupui*

Ekscelencija,
apie 19 000 žmonių, susirinkusių Riminio parodų komplekse, dar du tūkstančiai prisijungusių iš kitų Italijos vietovių, taip pat trys tūkstančiai negalėjusių atvykti ir prisijungusių iš savo namų, įskaitant bendruomenes iš 19 pasaulio šalių, šiomis dienomis dalyvavo „Comunione e Liberazione“ (Bendrystės ir Išsilaisvinimo) Brolijos rekolekcijose.

Rekolekcijos, kurias kaip ir pernai vedė San Miniato vyskupas monsinjoras Giovanni Paccosi's, vadinosi „*Mes pažinome meilę*“ (1 Jn 3, 16) ir buvo skirtos dovanojančiai meilei [*caritas*].

Tai buvo proga prisiminti svarbiausią žmonijos istorijoje paskelbtą naujieną: Slėpinys, nuo kurio viskas pasaulyje priklauso, atsiskleidė kaip meilė, atiduodanti Savo gyvybę už mus. Todėl mes pašaukti atsivertimui, pirmiausia reiškiančiam ištikimybę Jo meilei, mus pasiekiančiai ir mus įtraukiančiai į Bažnyčios glėbį.

Dėkodamas jai už paramą, kurią mums suteikėte savo žodžiais ir palaiminimu mūsų Brolijos kelionei, siunčiu Jums širdingiausius sveikinimus.

Davide Prosperi

MENAS MŪSŲ BROLIJOJE

Parengė Sandro Chierici

Marijos Šlovė, 1308-1311 metais nutapyta Duccio di Buoninsegna, iš pradžių buvo virš pagrindinio Sienos katedros altoriaus. Priekinėje dalyje, atkreiptoje į tikinčiuosius, regime didingą *Dievo Motiną su Kūdikiu tarp angelų ir šventųjų*, su apaštalų figūromis šonuose ir du „Švč. Mergelės gyvenimo istorijų“ ciklus smailėse ir predeloje. Nugarinė dalis, kurioje pavaizduotas *Kančios istorijų* ciklas, buvo skirta chore už altoriaus besimeldusių dvasininkų akims. Nugarinės dalies smailėse ir predeloje vaizduojamos *Kristaus istorijos* prieš ir po kančios.

Duccio siekė kuo kruopščiau papasakoti Marijos ir Kristaus gyvenimo istorijas, paveikdamas šiuo pasakojimų kiekvieną žiūrovą. Šis pasakojimas iš tiesų kupinas veidų, tų įvykių dalyvių, kviečiančių ir žiūrovą įsitraukti į tuose įvykiuose dalyvavusiųjų veikėjų patirtį. Mes kviečiami būti ne šiaip eiliniaais žiūrovais, bet tapti dalimi šios, tikrai įvykusios, istorijos.

DUCCIO DI BUONINSEGNA

MARIJOS ŠLOVĖ

SIENA, „OPERA DELLA METROPOLITANA“ MUZIEJUS

1. Priekinės sienelės visuminis vaizdas
2. Sienelės su „Kristaus kančios istorijomis“ visuminis vaizdas
3. Įžengimas į Jeruzalę
4. Paskutinė vakarienė
5. Kojų plovimas
6. Jėzaus atsisveikinimas su apaštalais
7. Judo išdavystė
8. Malda Alyvų kalne
9. Kristaus suėmimas
10. Kristus pas Aną

11. Petro išsigynimas
12. Kristus pas Kajafą
13. Mušamas Kristus
14. Kristus kaltinamas fariziejų
15. Kristus pas Pilotą
16. Kristus pas karalių Erodą
17. Kristus vėl pas Pilotą
18. Nuplakimas
19. Vainikavimas erškėčiais
20. Pilotas nusiplauna rankas
21. Kelias į Kalvariją
22. Nukryžiuavimas
23. Nuėmimas nuo kryžiaus
24. Kristaus laidojimas
25. Nužengimas į pragarus
26. Marijos prie kapo
27. *Noli me tangere*
28. Mokiniai Emause
29. Jėzaus pasirodymas apaštalams už uždarytų durų
30. Tomo netikėjimas
31. Jėzaus pasirodymas apaštalams prie Tiberiados ežero
32. Jėzaus pasirodymas apaštalams ant kalno
33. Jėzaus pasirodymas apaštalams paskutinės vakarienės kambaryje
34. Šventosios Dvasios nusileidimas
35. Apaštalų atvykimas į Marijos namus
36. Švč. Mergelės mirtis
37. Švč. Mergelės laidotuvės
38. Švč. Mergelės nuleidimas į kapą
39. Priekinė Marijos Šlovės sienelė: Švč. Mergelė soste su Kūdikiu, angelais, šventaisiais ir apaštalais

Rodyklė

POPIEŽIAUS PRANCIŠKAUS ATSIŪSTA ŽINUTĖ	3
--	---

Penktadienis, balandžio 11 d., vakaras

ĮŽANGINIS PASVEIKINIMAS	4
-------------------------	---

ĮVADAS – „Dievo meilė pasirodė tarp mūsų“	11
---	----

ŠV. MIŠIOS – TĖVO MAURO-GIUSEPPE LEPORI’O HOMILIJA	25
--	----

Šeštadienis, balandžio 12 d., rytas

PIRMOJI MEDITACIJA – „Ko vertas gyvenimas, jei nėra atiduodamas?“	27
---	----

Šeštadienis, balandžio 12 d., popietė

ANTROJI MEDITACIJA – „Mylime tai, kas nesitęsia tik vardan to, kas tęstis gali“ <i>Auka ir nekaltybė</i>	51
--	----

ŠV. MIŠIOS – JO EMINENCIJOS KARDINOLO KEVIN JOSEPH FARRELL’O HOMILIJA	73
---	----

Sekmadienis, balandžio 13 d., rytas

SUSIRINKIMAS	79
--------------	----

ŠV. MIŠIOS – MONSINJORO GIOVANNI PACCOSI’O HOMILIJA	105
---	-----

IŠSIŪSTOS TELEGRAMOS	106
----------------------	-----

MENAS MŪSŲ BENDRIJOJE	108
-----------------------	-----

